

72-8
ΑΡ. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Τιμή Δρχ. 1.80

Ἀριθ. και χρονολογία *έγκριτ. απόφ. 138*
30 8/βρίον 1917

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1917
ΕΚΔΟΤΗΣ : ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

Βιβλιοπωλείον τῆς «Ἑστίας»

Σταδίου 44.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΛΕΞΗ ΔΗΜΑΡΑ

P. 22

105

ΑΡ. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 1. 80

Ἀριθ. καὶ χρονολογία ἐγκριτ. ἀποφάσεως 138
30 Ὀπρῖου 1917

ΑΘΗΝΑΙ 1917

ΕΚΔΟΤΗΣ : ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

Βιβλιοπωλεὺν τῆς « Ἑστίας »

Σταδίου 44.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΕΣΩΣ

Πρὸς

τὸν κ. Ἀριθ. Π. Κουρτίδην.

Γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι τὸ Ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλιον διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 99 πράξεως αὐτοῦ τῆς 30 Αὐγούστου ἐ. ἐ. ἐνέκρινε τὸ ὑφ' ὑμῶν ἐν χειρογράφῳ ὑποβληθὲν πρὸς κρίσιν Ἀναγνωστικὸν τῆς Β' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως, πρὸ τῆς ἐκτυπώσεως αὐτοῦ, συμμορφωθῇτε πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου Συμβουλίου ὑποδειχθησόμενα ὑμῖν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Σεπτεμβρίου 1917.

Κατ' ἐντολὴν τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ τμηματάρχης τοῦ Γ' τμήματος

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Κάθε γνήσιο ἀντίτυπο πρέπει νὰ ἔχῃ σ' αὐτὴν τὴ σελίδα τὴν ὑπογραφή τοῦ κ. Ἀρ. Π. Κουρτίδη καὶ τὴ σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

Α. Π. Κουρτίδης

Τύποις : ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΔΕΩΝΗ ὁδὸς Περικλέους 16

1 — Τί κάνει μιὰ μάνα'
γιὰ τὸ ἄρρωστο παιδάκι της

1

Ἕνα παιδάκι ἦταν πολὺ ἄρρωστο.

Δὲν εἶχε ὀρεξὴ νὰ φάῃ, οὔτε νὰ παίξῃ.

Ἦταν στὸ κρεβάτι· εἶχε θερμὴ καὶ ζάλη μεγάλη.

Κοντὰ του καθόταν ἡ μανούλα του.

Ὡ! πόσο λυπημένη ἦταν! Ἐβλέπε τὸ γλοιοὺ καὶ στεγνὸ πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ της, ἔβλεπε τὸ στηθάκι του ν' ἀνέδοκατεβαίνει μὲ πόνο, καὶ τὰ μάτια της γέμιζαν δάκρυα.

«Θεέ μου» ἔλεγε, «γλίτωσε τὸ παιδάκι μου! Τί θὰ γίνω ἂν τὸ χάσω! Λυπήσου με, Θεέ μου!»

Μέρα καὶ νύχτα δὲν ἔφρουγε ἀπὸ τὸ προσκέφαλό του.

Ἡ ἴδια μὲ τὸ χέρι της τοῦ ἔδινε τὰ γιατρικά.

Δὲν ἔκλεινε μάτι, δὲν ξεκουραζόταν. Ἦταν πάντα ἐκεῖ, κοντὰ στὸ παιδί της!.....

Ὁ Θεὸς τὴ λυπήθηκε τὴν καλὴ μάνα, καὶ τὸ παιδάκι γλίτωσε.

2

Σηκώθηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι. Ἄρχισε νὰ περπατᾷ σιγὰ σιγὰ.

Τὸ πρόσωπό του δὲν εἶναι πιά γλοιοὺ. Ἡ σθεναρὴ ματιά του ἄρχισε νὰ γίνεται πάλι ζωηρή.

Τὸ πρόσωπο τῆς μάνας λάμπει τώρα ἀπὸ χαρὰ.

«Θεέ μου, σ' εὐχαριστῶ!» λέει ἔμπρὸς στὰ εἰκονίσματα.

Καὶ τώρα ποὺ εἶναι καλύτερα τὸ παιδί της δὲ φεύγει ἀπὸ κοντά του.

Τὸ φροντίζει μόνη της. Ἡ ἴδια τοῦ φέρνει τὸ ζουμί του. Τὸ σκεπάζει νὰ μὴν κρυώσει. Τὸ κοιτάζει στὰ μάτια νὰ δῇ τί θέλει.

Μιά μέρα τὸ παιδί εἶπε στὴ μανούλα του :

«Μάννα μου, χρυσή μου μάννα, ἂν δὲν ἦσουν ἐσύ, ἐγὼ τώρα δὲ θὰ ζοῦσα!

»Σὲ σένα χρωστῶ τὴ ζωὴ μου.

»Ὅταν μ' ἄφηγε ἡ κακὴ ἡ θέρμη καὶ ἀνοιγα τὰ μάτια μου, τὸ δικό σου πρόσωπο εἶδ'επα νὰ σκύβῃ ἀπάνω μου. Κάθε στιγμὴ σ' ἐνιωθα κοντά μου. Μοῦ ἐσφιγγες μὲ τὸ χέρι σου τὸ χέρι μου, σὰ νὰ μὲ κρατοῦσες νὰ μὴ φύγω.

»Ποτέ, ποτέ δὲ θὰ ξεγράσω τὴν ἀγάπην σου! Ποτέ δὲ θὰ σὲ λυπήσω. Καὶ τώρα καὶ ὅταν μεγαλώσω, πάντα θὰ ἔχω στὸ νοῦ μου πῶς νὰ εἶσαι εὐτυχισμένη.

»Θὰ σὲ ἀγαπῶ περισσότερο καὶ ἀπὸ τὴ ζωὴ μου, χρυσή μου μανούλα».

2 — Πῶς νὰ λυπήσω τὴ μητέρα ;

Πῶς νὰ πειράξω τὴ μητέρα,
νὰ κάμω ἐγὼ νὰ λυπηθῇ,
ποὺ ὅλη νύχτα κι ὅλη μέρα
γιά τὸ καλὸ μου προσπαθεῖ ;

Αὐτὴ στὰ στήθη τὰ γλῶκιά της
μὲ εἶχε βρέφος ἀπαλόν,
μὲ κάθιζε στὰ γόνατά της
καὶ μ' ἔμαθε καὶ νὰ μιλῶ.

Αὐτὴ μὲ τρέφει καὶ μὲ ντύνει,
αὐτὴ γιὰ μὲ πρῶτὶ ξυλνᾷ,
καὶ δίπλα στὴ μικρὴ μου κλίνη
σὰν ἀρωστίσω ξαγουπνᾷ.

Ἄ! πῶς λοιπὸν τέτοια μητέρα
νὰ κάμω ἐγὼ νὰ λυπηθῇ,
ποὺ ὅλη νύχτα κι ὅλη μέρα
γιὰ τὸ καλὸ μου προσπαθεῖ;

3 — Τί κάνει μιὰ κότα γιὰ τὰ πουλάκια της

Ἐνα πρῶτὶ ἡ κυρία Ἑλένη βγήκε περίπατο μὲ τὸ
χοριτσάκι της, τὴν Ἄννα.

Σ' ἓνα χωράφι εἶδαν μιὰ κότα μὲ τὰ κοτόπουλά της.

«Τί ὁμορφα πουλάκια καὶ πῶς τρέχουν ζωηρά!...»
εἶπε ἡ Ἄννα.

Ἐξαφνὰ ἡ κότα ἔγινε ἀνήσυχη. Ἐτρεχε μὲ ἀνοιγ-
μένες φτεροῦγγες, γονάτισε καὶ φώναζε τὰ μικρά της
μὲ δυνατὴ φωνή. Τὰ πουλάκια ἔτρεχαν στὴ μάνα τους
καὶ κρύβονταν κάτω ἀπὸ τὶς φτεροῦγγες της.

Ἡ μικρὴ Ἄννα κοίταξε μὲ ἀπορία τὴν κότα.

«Μητέρα, τί ἔχει ἡ κότα καὶ φαίνεται ἔτσι φοβι-
σμένη;» ρώτησε.

Ἡ κυρία Ἑλένη ἔδειξε στὸ χοριτσάκι ἓνα μικρὸ ση-
μάδι ψηλά στὸν οὐρανὸ καὶ εἶπε:

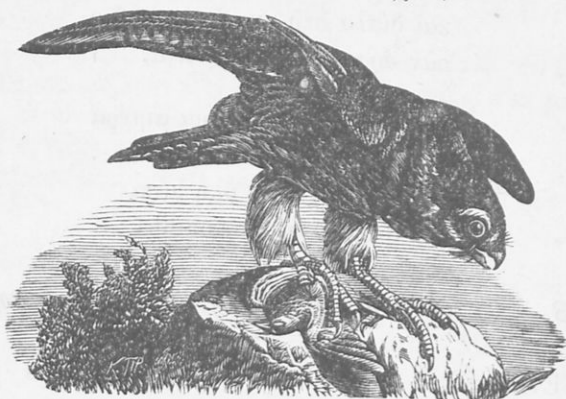
«Τὸ βλέπεις αὐτὸ τὸ μαῦρο σημάδι ἐκεῖ ψηλά στὸν
οὐρανό; Εἶναι γεράκι.

»Τὸ γεράκι ἀρπάζει καὶ τρώει κότες καὶ κοτόπουλα.

»Ἡ κἀκμήνη ἡ κότα τὸ εἶδε ἀπὸ μακριὰ καὶ τρώ-
μαξε γιὰ τ' ἀγαπημένα της πουλάκια. Τὰ φώναξε γρή-
γορα σιμὰ της γιὰ νὰ τὰ γλιτώσῃ ἀπὸ τὸ φοβερὸ γε-
ράκι».

Ἡ Ἄννα φοβήθηκε. Κρατήθηκε σφιχτὰ ἀπὸ τὴ μη-

τέρα της, μὴν τὴν ἀρπάξῃ καὶ αὐτὴ τὸ ἀρπαχτικὸ πουλί.
Μὰ τὸ γεράκι δὲν τόλμησε νὰ γυῖθῃ ἀπάνω στὴν

κότα καὶ στὰ κοτόπουλα. Εἶδε ἀνθρώπους ἐκεῖ κοντά
τους καὶ φοβήθηκε. Στάθηκε ψηλά, πτεροζυγίστηκε
κι ἔφυγε.

Ἡ κότα, ὅταν εἶδε πὼς πέταξε μακριὰ ὁ φοβερός
ἐχθρός, σηκώθηκε, καὶ ἀμέσως τὰ κοτόπουλα ἔτρεξαν
πάλι ζωηρὰ στὰ χοράκια.

4 — Ἡ κότα

A

Ποιὸ παιδί δὲ μὲ ξέρει ;

Ὅλοι μὲ γνωρίζουν ἀπὸ τὰ κόκκινα λειριὰ ποὺ ἔχω
στὸ κεφάλι μου καὶ ἔμπρὸς στὸ λαιμό μου.

Τὸ κορμί μου τὸ σκεπάζουν πούπουλα καὶ φτερά.

Ἡ οὐρά μου δὲν εἶναι μεγάλη.

Οἱ φτεροῦγες μου εἶναι μικρές, καὶ γι' αὐτὸ δὲν μπορῶ
νὰ πετάξω ψηλά, οὔτε πολλὴ ὥρα.

Περπατῶ ὅμως μ' εὐκολία, καὶ τρέχω μάλιστα γοή-
γορα ὅταν εἶναι ἀνάγκη. Ἐχω δυὸ δυνατὰ πόδια. Στὸ κα-
θένα ἔχω τρία δάχτυλα ἔμπρὸς καὶ ἓνα πίσω.

Ξυπνῶ πρὶν βγῇ ὁ ἥλιος, καὶ κοιμοῦμαι νωρίς, ἅμα βασιλεύει ὁ ἥλιος.

Ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι καλός, γυρίζω ἀπάνω κάτω ὅλη τὴν ἡμέρα στὸ δρόμο, στὴν ἀυλὴ, στὰ χωράφια.

Τὴ νύχτα συμμαζεύομαι στὸ κοιτόεσι. Τὸ ἴδιο κάνω καὶ ὅταν εἶναι κακὸς καιρὸς καὶ βρέξη ἢ χιονίζῃ. Τὸ κοιτόεσι δὲν τὸ φτιάνω μόνη μου. Ἀλλὰ πουλιά φτιάνουν μόνα τους τὴ φωλιά τους. Ἐμένα τὴν κατοικία μου τὴν κάνει τὸ ἀφεντικό μου ἢ ἡ κυρά μου.

Ἄν τύχη ὅμως καὶ δὲν ἔχω κοιτόεσι, φωλιάζω σὲ στάβλους, σὲ ἀποθήκες, ὅπου βρῶ !

B

Σὲ ὅλη μου τὴ ζωὴ γεννῶ πολλὰ ἀβγά.

Ἀρχίζω νὰ γεννῶ, ὅταν γίνω ἔξι μηνῶν.

Τὰ πρῶτα τρία χρόνια γεννῶ ἑκατὸ ἀβγά τὸ χρόνο καὶ περισσότερα, ὕστερα ὅμως λιγώτερα, καὶ ἅμα γίνω ὀχτὼ χρονῶν δὲ γεννῶ πιά.

Ὅλοι ξέρετε πὼς κακαρίζω πρὶν γεννήσω. Ἀφοῦ τὸ γεννήσω τὸ ἀβγό, καθαρίζω πάλι ἀπὸ τὴ χυρὰ μου καὶ πίνω νερό. Ἀγαπῶ τὸ καθαρὸ νερό.

Σὰν ἔρθῃ ἡ ὥρα νὰ βγάλω πουλάκια, μένω στὴ φωλιά μου καὶ βγάζω μιὰ ξεχωριστὴ φωνή.

Τὸ νιώθει τότε ἡ κυρά μου, καὶ μοῦ στρώνει τὴ φωλιά μου μὲ σανό, καὶ βάζει μέσα δώδεκα ὡς δέκα ὀχτὼ ἀβγά, ὅσα φτάνουν νὰ σκεπάσουν οἱ φτεροῦγες μου.

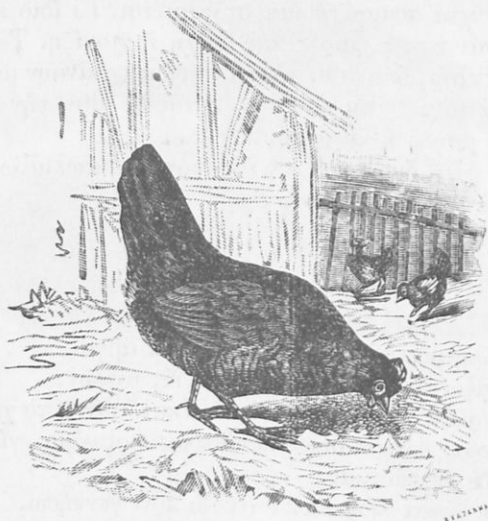
Εγὼ κάθομαι ἀπάνω σ' αὐτὰ μὲ μεγάλη ὑπομονὴ δέκα ὀχτὼ ἡμέρες τὸ καλοκαίρι καὶ εἴκοσι πέντε τὸ χειμῶνα. Τὰ ζεσταίνω μὲ τὰ φτερά μου. Τὰ κλωσῶ.

Λίγο λίγο μέσα σὲ κάθε ἀβγό γίνεται ἓνα πουλάκι, καὶ τρέφεται μὲ τὸ ἀσπράδι πὺν ἔχει μέσα τὸ ἀβγό. Ὅταν τελειώσῃ τὸ ἀσπράδι, τὸ πουλάκι σπάζει μὲ τὴ μύτη του τὸ ἀβγόφλουδο καὶ βγαίνει στὸν κόσμον.

Τὰ πουλάκια μου ξέρουν καὶ περπατοῦν ἀμέσως. Εἶναι

μιὰ χαρὰ νὰ τρέχουν ἀπὸ πίσω μου μὲ τὰ λεπτὰ ποδαράκια
τους. Γιὰ φτερὰ ἔχουν ἀκόμη λίγο χνουδι.

Ἐξί ἐβδομάδες τὰ φροντίζω μὲ πολλὴ ἀγάπη.

Τὰ γνωρίζω τὰ παιδιά μου, ὅσα καὶ ἂν εἶναι, καὶ τὰ
ξεχωρίζω ἀπὸ τὰ πουλάκια κάθε ἄλλης κότας.

Κι αὐτὰ τὰ καημένα, γνωρίζουν τὴ φωνὴ τῆς μάνας
τους, καὶ τρέχουν κοντά μου ὅταν τὰ φωνάζω.

Γ

Μπορῶ νὰ βρίσκω μόνη μου τὴν τροφὴ μου. Μὲ τὰ
χοντρά καὶ δυνατὰ νύχια μου σκαλίζω τὸ γῶμα ἢ τὴν κο-
πριά, γιὰ νὰ βρῶ ὅ τι μπορέσω. Τὰ μάτια μου, τὰ μικρὰ
καὶ στρογγυλά, βλέπουν πολὺ καὶ δὲ μοῦ ξεφεύγει οὔτε
σπόρος οὔτε σκουληράκι. Τὸ ράμφος μου εἶναι μικρό, γυρτὸ
στὴν ἄκρη, ἀλλὰ γερὸ καὶ κοφτερό. Μ' αὐτὸ σπάζω
τοὺς σπόρους καὶ κομματιάζω τὰ σκουλήκια· μ' αὐτὸ σπάζω

καὶ τὸ ὄστρακο τῶν σαλιάγκων καὶ τρώγω τὸ φαγί τους. Ἀνεβαίνω σὲ κληματαριὲς καὶ σὲ δέντρα καὶ τρώγω τοὺς καρπούς τους. Τρέχω ἐκεῖ πού τρώει τὸ ἄλογο ἢ τὸ πρόβατο καὶ τοιμπῶ ὅτι προφτάσω. Μπαίνω σὲ λαχανόκηπους, καὶ τότε οἱ περιβολάρηδες δὲ μένουν διόλου εὐχαριστημένοι.

Καὶ ἡ κυρά μου μοῦ ἐτοιμάζει τροφή. Μοῦ ρίχνει σπόρους ἀπὸ γεννήματα, μοῦ βάζει σὲ μιὰ γαβάθα χυλὸ ἀπὸ πίτουρα ἀνακατεμένα μὲ ψιλοκομμένα χορταρικά, μοῦ δίνει μικρούτσικα κομματάκια κρέας, φλουδες ἀπὸ ὀπωρικά καὶ ψίχουλα. Τ' ἀφτιά μου εἶναι δυὸ τρουπίτσες πού μόλις φαίνονται· μὲ αὐτὰ ὅμως ἐγὼ ἀκούω, καὶ μόλις μὲ φωνάξῃ ἡ κυρά μου, τρέχω βιαστικά γιὰτὶ πάντα ἔχω ὄρεξη.

Ὅπως βλέπετε, τρώγω ἀπ' ὅλα. Ἀλλὰ δὲ φροντίζω μόνο γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Ὅταν βρίσκω τροφή, φωνάζω μὲ ἰδιαιτέρη φωνὴ τὰ μικρά μου. Ἄν εἶναι σπόροι τοὺς σπάζω, ἂν εἶναι σκουλήγια, τὰ μασῶ μὲ τὸ ράμφος μου καὶ τοὺς τὰ δίνω.

Εἶμαι πάντα κοντά τους καὶ τὰ προσέχω. Ὅταν δῶ πὼς μπορεῖ νὰ πάθουν κανένα κακό, τὰ φωνάζω μὲ ἀνήσυχη φωνή, καὶ αὐτὰ τρέχουν ἀμέσως καὶ κρύβονται κάτω ἀπὸ τίς φτερούγες μου.

Καὶ ἂν ἔρθῃ ὁ ἐχθρὸς, ὅσο δυνατὸς καὶ ἂν εἶναι, δὲν τὸν φοβοῦμαι. Τότε δείχνω ὅλη μου τὴν ἀγάπη. Γιὰ νὰ γλιτώσω τὰ παιδιά μου δὲ συλλογίζομαι οὔτε τὴ ζωὴ μου.

5 — Πόσο ἀγαπᾷ ἓνα φτωχὸ παιδί τὴ μητέρα του

Ἐνα φτωχὸ καὶ ὀρφανὸ παιδί, ὁ Πέτρος, ἦταν ὑπὲρ ῥέτης σ' ἓνα κατὰστημα.

Ὁ κύριος Μάρκος, τὸ ἀφεντικό του, ἀγαποῦσε τὸν Πέτρο καὶ τὸν ἐστὲλε στὸ βραδινὸ σχολεῖο γιὰ νὰ μάθῃ γράμματα.

Ὁ Πέτρος ἦταν φρόνιμο παιδί, πρόθυμο καὶ ἐργατικό.

Ὅταν κόντευε ἡ Λαμπρή, ὁ κύριος Μάρκος λέει στὸν Πέτρο :

«Σήμερα νά ἔρθης νά σοῦ ἀγοράσω μιὰ καινούρια φορεσιά γιά τὸ Πάσχα».

— «Εὐχαριστῶ πολύ» εἶπε ὁ Πέτρος.

Ἐμεινε ὁμῶς συλλογισμένος, σὰ νὰ ἤθελε κάτι νά πῇ καὶ δὲν εἶχε τὸ θάρρος.

«Τί συλλογίζεσαι, Πέτρο ;» τὸν ρώτησε τότε τὸ ἀφεντικό του.

— «Ἀχ, κύριε» εἶπε τὸ παιδί. «Πατέρα δὲν ἔχω καὶ ἡ χήρα ἢ μάνα μου μὲ τὰ ὀρφανὰ τ'ἀδέρφια μου πὼς θὰ περάσουν στὸ χωριό μας τῇ Λαμπρῇ ; Ὡ, σὰς παρακαλῶ, στείλετε στὴ μανούλα μου ὅ τι θὰ δώσετε γιά τὴν καινούρια φορεσιά. Δὲν πειράζει πὼς εἶναι παλιὰ τὰ ρούχα μου. Ἐγὼ θὰ τὰ φυλάγω πάντα καθαρά».

Δάκρυα φάνηκαν στὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ.

«Πέτρο» εἶπε μὲ συγκίνηση ὁ κύριος Μάρκος, «εἶσαι καλὸ παιδί».

» Ἀπὸ σήμερα σοῦ δίνω μισθὸ δέκα δραχμὲς τὸ μῆνα.

» Νά ἔρθης, παιδί μου, νά σοῦ ἀγοράσω τὴν καινούρια φορεσιά. Θὰ στείλω τῆς μάνας σου εἴκοσι πέντε δραχμὲς γιά νά κάνῃ Πάσχα.

» Ὑστερα ἀπὸ δυὸ τρεῖς μῆνες τῆς στέλνεις καὶ σὺ τοὺς μισθοὺς σου».

Ὁ μικρὸς Πέτρος ἄρπαξε τὸ χέρι τοῦ εὐεργέτη του καὶ τὸ φίλησε μὲ δάκρυα.

6 — "Ερχεται ὁ πατέρας !...

Πῆρε καὶ βραδιάζει,
ἔκλεισεν ἡ ἀγορά,
ἡ μητέρα σιάζει
τὸ τραπέζι μὲ χαρά.

Κάποιον σὰν καὶ μένα
περιμένει χαροπά·
κάποιος γνωρισμένα
στὴν ἐξώθυρα χτυπᾷ.

Ἀκουσέ τον γάτου,
μητερίτσα μου καλή.
νά, τὸ πάτημά του
τοῖζει πάνου στὸ σκαλί.

Μύρισ' ὁ ἀγέρας,
ἔφεξε τὸ σπιτικό,
ἔρχεται ὁ πατέρας
μὲ χαμόγελο γλυκό.

7—Ἐνα παιδὶ ποὺ ἀγαπᾷ τὴν ἀδερφή του

Ἐνας πλούσιος ἔλειπε στὰ ξένα καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια γύρισε στὸν τόπο του.

Μία μέρα πῆγε στὸ σχολεῖο. Εἶδε τὰ παιδιὰ ποὺ πρόσεχαν κι εὐχαριστήθηκε πολύ.

Ὅταν ἤρθε ἡ ὥρα νὰ φύγῃ, εἶπε στὸ δάσκαλο :

«Σὰς παρακαλῶ πολὺ, τὴν Κυριακὴν, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, νὰ φέρετε τὰ παιδιὰ στὴν ἐξοχή, νὰ διασκεδάσουν ὡς τὸ βράδυ. Γιὰ τὸ φαγητό τους θὰ φροντίσω ἐγώ».

Τὴν Κυριακὴν, ἅμα τελείωσε ἡ ἐκκλησία, ὁ δάσκαλος ὠδήγησε τὰ παιδιὰ σὲ μιὰ ὠραία τοποθεσίαν. Ἐκ εἰ ἦταν πεῦκα πολλὰ μὲ φύλλα καταπράσινα, λεπτὰ σὰ βελόνια· μύριζαν ρετσίνι καὶ ἅμα τὰ ἔπιανες κολοῦσε τὸ χέρι σου. Ἦταν καὶ συκίες μὲ μεγάλα πλατιά φύλλα καὶ ἄλλα δέντρα.

Παράμερα, μακριὰ ἀπὸ τὰ δέντρα, σὲ φωτιὰς σιγαλές, χωρὶς φλόγες, κάτι χωριανοὶ γυρνοῦσαν ἀρνιά στὴ σούβλα. Τὰ παιδιὰ ἔπαιζαν στὸν ἴσκιον τῶν δέντρων, καὶ τραγουδοῦσαν ὁμορφα τραγούδια. Παρέκει μ' ἓνα γλυκὸ κελάρυσμα ἀνάβρυξε τὸ νερὸ ἀπὸ τὴν πηγὴν, κρῦν καὶ καθαρὸ σὰν κρύσταλλο.

Ὅταν ἔγινε μεσημέρι, μοίρασαν σὲ κάθε παιδὶ ἀπὸ

ένα κομμάτι ψωμί και ένα κομμάτι κρέας από τα ψητά της σούβλας.

Τά παιδιά, ζωντρά από τον καθαρό αέρα και από τα παιχνίδια, άρχισαν να τρώνε με πολλή όρεξη.

Μόνο ένα παιδί, φτωχικά ντυμένο, δεν έφαγε άμέσως.

Σηκώθηκε, έκοψε δυο φύλλα συκιάς, τύλιξε μέσα σέ αυτά το μισκοβόλημένο κρέας, το φύλαξε, και άρχισε να τρώει με όρεξη ξερό το ψωμί του.

Ο πλούσιος ήταν εκεί κοντά και πήρε το μάτι του τί έκανε το παιδί. Τό ρώναξε και τό ρώτησε:

«Γιατί, παιδί μου, δεν τρώς τό κρέας πού σου έδωσαν;»

— «Τό φύλαξα για την αδερφούλα μου» είπε τό παιδί.

— «Έγώ θέλω νά τό φάς εσύ!» είπε ό πλούσιος.

— «Ω, σάς παρακαλώ πολύ» είπε τό παιδί με φωνή πού έτρεμε. «Η αδερφή μου είναι τόσες ήμέρες άρρωστη, είναι τόσο αδύνατη! Χτες είπε ή μητέρα μου: νά είχαμε και λίγο κρέας νά της δίνουμε!... Αφήστε με νά τό πάω αυτό τό κρέας στην αδερφούλα μου. Έμένα μου φτάνει τό ψωμί».

Ο πλούσιος στάθηκε λίγο, ύστερα έτρεξε στό μεγάλο τραπέζι, πήρε από τό δικό του πιάτο τό μεγαλύτερο και καλύτερο κομμάτι κρέας, τό έδωσε στό παιδί και είπε:

«Καλά, αφού θέλεις, πήγαινε στην αδερφή σου τό κρέας πού σου έδωσαν. Έσύ θά φάς αυτό πού σου δίνω εγώ».

Ο πλούσιος ρώτησε για τό παιδί. Έμαθε πώς ήταν από τά καλύτερα του σχολείου, αλλά πολύ φτωχό και δυστυχισμένο. Και τό βράδυ άμέσως έστειλε στό φτωχόπιτο γιατρό και γιατρικά και ό τι άλλο χρειαζόταν.

8 — Τρεῖς αγαπημένες αδερφές

Σ' ένα ψήλωμα είχαν φυτρώσει τρεῖς έλιές.

Τό μέρος ήταν πολύ άνοιχτό. Άλλα δέντρα δέ βρίσκονταν γύρω. Όταν φυσούσε δυνατός άέρας, τά τράνταζε

τὰ τρία δεντράκια καὶ τὰ λύνιζε σὰ νὰ ῥθελε νὰ τὰ σπάσῃ.

Μιά μέρα ἡ μιὰ ἐλιά εἶπε στίς ἄλλες δύο :

« Ἀδερφές μου, καὶ οἱ τρεῖς μας εἴμαστε μικρές ἀκόμη, καὶ οἱ κορμοὶ μας εἶναι τρυφεροὶ καὶ λεπτοί. Ἄμα φυσήξῃ καὶ αὐριο δυνατὸς ἀέρας, χωρὶς ἄλλο θὰ μᾶς σπάσῃ καὶ θὰ μᾶς ξεριζώσῃ ».

— « Τί νὰ κάνουμε, ἀδερφή μου, εἶπαν οἱ ἄλλες, ἀφοῦ γεννηθήκαμε σ' αὐτὸν τὸν κακὸ τόπο ; »

— « Νὰ τί νὰ κάνουμε » εἶπε ἡ πρώτη. « Νὰ σμιῶμε τὰ κλαδιά μας, καὶ οἱ τρεῖς μας νὰ γίνουμε ἓνα δέντρο ».

— « Καλὰ λές » εἶπαν οἱ δύο ἄλλες ἐλιές, κι ἔσμιζαν τὰ κλαδιά τους. Καὶ ὅποιος εἶδεπε τίς τρεῖς ἐλιές ἀπὸ μακριὰ θαρροῦσε πὺς ἦταν ἓνα δέντρο.

Ἄς φυσᾷ τώρα ὁ ἀέρας ὅσο θέλει ! Οἱ τρεῖς ἀδερφές δὲν τὸν φοβοῦνται πιά. Εἶναι ἐνωμένες, καὶ γιὰ τοῦτο εἶναι δυνατές.

Καὶ λίγο λίγο μεγαλώνουν καὶ γίνονται ὠραῖα καὶ μεγάλα δέντρα.

9 — Ἱστορία μιᾶς ἐλιάς

A

Γεννήθηκα μέσα σ' ἓνα χωράφι, ἀπὸ τὴ ρίζα μιᾶς μεγάλης ἐλιάς.

Στὴν ἀρχὴ ὁ κορμὸς μου ἦταν λεπτὸς καὶ τρυφερός.

Μιά μέρα ἦρθε στὸ χωράφι τὸ ἀφεντικό μου, καὶ ἀφοῦ μὲ κοίταξε καλὰ εἶπε :

« Τώρα ἔρχεται χειμῶνας. Ὁ βοριάς θὰ φυσᾷ δυνατά. Ἐσὺ εἶσαι μικρὴ καὶ ὁ κορμὸς σου εἶναι ἀδύνατος· πρέπει νὰ σὲ στυλώσω γιὰ νὰ μὴ σὲ σπάσῃ ὁ ἀέρας ».

Καὶ ἔμπηξε στὴ γῇ κοντά μου ἓνα ἴσιο, μακρὸ ξύλο, καὶ μ' ἔδεσε σ' αὐτὸ μ' ἓνα λεπτὸ σκοινί.

B

Τὴν ἀνοιξὴ τὸ ἀφεντικὸ μου ἦρθε πάλι, ἔσκαψε ἓνα λάκκο ὁλόγυρα στὴ ρίζα μου, καὶ ἔρριξε κοπρὰ μέσα στὸ λάκκο.

Μιά μέρα πῆρε ἓνα μεγάλο καὶ κορτερὸ ψαλίδι καὶ με κούρεψε.

Νὰ σὰς πῶ, στὴν ἀρχὴ πειράχτηκα, γιατί μοῦ ἔκοψε κάμποσα κλωνάρια καὶ ὁλόκληρα κλαδιά. Μὰ σὰν εἶδα πὼς μερικὰ ἀπ' αὐτὰ εἶχαν κάμπιες ἢ ἦταν ἀρρωστιάρικα, κατάλαβα πὼς τὰ ἔκοψε γιὰ τὸ καλὸ μου. Ἀλήθεια, ἀφοῦ με κλάδεψε, ἄρχισα νὰ μεγαλώνω καὶ νὰ γίνωμαι δυνατώτερη.

Λίγο λίγο ἔγινα καὶ ἐγὼ μεγάλη ἐλιά.

Οἱ ρίζες μου ἀπλώθηκαν μέσα στὸ γῶμα καὶ προχώρησαν βαθιά.

Εμεῖς οἱ ἐλιές δὲ ρίχνουμε πολὺ μεγάλο ἀνάστημα σὰν κατὶ ἄλλα δέντρα. Ὁ δικός μας ὁ κορμὸς δὲν εἶναι ψηλός, μπορεῖ ὅμως νὰ γίνῃ πολὺ χοντρός, καὶ ὅσο περνοῦν τὰ χρόνια στρίβεται καὶ στραβώνει.

Σὲ κάποιες γέριζες ἐλιές ποὺ εἶναι κοντά μου, ὁ κορμὸς τους εἶναι γεμάτος ῥόζους μεγάλους, σὰν κόμπους χοντροῦ σκοινιοῦ, καὶ εἶναι σὰ φαγωμένος ἀπὸ μέσα· ἔχει μεγάλα βαθουλώματα, κουφάλες βαθιές σὰ σπηλιές.

Τὰ κλαδιά μου ἔγιναν μεγάλα καὶ πυκνά.

Ὅταν ἦμουν μικρή, ἡ αλούδα μου ἦταν ὁμαλή, πρασινωπὴ, μαλακὴ· ἀλλὰ λίγο λίγο γίνεται σκληρὴ, σκίζεται καὶ παίρνει χρῶμα μαυριδερό.

Τώρα ἔχω φύλλα πολλὰ, ὅχι ὅμως πυκνά. Τὸ καθένα φύλλο μου εἶναι μικρὸ καὶ στενὸ καὶ στὴν ἄκρῃ μυτερό. Στὸ ἀπάνω μέρος εἶναι πράσινο καὶ γυαλιστερό· ἀπὸ κάτω ἔχει θαμπὸ ἄσπρο χρῶμα.

Τὰ φύλλα μου δὲν πέφτουν, καὶ τὰ φυλάγω ὅλον τὸ χρόνο.

Γ

Μεγάλη χαρὰ ἔνωσα τὸ Μάη ὅταν τὰ κλαδιά μου γέμισαν ἄνθη· ἄνθη μικρούτσικα, ἀσπριδερά, χωρὶς μυρουδιά.

Δὲν τὴ χάριχα ὅμως πολὺ τὴν ἄσπρη φορεσιά μου. Τ' ἄνθη μου ἔπесαν· ἀλλὰ τότε φάνηξαν οἱ καρποὶ μου.

Οἱ καρποὶ αὐτοὶ στὴν ἀρχὴ ἦταν μικροί, στρογγυλοὶ σὰ χαντρούτσες καὶ πράσινοι· λίγο λίγο ὅμως ἔγιναν μεγαλύτεροι, σιγὰ σιγὰ γέμιζαν χυμό, καὶ ὅταν ὥριμασαν ἔγιναν μαῦροι, γεμάτοι λάδι.

Τὸ φθινόπωρο κάπου κάπου ἕνα ἑλαφρὸ φύσημα τοῦ ἀέρα ἐξοργνε τοὺς πιὸ ὥριμους. Ἀλλὰ μιὰ μέρα ἦρθε τὸ ἀφεντικό μου καὶ τοὺς μάζεψε ὅλους.

Δ

Πέρασαν πολλὰ χρόνια. Τὸ ἀφεντικό μου πέθανε. Τὰ παιδιά του μεγάλωσαν καὶ γέρασαν, καὶ ἐγὼ ὁλοένα ἀνθίζω τὸ Μάη καὶ κάνω καρπὸ τὸ φθινόπωρο.

Χιλιάδες ἄνθρωποι ἔφαγαν ἀπὸ τὶς ἐλιές μου, καὶ ποὺς ξέρει σὲ πόσες ἐκκλησίες, ἐμπρὸς σὲ πόσα εἰκονίσματα κήκε τὸ λάδι ποὺ βγήκε στὸ λιιοτρίβι ἀπὸ τὶς ἐλιές μου!...

Κοντά μου βλέπω γριὲς ἐλιές ποὺ ἔζησαν χιλιάδες χρόνια καὶ διηγοῦνται ἱστορίες τοῦ παλιοῦ παλιοῦ καιροῦ.

Κι ἐγὼ θὰ γεράσω σὰν αὐτές. Ὡσπου νὰ γεράσω ὅμως θὰ κάνω πάντα καρπὸ σὰν αὐτές.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν γεμίσω ρόζους, καὶ ἅμα γίνῃ κούφιος ὁ κορμὸς μου καὶ δὲν μπορῶ πιά νὰ δίνω καρπὸ, πάλι δὲ θὰ εἶμαι ἄχρηστη. Τὸ γεμῶνα, ὅταν θὰ σφυρῶνι ὁ βο-

ριάς καὶ τὸ κρύο θὰ εἶναι τσουχτερό, τὰ ξύλα μου στὸ
τζάκι τοῦ ἀφεντικοῦ θὰ βγάξουν ὥραϊες φλόγες, καὶ τὰ
παιδιά θὰ ζεσταίνονται ὁλόγυρα χαρούμενα καὶ γελαστά.

10 — Τ' ἀδέρφια καὶ τὰ κλαδιά

Ἕνας γέρος γεωργὸς
εἶχε ἀμπελογώρφα
κι εἶχε καὶ ὀχτὼ παιδιά
ποὺ ὅλη μέρα μάλωναν.
Ἀπ' τὴν πίκρα ὁ γέροντας
ἔπεσ' ἄρρωστος βαριά.
Τὰ παιδιά του φώναξε
γύρω στὸ κρεβάτι του,
κι εἶπε καὶ σφιχτόδεσαν
μὲ σκονινὶ ὀχτὼ κλαδιά :
« Ἄν μπορῆτε, σπᾶστε τα ! »
Ἕνας ἐδοκίμασε
κι ἄλλος, κι ἄλλος ὕστερα.
Ἄδικος ὁ κόπος τους !..
« Λῦστε τώρα τὰ κλαδιά
κι ἓνα ἓνα σπᾶστε τα ! »
Εὐκόλα ἓνα κλαδί
ἔσπασ' ὁ καθένας τους.
Τότε λέγει ὁ γέροντας :
« Ἐνωμένα τὰ κλαδιά
οὔτε τὰ λυγίσατε,
χωρισμένα τὰ κλαδιά
κάθε χέρι τάσπασε.
Γιοὶ καὶ παλιζάρια μου,
τὴν εὐρή μου νάχετε,

ένωμένοι ζήσετε
δύναμη για νάχετε!»

Ἀδέρφια ένωμένα, σπίτια εὐτυχισμένα.
Ἡ όμόνοια σπíti χίτζει, κι ή διχόνοια τὸ γκρεμίζει.

11 — Πῶς βοηθοῦν δύο μυρμήγκια ένα σύντροφό τους

Ἐνα μυρμήγκι βρῆκε ένα χοντρό σπειρὶ κριθάρι καὶ
ἔβαζε τὰ δυνατὰ του νὰ τὸ τραβήξῃ στὴ φωλιά του.
Ἀλλὰ δὲν μπορούσε. Τὸ σπειρὶ ἦταν πολὺ μεγάλο καὶ
τὸ μυρμήγκι μικρό.

Τότε ἀνεβαίνει σὲ μιὰ πέτρα, κοιτάζει ὁλόγυρα καὶ
βλέπει δυὸ ἄλλα μυρμήγκια.

Γρήγορα γρήγορα κατεβαίνει, τρέχει πρὸς τὸ μέρος
τους καὶ λέει στὴ γλῶσσα τῶν μυρμηγκιῶν :

«Ἀδέρφια, ἐλάτε γρήγορα νὰ μὲ βοηθήσετε. Βρῆκα
ένα μεγάλο σπειρὶ κριθάρι· μὰ δὲν μπορῶ νὰ τὸ κουβα-
λήσω μονάχος μου στὴ φωλιά».

— «Μὲ ὅλη μας τὴν καρδιά νὰ σὲ βοηθήσουμε, ἀδερ-
φέ μας» εἶπαν τὰ μυρμήγκια. Κι ἔτρεξαν μαζὶ του στὸ
μέρος πού ἦταν τὸ σπειρὶ τὸ κριθάρι.

Ἐκεῖνο πού δὲν μπορούσε τὸ ένα μυρμήγκι, τὸ μπό-
ρεσαν τώρα εὐκολὰ τὰ τρία μαζὶ.

Σὲ λίγο τὰ τρία μυρμήγκια ἔφεραν τὸ χοντρό σπειρὶ
στὴ μυρμηγκοφωλιά τους.

12 — Τὸ ταξίδι τῶν χελιδονιῶν καὶ τὸ ἀδύνατο χελιδονάκι.

A

Ἦταν φθινόπωρο. Τὰ χελιδόνια ἐνὸς τόπου δὲν ἔβρι-
σκαν πιά τροφὴ νὰ φᾶνε.

Γι' αὐτὸ ἀποφάσισαν, ὅπως τὸ ἔχουν συνήθεια, νὰ

ταξιδεύουν σὲ τόπους ζεστούς. Ἐκεῖ μπορούσαν νὰ
βροῦν ὅση τροφή ἤθελαν.

Μαζεύτηκαν λοιπὸν ἀπάνω στὰ σύρματα τοῦ τηλε-
γράφου κι ἔκαναν συμβούλιο γιὰ τὸ ταξίδι τους.

Ἦταν ἐκεῖ καὶ χελιδόνια μικρά, ποὺ εἶχαν γεννηθῇ
τὴν ἀνοιξή. Αὐτὰ δὲν εἶχαν πάει μακριά, δὲν εἶχαν τα-
ξιδεύει, δὲν εἶχαν δαὶ τῇ
θάλασσα.

Τὰ μεγαλύτερα χελι-
δόνια τοὺς ἔλεγαν :

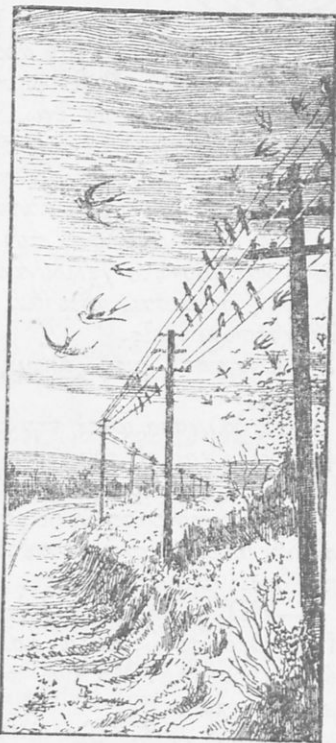
«Βλέπετε πὼς τὰ φύλ-
λα τῶν δέντρων κιτρινί-
ζουν καὶ πέφτουν. Τίς
νύχτες ἀρχίζει νὰ κάνη
κρύο· σιμῶναι ὁ χειμῶνας.
Σὲ λίγο ἐδῶ δὲ θὰ βρί-
σκουμε πιά τί νὰ φάμε».

— «Καὶ ποῦ θὰ πῶμε;
ρωτοῦσαν ἀνήσυχα τὰ
χελιδονάκια· «ποῦ θ' ἀφή-
σωμε τίς φωλιές μας;»

— «Θὰ πᾶμε μακριά,
σὲ τόπους ζεστούς. Τίς
φωλιές μας θὰ τίς ξανα-
ἔροῦμε τὴν ἄλλη ἀνοιξή,
ὅταν θὰ ξαναγυρίσωμε με-
τὸ καλό. Ἐδῶ οἱ ἄνθρω-
ποι, μικροὶ καὶ μεγάλοι,
εἶναι καλοὶ καὶ δὲ γαλοῦν
τίς φωλιές».

Τὰ χελιδόνια πρὶν κα-
λοξημερώσῃ ἀποχαιρέτησαν μὲ ζωηρὲς εὐχὲς τὴν καλο-
καιρινὴ τους κατοικίαν, καὶ ἔεκίνησαν ὅλα μαζὶ σὰν ἓνα
μικρὸ σύννεφο.

Στὴν ἀρχὴ πετοῦσαν ἀπάνω ἀπὸ τὴ στεριά. Ἔβλεπαν
κάτω περὶ ὅλην καὶ χωράφια, χωριά καὶ πολιτείες,

κάμπους και ποτάμια, βουνά και δάση, και τη νύχτα κατέβαιναν να ξεκουραστούν.

Μια μέρα βρέθηκαν στην ακρογιαλιά.

B

Όταν είδαν την απειλείωτη θάλασσα, τὰ μικρά τὰ χελιδόνια φοβήθηκαν. Αλλά τὰ μεγάλα τούς ἔδιναν θάρρος.

Ένα χελιδονάκι ἦταν ἄρρωστο. Όταν εἶδε κι αὐτὸ τὴ θάλασσα, ἄρχισε νὰ τρέμει κι ἔλεγε :

«Πῶς θὰ μπορέσω ἐγὼ νὰ περάσω τὴ μεγάλη τὴ θάλασσα!.. Ἐγὼ εἶμαι ἄρρωστο καὶ ἀδύνατο. Καλύτερα νὰ ἔμεινα ἐκεῖ πού γεννήθηκα, στὴν ἀγαπημένη τὴ φωλίτσα μας. Τώρα θὰ μὲ καταπιῇ ἡ क्रυὰ θάλασσα.

Ένα ἄλλο χελιδόνι, πού ἦταν κοντά, εἶπε στὸ ἄρρωστο καὶ ἀδύνατο χελιδονάκι:

«Μὴ λυπᾶσαι, ἀδερφάκι μας, ὅταν κουραστῇς θὰ σὲ βοηθήσουμε ἐμεῖς.

» Ἐστὺ εἶσαι μικρὸ ἀκόμη καὶ δὲν ξέρεις τίς συνήθειες μας.

» Γὴ θάλασσα αὐτὴ τὴν περνοῦμε δύο φορές τὸ χρόνο· τὴν ἀνοιξή καὶ τὸ φθινόπωρο. Σ' αὐτὸ τὸ διπλὸ ταξίδι οἱ δυνατοὶ βοηθοῦμε τοὺς ἀδύνατους.

» Όταν κουραστοῦν οἱ φτεροῦγες σου καὶ ἀποστάσης καὶ δὲν μπορῇς πιά νὰ πετάξεις, τότε θ' ἀκουμπήσης στὶς δικές μας φτεροῦγες».

— «ὦ, τὸ πιστεῦν! ἀποκρίθηκε τὸ ἀδύνατο χελιδόνι. Μὲ βοηθήσατε ὡς τώρα καὶ στὴ στεριά. Εἶστε χελιδόνια μὲ καρδιά. Μὰ ἐγὼ πῶς θὰ ξεπληρώσω αὐτὴν τὴ μεγάλη γάρη;»

— «Εἶναι χρέος μας νὰ βοηθοῦμε τοὺς ἀδύνατους. Τὸν ἄλλο χρόνο ἐστὺ θὰ εἶσαι μεγαλύτερο καὶ οἱ φτεροῦγες σου θὰ γίνουν δυνατότερες. Τότε καὶ σὺ θὰ βοηθήσης τὰ μικρότερα τ' ἀδέρφια σου. Εἶναι πιὸ ὠραῖο πρᾶμα στὸν κόσμον ἀπὸ τὸ νὰ βοηθῇ ὁ δυνατὸς τὸν ἀδύνατο :

» Ἀδέρφι, ἔχε θάρρος· νὰ εἶσαι ἑτοιμο. Σὲ λίγο ξεκιννοῦμε».

Καὶ ἀλήθεια. Τὰ χελιδόνα ξεκίνησαν καὶ πετοῦσαν
ἀπάνω ἀπὸ τῆ θάλασσης.

Τὰ δυνατώτερα πήγαιναν ἔμπροσξ καὶ ἔδειχναν τὸ δρομὸ.
Τὸ ἀδύνατο χελιδονάκι εἶχε δεξιά καὶ ἀριστερά δυὰ

μεγάλα χελιδόνα, πὺν τὸ φρόντιζαν καὶ τὸ βοηθοῦσαν.

Ἔτσι πέρασε τῇ μεγάλῃ θάλασσᾳ καὶ ἔφτασε στὸ ζε-
στὸ τόπο, πὺν εἶναι πάντα καλοκαίρι.

13 — Ἡ χελιδόνα

Στάσου, ταξιδεύτρα μου χελιδόνα, στάσου,
κάτω ἀπὸ τὴ στέγη μας χτίσε τὴ φωλιά σου.

Ἔλα νὰ βοῇς ἄσυλο μὲς στὸ φτωχικὸ μας
καὶ νὰ γίνῃς φίλῃ μας καὶ πουλὶ δικὸ μας.

Σπίτι σου τὸ σπίτι μας καὶ ὅλα μας δικὰ σου,
κάνε τ' ἀβγουλάκια σου, βγάλε τὰ πουλιά σου.

14 — Τὸ φθινόπωρο

Πέρασε τὸ καλοκαίρι καὶ ἦρθε τὸ φθινόπωρο !

Τὸ φθινόπωρο οἱ μέρες μικραίνουν. Ὁ ἥλιος δὲν καίει
πιὰ τόσο πολὺ· ὁ καιρὸς κρυώνει.

Στὸν τόπο μας, στὴν ὡραία Ἑλλάδα, τὸ φθινόπωρο στὴν ἀρχὴ μοιάζει μὲ δευτέρη ἀνοιξή.

Τὰ φύλλα παίρνουν πάλι τὸ ζωηρὸ χρῶμα τους· τὰ λιβάδια, ποὺ τὰ εἶχε ξεράνει ἡ ζέστη τοῦ καλοκαιριοῦ, ξαναπρασινίζουν πάλι.

Ὁ βασιλικὸς μὲ τὰ καταπράσινα φύλλα του μοσχοβολᾷ μέσα στὶς γλάστρες, στὶς αὐλές, στὰ μπαλκόνια καὶ στὰ παράθυρα πλούσιων καὶ φτωγῶν σπιτιῶν. Στὰ περιβόλια καὶ στοὺς κάμπους ἀνθίζουν τ' αἰδημητοιάτικα. Στὰ δέντρα κρέμονται ἀκόμη βερίκοκα, ροδάκινα, ἀχλάδια, σῦκα· σιγὰ σιγὰ ὅμως λιγοστεύουν, καὶ στὸ τέλος δὲ βρίσκονται πιά. Οἱ μηλιές εἶναι φορτωμένες μὲ μῆλα πρασινοκίτρινα ἢ κόκκινα, γλυκὺξινα ἢ γλυκά.

Τὰ σταφύλια λάμπουν, κίτρινα ἢ κόκκινα ἢ μαῦρα, ἀνάμεσα στὰ πλατιά πράσινα φύλλα τῶν κλημάτων.

Ὁ ἀμπελουργὸς τὰ τουγᾶ καὶ τὰ κουβαλᾷ μὲ καλάθια ἢ μὲ κοφίνια. Τὰ τρῶνε μὲ χαρὰ μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἢ τὰ ρίχνουν στὸ ληνὸ, στὸ πατητήρι.

Ἐκεῖ τὰ πατοῦν καὶ γίνεται ὁ γλυκὺς μοῦστος· ἀπὸ τὸ μούστο γίνεται τὸ κρασί. Οἱ νοικοκυρὲς ἀπὸ τὸ μούστο κάνουν μουσταλευριές, μουστοκούλουρα, πετιμέξι, ρετσέλια.

B

Ὅσο ὅμως προχωρεῖ τὸ φθινόπωρο, ὁ καιρὸς χερώνει ὀλοένα καὶ περισσότερο.

Πολλὰ πουλιὰ δὲ βρίσκουν πιά τροφὴ στὸν τόπο μας, καὶ φεύγουν καὶ πᾶνε σὲ τόπους πρὸ ζεστοῦς. Ἄλλα τρωπώνουν μὲ τὸ κρύο στὶς φωλιές τους.

Καὶ δὲν ἀκούμε πιά τὸ ζωηρὸ τραγούδι τοῦ κορυδαλλοῦ ἢ τ' ὀλόγλυκο κελάδημα τοῦ ἀηδονιοῦ.

Τὰ λουλούδια καὶ τὰ φυτὰ χάνονται πιά ἀπὸ τὰ περιβόλια καὶ τοὺς κάμπους. Καὶ ὅσα καλλιεργοῦμε στὶς γλάστρες, τὰ προφυλάγομε ἀπὸ τὸν κρύο ἀέρα.

Τὰ φύλλα τῶν δέντρων μαρμαίνονται, κιτρινίζουν, πέφτουν καὶ στρώνουν τὸ χῶμα. Τὸ πρὸ σιγανὸ φύσημα τοῦ

ἀέρα τὰ κόβει ἀπὸ τοὺς κλώνους καὶ τὰ σκορπᾷ κίτρινα καὶ
 ξερὰ ἀπάνω καὶ κάτω.

Τὰ δέντρα ὑψώνουν τώρα γυμνά τὰ κλαδιά τους.
 Κρούς ἀέρας φυσᾷ ἀνάμεσα στ' ἄφυλλα δέντρα καὶ ἀπάνω
 στὰ χωράφια.

Ἐδῶ καὶ κεῖ μονάχα ὀργώνει ὁ γεωργός ἢ κάπου κά-
 που καὶ σπέρνει σιτάρι ἢ κριθάρι γιὰ τὸν ἐρχόμενο χρόνο.

15

*Τί παθαίνουν
 δυνὸ κατσίκες
 πὺν μάλωναν*

Δυνὸ κατσίκες ἀν-
 ταμώθηκαν μιὰ
 φορὰ ἀπάνω σ' ἐνα
 στενὸ γέφυρι.

Ἡ μιὰ εἶπε :

«Κάνε τόπο νὰ
 περάσω ἐγώ !»

— «Ἐσύ νὰ πᾶς
 πίσω καὶ ν' ἀφή-
 σης νὰ περάσω
 ἐγὼ πρῶτα !» ἀ-
 πακρίθηκε ἡ ἄλλη
 θυμωμένη.

— «Πῶς εἶπες ;»
 φώναξε ἡ πρώτη.
 «Ἐγὼ νὰ γάνω
 τόπο νὰ περάσης
 ἐσύ ; Εἶσαι στα
 σωστά σου ;»

— «Ἐτσι !» φώναξε τότε ἡ ἄλλη. «Δοκίμασε λοιπὸν νὰ
 περάσης !»

Τὸ μάλωμα βάσταξε ἀρκετὴ ὥρα μὲ πολὺ πῆσμα.
 Τέλος γ' ὄθησαν ἡ μιὰ ἀπάνω στὴν ἄλλη μὲ μεγάλη

ορμή. Χτυπούσαν τὰ κέρατά τους ἄγρια καὶ θυμωμένα.

Ἀλλὰ τὸ γεφύρι ἦταν στενὸ καὶ γκρεμίστηκαν καὶ οἱ δύο. Κάτω ἦταν ἓνα ποτάμι μὲ βαθιὰ νερά.

Οἱ δύο κατσίκες θὰ πνίγονταν χωρὶς ἄλλο. Γιὰ καλὴ τους τύχη τίς εἶδε ὁ βοσκός, ἔτρεξε, καὶ μὲ πολλὰ βάσανα κατάρθωσε νὰ τις γλιτώσῃ.

16 — Τί ἀκούει ἓνα παιδί στὸ δάσος

Ὁ Θεωδωράκης βγήκε μὲ τὸν πατέρα του περίπατο στὴν ἐξοχή. Ἐφτάσαν σ' ἓνα λιβάδι ποὺ ἦταν ἀνάμεσα σὲ δύο ψηλώματα γεμάτα δέντρα.

Ὁ πατέρας κάθισε στὸν ἴσκιό ενός δέντρου. Ὁ Θεωδωράκης ἔτρεξε νὰ μαζέψῃ λουλούδια. Ἐκεῖ ποὺ ἔτρεχε, φώναζε ἀπὸ τὴ χαρὰ του : «ὄπ!» Καὶ ἀμέσως ἀπὸ τὸ ἀπέναντι ψηλὸμα ἤρθε μιὰ φωνή : «ὄπ!» Τὸ παιδί τότε ἐκράξε μὲ ἀπορία : «Ποιὸς εἶναι αὐτοῦ ;»

Καὶ πάλι ἀκούστηκε ἡ φωνή :

«Ποιὸς εἶναι αὐτοῦ ;»

Ὁ Θεωδωράκης νόμισε πὼς μέσα στὰ δέντρα ἦταν κάποιον ἄλλο παιδί καὶ τὸν περίπαιζε. Φώναζε λοιπὸν μὲ θυμὸ δυνατὰ :

«Κακόπαιδο!»

Καὶ ἀπὸ τὰ πυκνὰ δέντρα ἀκούστηκε μιὰ θυμωμένη φωνή :

«Κακόπαιδο!»

Ὁ Θεωδωράκης θύμωσε ἀκόμη περισσότερο, κι ἔτρεξε γιὰ νὰ βρῇ μέσα στὰ δέντρα τὸ παιδί ποὺ τὸν περίπαιζε. Ζήτησε δῶ, ζήτησε κεῖ, τοῦ κάκου· δὲ βρῆκε κανένα !

Τότε ἤρθε στὸν πατέρα του καὶ τοῦ λέει μὲ παράπονο :

«Ἕνα κακὸ παιδί εἶναι κρυμμένο στὰ δέντρα ἐκεῖ ἀπάνω καὶ μὲ βρίζει».

Ὁ πατέρας ἐνῶσε τί εἶχε γίνει.

«Ἐλα μαζί μου» τοῦ εἶπε, «νὰ τὸ βροῦμε αὐτὸ τὸ κακὸ παιδί !»

Ὅταν ἔφτασαν κοντὰ στὰ δέντρα, στὸ δάσος, ὁ πατέρας ἔκραζε:

«Ποιὸς εἶναι καὶ;»

— «Ποιὸς εἶναι καὶ;» ἀποκρίθηκε ἀμέσως ἡ φωνή.

— «Ὁρα καλὴ, καλὸ παιδί!» λέει ὁ πατέρας εὐγενικά.

— «Ὁρα καλὴ, καλὸ παιδί!» ἀποκρίνεται μέσα ἀπὸ τὰ δέντρα ἡ φωνὴ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο.

Τότε ὁ πατέρας λέει στὸ Θεοδώρακη:

«Βλέπεις πὺς κανένα παιδί δὲν εἶναι κρυμμένο μέσα στὰ δέντρα. Ὁ ἀντίπαλος σου στέλνει πίσω τὰ δικὰ σου λόγια. Τὸ κακόπαιδο πὺν ἔβριζε εἰςαί ἐσὺ ὁ ἴδιος. Ἄν ἔλεγες καλὰ λόγια, θ' ἀκουγες καλὰ λόγια, μὰ εἶπες βρισιές καὶ ἀκουσες βρισιές.

»Κατὰ πὺς φερθῆς θὰ σοῦ φερθοῦν».

17 — Τὰ παῖδιὰ πὺν περιγελοῦν ἕναν κουτσό

Κάμποσα παιδιὰ ἐνὸς χωριοῦ ἔπαιζαν στὸ δρόμο.

Ἐκείνη τὴν ὥρα πέρασε ἀπὸ καὶ κι ἕνας κουτσὸς μὲ ξύλινο πόδι.

Ἕνα παιδί ἄρρησε τὸ παιχνίδι, πῆγε ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὸν κουτσό, ἔκανε πὺς κούτσαινε κι αὐτό, καὶ τὸν περίπαιζε. Τ' ἄλλα παιδιὰ γελοῦσαν.

Τὴν ὥρα ἐκείνη περνοῦσε ἀπὸ τὸ δρόμο ὁ παπὰς τοῦ χωριοῦ. Εἶδε τὸ παιδί νὰ περιπαίξῃ τὸν κουτσό, καὶ ἀκουσε τὰ γέλια τῶν ἄλλων.

Λυπήθηκε πολὺ, στάθηκε καὶ εἶπε στὸ κακὸ παιδί:

«Τὸν περιγελᾷς γιατί ἔχει ξύλινο τὸ ἕνα πόδι καὶ κούτσαινε. Καὶ αὐτὸς εἶχε μιὰ φορὰ καὶ τὰ δύο του πόδια, κι ἔτρεχε κι ἀνέβαινε ψηλῶματα καὶ βουνά.

»Ἀλλὰ πῆγε στρατιώτης στὸν πόλεμο, καὶ στὴ μάχῃ μιὰ σφαῖρα τοῦ ἔσπασε τὸ πόδι. Ὑστερα τὸ ἔκοψε ὁ γιατρός, κι ἀπὸ τότε εἶναι κουτσός. Εἶναι ντροπὴ καὶ ἁμαρτία ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ περιγελᾷτε τὸ γενναῖο αὐτὸ παλικάρι!»

Ὁ παπὰς ἔφυγε καταλυπημένος.

Τὰ παιδιὰ μετάνιωσαν γιὰ τὸ κακὸ φέρεσιμό τους.
Περισσότερο ἀπ' ὅλα ντράπηκε καὶ λυπήθηκε τὸ παιδί
ποῦ εἶχε περιγέλασει τὸν κουτσό. Τὸ παιδί αὐτὸ δὲν πε-
ριγέλασε πιά κανένα σὲ ὅλη τὴ ζωὴ του.

18 — Ὁ ἥλιος καὶ ὁ αἶρας

Ὁ αἶρας θύμωσε,
μὲ τὸν ἥλιο μάλωσε.

Ὁ αἶρας ἔλεγε :
« εἶμαι δυνατώτερος ! »,
καὶ ὁ ἥλιος ἔλεγε·
« σὲ περνῶ στὴ δύναμη ! »

Ἕνας γέρος ἄνθρωπος
μὲ τὴ μαύρη κάπα του
στὸ χωράφι πήγαινε.

Ὁ αἶρας λάλησε :
« Ὅποιος ἔχει δύναμη
παίρνει ἀπὸ τὸν γέροντα
τὴν χοντροὴ τὴν κάπα του ! »
Φύσηξε, ξεφύσηξε
κι ἔσκασε στὸ φύσημα.

Ἄδικος ὁ κόπος του·
κρύωσεν ὁ γέροντας
καὶ διπλὰ τυλίχτηκε
στὴ χοντροὴ τὴν κάπα του·.

Καὶ ὁ ἥλιος λάλησε :
« Ὅποιος ἔχει δύναμη
παίρνει ἀπὸ τὸ γέροντα
τὴ χοντροὴ τὴν κάπα του ».

Ἐφεξεν ὀλόλαμπρος,
καλοσύνη σκόρπισε.

Ἔβγαλεν ὁ γέροντας
τὴ χοντροὴ τὴν κάπα του.
« Ἀκουσε καὶ μάθε το,
σὲ περνῶ στὴ δύναμη,
γιατὶ πᾶς μὲ τὸ κακὸ
κι ἐγὼ πάω μὲ τὸ καλὸ ».

19 — Ὁ εὐγενικὸς τρόπος ἐνὸς παιδιοῦ σ' ἕναν ξένο

Ἕνας κύριος ἔφτασε σ' ἕνα χωριό. Ἐκεῖνὴ τὴν ὥρα
ὁ Φώτης καὶ ἄλλα παιδιὰ πετοῦσαν ἀετοὺς στὴ μικρὴ
πλατεῖα.

« Καλὰ μου παιδιὰ » εἶπε ὁ ξένος, « θέλω νὰ πάω στὸ
κοντινὸ χωριὸ καὶ δὲν ξέρω τὸ δρόμο ».

Ὁ Φώτης πῆγε κοντὰ στὸν ξένο καὶ τοῦ εἶπε μ' εὐ-
γένεια:

« Ἐγώ, κύριε, νὰ σᾶς δείξω τὸ δρόμο ».

Πέρασε τὸ σπάγγο τοῦ ἀετοῦ πού πετοῦσε ψηλά,
στὸ χεῖρ ἐνὸς ἄλλου παιδιοῦ, καὶ ὠδήγησε τὸν ξένο ὡς
τὴν ἀκρὴ τοῦ χωριοῦ.

Ἐκεῖ ὁ δρόμος χωριζόταν σὲ δύο.

« Θὰ τραβήξετε δεξιά » εἶπε· « θὰ πᾶτε κάμποσο
καὶ ὕστερα θ' ἀπαντήσετε ἕνα ποταμάκι. Ἐκεῖ εἶναι ἕνα
μικρὸ γεφύρι· περάστε το καὶ τραβάτε ἴσια. Παρέκει θὰ
βρῆτε ἕνα νερόμυλο. Ἀπὸ καὶ φαίνεται τὸ χωριὸ πού γυ-
ρεύετε. Ρωτήσετε τὸ μύλωνά, ἀν θέλετε, καὶ αὐτὸς θὰ σᾶς
δείξῃ τὸ δρόμο. Στὸ καλὸ, κύριε ».

— « Εὐχαριστῶ, παιδί μου » εἶπε ὁ ξένος, κι ἔβγαλε νὰ
τοῦ δώσῃ μιὰ δραχμὴ.

— « Ἀ, ὅχι, κύριε, εἶπε ὁ Φώτης, δὲ θέλω πληρωμὴ.
Τότε τοῦ εἶπε ὁ ξένος:

— « Σ' εὐχαριστῶ πολὺ, καλὸ μου παιδί ! »

Κι ἐνῶ πῆγαινε τὸ δρόμο πού τοῦ ἔδειξε ὁ Φώτης,
ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του ὁ ξένος:

— « Τί εὐγενικὸ παιδί ! Φαίνεται πὼς ἔχει καλὴ

ἀνατροπή καὶ ἀπὸ τοὺς γονεῖς του καὶ ἀπὸ τὸ δάσκαλό του.

Ὁ Φῶτης ἔτρεξε καταευχαριστημένος πίσω στοὺς συντρόφους του. Πῆρε τὸ σπάγγο στὸ χερί του καὶ πε-
τοῦσε τὸν ἀετὸ του τώρα μὲ περισσότερη ὀρεξή.

20 — Τί παθαίνει ἓνας φαντασμένος λύχνος

Ἐνας λύχνος εἶχε πολὺ λάδι καὶ ἔφεγγε πολὺ. Τὸ πῆρε
ἀπάνω του γιὰ τὸ δυνατὸ φῶς του καὶ ἄρχισε νὰ ὑπε-
ρηφανεύεται καὶ νὰ λέη·

«Γιὰ δέτε, γιὰ δέτε πῶς φέγγω !

»Καλὲ τί φῶς εἶναι αὐτό; Λυχνάρι εἶμαι γὰρ ἢ ἥλιος
ὁλόλαμπρος; Λένε πῶς ὁ ἥλιος λάμπει πολὺ καὶ φωτί-
ζει ὅλο τὸν κόσμον. Ἀμπά! Δὲν πιστεύω νὰ λάμπη
ἴσα με μένα. Κρίμα μονάχα πὺν βροίσκομαι σὲ τοῦτο δῶ
τὸ τραπέζι καὶ δὲν εἶμαι ψηλὰ στὸν οὐρανό, γιὰ νὰ δῇ
μιὰ φορὰ λάμπη ὅλος ὁ κόσμος».

Ἐνῶ εἶλεγε αὐτά, φύσηξε ἑλαφρὸ ἀεράκι καὶ τὸν ἔ-
σβησε.

Τότε ὁ νοικοκύρης τοῦ λύχνου, πὺν εἶχε ἀκούσει τ' ἀ-
νόητα καὶ ὑπερήφανα λόγια του, ἤρθε νὰ τὸν ἀνάψῃ
πάλι. Κι ἐνῶ τὸν ἀνάδε, τοῦ εἶπε :

«Εἶδες τί ἔπαθες, φαντασμένο λυχνάρι; Ἀπὸ δῶ
καὶ πέρα νὰ κλείσῃς τὸ στόμα σου καὶ νὰ σωπαίνῃς. Μὴν
ξεγνῶς πῶς εἶσαι ἓνα λυχνάρακι. Μεμιᾶς σὲ σβήνει
καὶ τὸ πῶς ἀδύνατο φύσημα τοῦ ἀέρα. Νὰ θυμᾶσαι τί
ἔπαθες καὶ νὰ μὴν ὑπερηφανεύεσαι».

Ὅπου ψηλὰ κοιτᾷ
πάντα στραβοπατᾷ.

Ὅποιος θέλει νὰ παινιέται
μόνος του κατηγοριέται.

21 — Ὁ ὑπερήφανος καπνὸς

Εἶπ' ὁ καπνὸς μιὰ μέρα :

«Μεγάλος θὰ γενῶ,

θ' ἀνέβω στὸν ἀέρα

θά πάω στὸν οὐρανό.
Τὰ νέφη θὰ περάσω,
θ' ἀνέβω πρὶ ψηλά,
ὅσπου κι ἐγὼ νὰ φτάσω
στ' ἀστέρια τὰ πολλά.
Καὶ βασιλιὰς θὰ γίνω
καὶ θὰ καταφρονῶ
τὴ γῆ πρὸ τῶρ ἀφῆνω
καὶ πάω στὸν οὐρανό·
Κι ἀμέσως ξεκινάει
νὰ πάη στὸν οὐρανό...
Μὰ ἔξαφνα φυσάει
ἀγέρι σιγανό,
καὶ πρὶν στὰ ὕψη φέρη
τὸ μαῦρο του κορμί,
δυνάμωσε τ' ἀγέρι,
τὸν σκόρπισε μ' ὀρμή.

22 — *Τί ἔπαθε ἓνας πετεινὸς μὲ τὴν
ὑπερηφάνειά του*

Δυὸ πετεινοὶ μάλωσαν καὶ πολλὴ ὥρα χτυπιῖνταν
μὲ τὰ νύχια τῶν ποδιῶν τους καὶ μὲ τίς φτεροῦγες τους.

Τέλος ὁ ἓνας νίκησε καὶ ἀνάγκασε τὸν ἄλλο νὰ φύγῃ.

Ὁ νικημένος, σὲ κακὴ κατάστασι, πῆγε καὶ ζάρωσε
ντροπιασμένος σὲ μιὰ γωνιά.

Ὁ νικητὴς ὅμως, ὑπερήφανος γιὰ τὴ νίκη του, πέ-
ταξε σὲ μιὰ σκεπὴ πλυσταριοῦ πρὸ ἦταν ἐκεῖ κοντά,
καὶ φώναξε μὲ καμάρι:

«Μὲ βλέπετε ; ἐγὼ εἶμαι ὁ νικητὴς, πρὸ ἔκανα τὸν
ἐχθρό μου νὰ φύγῃ σὲ κακὸ χάλι. Ποιὸς μὲ στάνει στὴν
παλικάριά ; Ἐγὼ νικῶ ὅλα τὰ πετούμενα. Ὅποιος τοῦ
βαστᾷ, ἄς ἔρθῃ ! Κανένα δὲ φοβοῦμαι !»

Τὴν ὥρα ἐκείνη ἓνας ἀετὸς ἦταν ψηλά κι ἔψαχνε μὲ

τὰ μάτια του νὰ βρῇ τροφή, γιατί εἶχε μεγάλη πείνα.
Βλέπει τὸν πετεινὸ ἀπάνω στὴ σκεπή, γύνεται ἀπὸ
ψηλά, τὸν ἀρπάζει μὲ τὰ νύχια του καὶ τὸν φέρνει στὴ
φολιά του.

23 — Ὁ πετεινὸς

Ὁ πετεινὸς εἶναι μεγαλύτερος, ψηλότερος καὶ πολὺ
ὁμορφότερος ἀπὸ τὴν κότα.

Πιὸ μεγάλη καὶ πιὸ κόκκινα εἶναι τὰ λειριὰ ποὺ στολίζ-
ουν τὴν κορυφή τοῦ κεφαλιοῦ του καὶ τὸ λαμὸ του. Τὰ
μάτια του λάμπουν περισσότερο.

Ὁ λαμὸς του εἶναι μακρύτερος καὶ πιὸ καμαρωτός.

Τὰ φτερά του εἶναι μεγαλύτερα κι ἔχουν χρώματα
ζωηρά. Τὰ φτερά τῆς οἰσῆς του εἶναι μεγάλα καὶ γυριστὰ

σὰ δρεπάνι, κόκκινα,
πράσινα, κίτρινα, γα-
λάζια, γυαλιστερά, καὶ
λαμποκοποῦν ὁμορφα
καὶ ζωηρὰ στὸν ἥλιο.

Ὁ πετεινὸς μ' ὅλα
αὐτὰ δὲν μπορεῖ νὰ πε-
τάξῃ ψηλά. Πρῶτα πρῶ-
τα τὸ κορμί του εἶναι
βαρὺ, καὶ ὕστερα καὶ οἱ
φτεροῦγγες του εἶναι κον-
τὲς καὶ στοργγυλές. Εἴ-
ναι καμωμένος ὅχι νὰ
πετᾷ ψηλὰ στὸν ἀέρα,
ἀλλὰ νὰ περπατᾷ γερὰ
στὴ γῇ· γι' αὐτὸ τὰ πό-
δια του εἶναι δυνατά,
καὶ τὰ δάχτυλά του τεν-
τωμένα γιὰ ν' ἀκουμπᾷ
γερὰ στὸ γῶμα.

Ὁ πετεινὸς περπατᾷ γρήγορα, καὶ ὅταν βιάζεται πολὺ

σηκώνει καὶ τὶς δυὸ φτεροῦγες του, καὶ τὸν σκουντᾷ ἐμπρὸς ὁ ἀέρας σὰν τῇ βάρκα μὲ τὸ ἀνοιγμένο πανί.

Ὁ πετεινὸς περπατᾷ ὑπερήφανα· βγαίνει ἀπὸ τὸ κοιτάει μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ καὶ πάει ἐμπρὸς μὲ καμάρι.

Στὴν αὐλὴ πού μένει ἡ δική του οἰκογένεια δὲν ἀφήνει νὰ ἔρθῃ ἄλλος πετεινός.

Μόλις δὴ ἄλλον, θυμώνει πολὺ. Τὰ λειριὰ του κοκκινίζουν πιὸ πολὺ, τὰ λαμπερὰ μάτια του ἀγριεύουν· σηκώνει τὴν οὐρά του καὶ χύνεται ἀπάνω του.

Τσιμπιοῦνται μὲ τὸ ράμφος, ξεσκίζονται μὲ τὰ δυνατὰ μὲ ὄχι μυτερὰ νύχια τους, χτυπιοῦνται μὲ τὶς τεντωμένες φτεροῦγες· προπάντων χτυπιοῦνται μ' ἓνα παραδάχτυλο, πού εἶναι ἀπάνω ἀπὸ τὸ πίσω δάχτυλο. Αὐτὸ δὲν ἀκουμπᾷ στὴ γῇ καὶ δὲν τοῦ χρησιμεύει γιὰ νὰ περπατᾷ· εἶναι ὅπλο γιὰ νὰ χτυποῦν οἱ πετεινοὶ τοὺς ἐχθροὺς τους.

Ὅποιος ἀπὸ τοὺς δυὸ νικηθῇ, πάει πίσω ἀργὰ ἀργὰ, σὰ νὰ φεύγῃ τάχα μόνος του. Ἀλλὰ μόλις ξεμακρύνῃ, κατεβάζει τὴν οὐρά καὶ τὶς φτεροῦγες του καὶ τρέχει νὰ ζουφτῇ ἀπὸ ντροπῇ.

Ὁ νικητὴς ὅμως σηκώνει πιὸ πολὺ τὸ κεφάλι, περπατεῖ καμαρωτὰ καὶ ὑπερήφανα, κοιτάζει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ γιὰ νὰ δῇ ἂν τὸν θαυμάζουν, πετᾷ σὲ κανένα τοῖχο ἢ σὲ κάποια σκεπή, καὶ διαλαλεῖ τὴ νίκη του ὅσο δυνατότερα μπορεῖ.

Ὁ πετεινὸς πολὺ πρὶν ξημερώσει ξυπνᾷ καὶ ἀρχίζει τὸ δυνατὸ λάλημά του· μόλις ἀκουστῇ τὸ πρῶτο «κουκουρίζου!» ἀπαντοῦν ἀμέσως καὶ οἱ ἄλλοι πετεινοὶ τῆς γειτονιάς. Ἄν εἴμαστε ξυπνοὶ ἐκεῖνῃ τὴν ὥρᾳ καὶ προσέξωμε, τὸ ἀφτί μας παίρνει καὶ τὸ ἀδύνατο καὶ τρεμουλιαστὸ «κουκουρίζου»! κάποιου μικροῦ πετειναριοῦ ἀγύμναστου, πού δὲν ἔμαθε ἀκόμη καλὰ τὸ μάθημά του.

Ὁ πετεινὸς ἅμα ξημερώσῃ ὁδηγεῖ σὰν καλὸς οἰκογενειάρχης τὴν οἰκογένειά του στὴν αἰλὴ, γιὰ νὰ βροῦν τροφὴ ὅλοι μαζί.

Ἄν τύχῃ νὰ βρῇ κάτι καλὸ, φωνάζει τὶς κότες καὶ τὰ κοτόπουλα καὶ ἀφήνει νὰ φᾶνε αὐτοὶ πρῶτα.

Με τὴ δύση ὁ πετεινὸς φέρνει τὶς κότες καὶ τὰ κοτό-
πουλα στὸ κοτίτσι.

Ὁ πετεινός, ἂν τὸν ἀφήσουν, μπορεῖ νὰ ζήσει ὡς εἴ-
κοσι χρόνια. Ἀλλάζει μιὰ φορά τὸ χρόνο τὰ φτερά του,
τὸ φθινόπωρο.

Καταλαβαίνει ἀπὸ πρὶν κάθε ἀλλαγὴ τοῦ καιροῦ.
Ὅταν εἶναι νὰ γίνη κακὸς καιρὸς, χτυπᾷ τὶς φτεροῦγες
του καὶ φαίνεται ἀνήσυχος.

24—Πῶς ἡ Φανὴ καὶ ὁ Βάσος δείχνουν τὴν ἀγάπη τους σὲ μιὰ καρδερίνα

A

«Ἀχ! τί κρύο, τί κρύο!» εἶπε ἡ Φανὴ ὅταν γύρισε
ἀπὸ τὸ σχολεῖο στὸ σπίτι.

Ἔτρεξε γρήγορα στὸ τζάκι νὰ ζεστάνῃ τὰ παγω-
μένα χέρια της.

Σὲ λίγο ἦρθε ἀπὸ τὸ σχολεῖο καὶ ὁ Βάσος, ὁ ἀδερ-
φός της. Κι αὐτὸς κρύωνε πολὺ· κατακόκκινη ἦταν ἡ
μύτη του· σὰν ἀχνὸς ἔβγαине ἡ ἀναπνοὴ ἀπὸ τὸ στό-
μα του.

Τὰ δύο παιδιὰ κάθησαν κοντὰ στὸ τζάκι καὶ ζεσταί-
νονταν στὴν ὀραία φωτιά.

Ἐξαφνα ἀκούστηκε ἓνα τικ-τικ-τικ στὸ παράθυρο,
σὰ νὰ χτυποῦσε κάποιος τὸ τζάμι.

Τρέχουν καὶ τί νὰ δοῦν;

Ἐνὰ ὄμορφο πουλάκι εἶχε πιαστῇ μὲ τὰ μικρά του
ποδαράκια στὸ ξύλο τοῦ παραθυριοῦ καὶ χτυποῦτε τὸ
γυαλί μὲ τὸ ράμφος του.

«Θεέ μου» εἶπε ἡ Φανή, «πῶς κρύωνει τὸ κακό-
μοιρο! Γιά δὲς πῶς τρέμει! Θὰ τοῦ ἀνοίξω νὰ μπη!...»

Ἄνοιξε ἀμέσως τὸ παράθυρο. Τὸ πουλάκι δὲ φοβή-
θηκε. Μπήκε στὴ ζεστὴ κάμαρα, πέταξε δύο τρεῖς φο-
ρὲς ἐδῶ καὶ κεῖ καὶ ἄμα ζεσταθήκε, κάθησε ἀπάνω στὸ
τραπέζι, ἐμπρὸς στὰ παιδιὰ καὶ ἄρχισε νὰ βγάξῃ κάτι
ἀδύνατες, ὀλόγλυκες φωνίτσες.

B

«Θὰ πεινᾷ τὸ κακόμοιρο!» εἶπαν μὲ μιὰ φωνὴ τὰ δυὸ παιδιὰ.

Ἡ Φανὴ ἔτρεξε στὸ ντουλάπι, ἔφερε ἓνα κομμάτι ψωμί, τὸ ἔτριψε, τὸ ἔκανε ψίχουλα καὶ τὰ ἔδωσε στὸ πουλάκι.

Αὐτὸ ἦταν πολὺ πεινασμένο καὶ σὲ μιὰ στιγμή ἔφαγε ὅλα τὰ ψίχουλα. Τώρα πὺν ζεστάθηκε κι ἔφαγε, ἐγινε ζωηρό. Κοίταζε τὰ παιδιὰ μὲ τὰ ζωηρά του μάτια καὶ σιγοκελαηδοῦσε γλυκά.

«Τί πούλὶ νὰ εἶναι;» ρώτησε ἡ Φανή.

— «Καρδερίνα» εἶπε ὁ Βάσος· «δὲ βλέπεις τὸ κόκκινο σημάδι στὸ μέτωπό του καὶ στὸ λαιμό του, καὶ τὴν κίτρινη λουρίδα ἀπάνω στὶς μαῦρες φτερουγίτσες του; Ἡ καρδερίνα, ξέρεις, κελαηδεῖ πολὺ ὥραϊα. Νὰ τὴ βάλουμε σ' ἓνα κλουβάκι».

— «Πᾶω νὰ τὸ πῶ τῆς μητέρας» εἶπε ἡ Φανή.

Σὲ λίγο ἦρθε καὶ ἡ μητέρα μ' ἓνα ὥραϊο χρωματιστὸ κλουβάκι. Ἔβαλαν μέσα τὴν καρδερίνα· ἔβαλαν καὶ δυὸ γυάλινα ποτηράκια· τὸ ἓνα τὸ γέμισαν κανναδούρι, καὶ τὸ ἄλλο νερό. Γιὰ νὰ μὴ φανῇ ὅμως πὺς τὸ εἶχαν φυλακισμένο τὸ πουλάκι μέσα στὸ κλουβί, ἄφησαν ἀνοιχτὴ τὴν πορτίτσα του, γιὰ νὰ μπαينόβγαίνει ὅταν ἤθελε.

Μὰ αὐτὸ δὲν ἔδρανε· φαινόταν εὐτυχισμένο. Τσιμποῦσε τοὺς σπόρους τοῦ κανναδουριῶ, ἔπινε νερό, κάποτε λούζόταν, τίνιζε τὶς φτερουγίτσες του καὶ γλυκοκελαηδοῦσε.

Γ

Ὅταν ἦρθε ἡ ἀνοιξὴ καὶ πρασίνισαν τὰ δέντρα, ἡ μητέρα εἶπε στὰ παιδιὰ:

«Ἀκούστε, παιδιὰ μου· βλέπω πὺς τὴν ἀγαπᾶτε πολὺ τὴν καρδερίνα σας. Αὐτὴ ὅμως θέλει τὴν ἐλευθερία

της, θέλει νά τρέξη στά δέντρα καί στούς κάμπους· δέν εἶναι σωστό νά τήν ἔχετε σκλαβωμένη μέσα στοῦ κλουβί. Ἀφήστε τήν νά φύγῃ».

Τά δυό ἀδέρφια κοιτάχτηκαν μέ λύπη καί εἶπαν : « τί κρίμα ! »

Μά ἀφοῦ τὸ ἔλεγε ἡ μητέρα, καί ἦταν καί γιὰ τὸ καλὸ τοῦ πουλιοῦ, τί νά κάνουν ; Πῆραν λοιπὸν τὴν καρδερίνα, κατέβηκαν στὸν κῆπο, τὴ φίλησαν κάμποσες φορές στά μάτια καί τὴν ἄφησαν νά φύγῃ.

Ἡ μητέρα κοίταζε ἀπάνω ἀπὸ τὸ παράθυρο.

Ἡ καρδερίνα χτύπησε τίς φτερουγίτσες της καί πέταξε. Κάθησε σ' ἓνα δέντρο καί ἄρχισε νά κελαηδῇ.

« Στὸ καλὸ, καρδερίνα μας, στὸ καλὸ· ζῆσε εὐτυχισμένη, καρδερινούλα μας » εἶπαν τὰ παιδιὰ μέ δακρυσμένα μάτια.

Ἡ καρδερίνα ὅμως δέν πέταξε μακρότερα. Δέν ἔφυγε στούς κάμπους. Γύρισε πίσω καί κάθησε στὸν ὄμο τῆς Φανῆς, κι ἄρχισε νά κελαηδῇ γλυκὰ σὰ νά ἔλεγε :

« Δέ φεύγω μακριά σας. Ἦρθα μιὰ μέρα τοῦ χειμῶνα παγωμένη ἀπὸ τὸ κρύο, μέ πόδια ξυλιασμένα, κι ἔτρεμα καί πεινοῦσα. Καί σεῖς ἀνοίξατε τὸ παράθυρο καί μέ ζεστάνατε, καί μέ ταχίσατε καί μέ γλιτώσατε καί μέ ἀγαπήσατε. Κι ἐγὼ σας ἀγαπῶ, καλὰ μου παιδιὰ, καί δέ φεύγω, καί θὰ εἶμαι πάντα μαζί σας... »

Τί εὐτυχισμένα πού γύρισαν στοῦ σπίτι μέ τὸ πουλάκι τὰ δυό τ' ἀδέρφια !

25 — Ὁ χειμῶνας

A

Ἦρθε ὁ χειμῶνας. Ἐπιασε τὸ κρύο· ἡ μητέρα στέλνει καλὰ τυλιγμένο τὸ παιδί της στοῦ σχολεῖο.

Μικροὶ καί μεγάλοι φοροῦν μάλλινα φορέματα ποὺ κρατοῦν ζεστασιά. Στά σπίτια οἱ νοικοκυρεῖς ἀνάβουν φωτιά στοῦ τζάκι ἢ στὴ θερμάστρα.

Πολλοὶ φτωχοὶ ὅμως δέν ἔχουν οὔτε ξύλα οὔτε χοντροὰ

φορέματα, καὶ ὁ παγωμένος ἀέρας μπαίνει ἀπὸ τὶς χαραμάδες στὰ φτωχικὰ σπίτια, καὶ τρέμουν οἱ δυστυχισμένοι καὶ πεινοῦν.

Ὅσοι εἶναι πονετικοὶ τοὺς λυποῦνται τοὺς καημένους τοὺς φτωχοὺς καὶ τοὺς βοηθοῦν ὅπως μποροῦν. Τί εὐχὲς ἀκοῦνε !

Τὸ χειμῶνα ὁ ἥλιος βγαίνει ἀργὰ καὶ βασιλεύει νωρίς. Γιὰ τοῦτο οἱ μέρες εἶναι μικρὲς καὶ οἱ νύχτες μεγάλες.

Τὰ περιβόλια δὲν ἔχουν τώρα λουλούδια, τὰ χωράφια εἶναι ξερά, τὰ λιβάδια δὲν ἔχουν γλῶη, τὰ περισσότερα δέντρα δὲν ἔχουν φύλλα.

Κρύος ὁ βορρῆς σφυρῖζει ἀνάμεσα στ' ἄφυλλα κλαδιά.

B

Οἱ βορσκοὶ μὲ τὰ κοπάδια τοὺς κατέβηκαν ἀπὸ τὰ βουνὰ στοὺς κάμπους κάτω, ποὺ εἶναι λιγώτερο κρύο, καὶ μαντρίζουν τὰ πρόβατα στὰ χειμαδιά.

Ὅσα πουλιὰ ἔμειναν καὶ δὲν ἔφυγαν σὲ ζεστότερους τόπους, δὲ βρίσκουν ἀρκετὴ τροφή.

Ὁ σπουργίτης ἔρχεται στὸ παράθυρό μας καὶ μὲ τὸ ράμφος του χτυπᾷ, «πικ πικ», σὰ νὰ λέη : «ἀνοίξετε, ἔξω δὲ βρίσκω τροφή».

Ὁ ἀέρας ἀναταράζει τὴ θάλασσα καὶ σηκώνει μεγάλα κύματα ἀφρισμένα.

Στὴν πολλὴ τρικυμία, ὅποιο καράβι δὲν προφτάσῃ νὰ μπῇ σὲ λιμάνι, τ' ἄγρια κύματα τὸ ρίχνουν στοὺς βράχους μὲ σκισμένα πανιά καὶ σπασμένα κατάρτια, ἢ τὸ ρουφᾷ ἀλύπητα ἡ θάλασσα. Καὶ πνίγονται ναῦτες καὶ ναυτοπούλα, καὶ φοροῦν μαῦρα οἱ γῆρες καὶ τὰ ὄρφανά, καὶ κλαῖνε μέρα καὶ νύχτα τὸν ἀγαπημένο τους, ποὺ τὸν κατέπιε ἡ θάλασσα!...

Γι' αὐτὸ σὲ πολλὰ ναυτικὰ μέρη τὰ καράβια μένουν στὰ λιμάνια ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, καὶ μόνο μετὰ τὰ Φῶτα, ὅταν ἀγιαστοῦν τὰ νερά, οἱ θαλασσινοὶ ἀρχίζουν πάλι τὰ ταξίδια τους.

Ὅταν τὸ κρύο εἶναι πολὺ δυνατὸ, τὸ νερὸ παγώνει καὶ

γίνεται πάγος. Ἀπὸ τὸ κρύο παγώνουν καὶ οἱ ἀγχοὶ
στὸν ἀέρα· καὶ τότε πέφτει χιόνι ἀπὸ ψηλὰ καὶ σκεπάζει
σκεπὲς καὶ δρόμους, καὶ δέντρα καὶ χωράφια.

Γ

Ἔχει ὁμως καὶ τὰ καλὰ του ὁ χειμῶνας.

Ὅλη ἡ οἰκογένεια κάθεται κοντὰ στὴ φωτιά. Τὰ ξύλα
τῆς ἐλιάς σφυρίζουν στὸ τζάκι καὶ ὑψώνουν γλυκὲς φλό-
γες. Τὸ ἀγόρι διαβάζει, τὸ κορίτσι πλέκει ἢ κεντᾷ· τὰ μι-
κρότερα παιδιά ἀκοῦνε μὲ προσοχὴ τὸ παραμῦθι τῆς γιαγιάς.

Τὸ χειμῶνα γιορτάζουμε μεγάλες γιορτές. Τὰ Χριστού-
γεννα, πού μᾶς θυμίζουν πὺς γεννήθηκε ὁ Χριστός. Μικροὶ
καὶ μεγάλοι πᾶνε τὴ νύχτα στὴν ἐκκλησίαν καὶ ἀκοῦνε τὸ
«Χριστὸς γεννᾶται» καὶ δοξολογοῦν τὸ Θεό.

Τὸ χειμῶνα ἔρχεται ἡ Πρωτοχρονιά. Στὰ σπίτια κό-
βουν τὴ βασιλόπιτα, καὶ χαρὰ σ' ὅποιον βρῇ τὸ νόμισμα !
Οἱ γονεῖς, οἱ φίλοι δίνουν δῶρα στὰ παιδιά. Γλυκὲς παιδι-
κὲς φωνὲς λένε τὰ καλὰ ἀντὰ ἢ τὰ καλὰ ἡμέρα, τὰ
Χριστούγεννα, τὸν Ἀι Βασίλη καὶ τὰ Φῶτα. Τὰ Φῶτα
οἱ παπᾶδες ἀγιάζουν τὰ νερά, ρίχνουν ἀγιασμὸ στὴ δεξα-
μενὴ, στὶς βρούσες καὶ στὰ πηγάδια· γυρίζουν ἀπὸ σπίτι σὲ
σπίτι μὲ ἓνα παιδί πὺν κρατεῖ τὴν ἀγιαστὸύρα τους καὶ
ἀγιάζουν τὰ σπίτια.

26 — Στὴν ὥρα τῆς τρικυμίας

Μαῦρα τὰ βουνά,
καταχνιὰ τὰ θάφτει,
θύελλα περνᾷ
καὶ βροντᾷ καὶ ἀστράφτει·
ἄνεμος φυσᾷ,
ἢ καλύβα τρίζει,
ὁ γιὰλὸς λυσσᾷ,
κυματίζει, ἀφρίζει.

Γλάρος πού πετᾷ
ψάρια νὰ γυρεύῃ·
βάρκα στ' ἀνοιχτά,
ναύτης κινδυνεύει !
"Αἶ, παρακαλῶ,
κάνε, Πλάστη, χάρη,
σῶσε τὸν καλὸ,
τὸ φτωχὸ βαρκάρη.

29 — Πῶς ἓνα ἄλογο καὶ ἓνας σπουργίτης
βοηθοῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο

Ἦταν χειμῶνας· χιόνια σκέπαζαν τὰ βουνὰ καὶ
τοὺς κάμπους· κάτασπρες ἦταν οἱ σκεπές τῶν σπιτιῶν.
Τὰ σπουργίτια δὲν ἔδρισκαν τροφή καὶ εἶχαν μεγάλη
πείνα.

Ἐνα σπουργίτι πέταξε στὸ στάβλο ἑνὸς ἀλόγου καὶ
τοῦ εἶπε:

«Καλὸ μου ἄλογο, ἐσύ ἔχεις γεμάτο κριθάρι τὸ πα-
χνί σου. Μοῦ δίνεις τὴν ἀδεια νὰ φάω κι ἐγὼ λίγους
σπόρους ; "Ολα γύρω τὰ σκέπασαν τὰ χιόνια. Δὲ βρί-
σκω νὰ φάω καὶ πεινῶ τὸ ἄμοιρο. "Αν ἔδρισκα δὲ θὰ
ζητιάνευα. Μοῦ φτάνουν λίγοι σπόροι».

Τὸ ἄλογο ἀποκρίθηκε μὲ καλοσύνη :

«Καλὸ μου σπουργιτάκι, ἔλα κοντὰ μὲ θάρρος καὶ
φάγε ὅσο θέλεις. Εἶναι ἐδῶ φαγὶ ἀρκετὸ καὶ γιὰ μένα καὶ
γιὰ σένα».

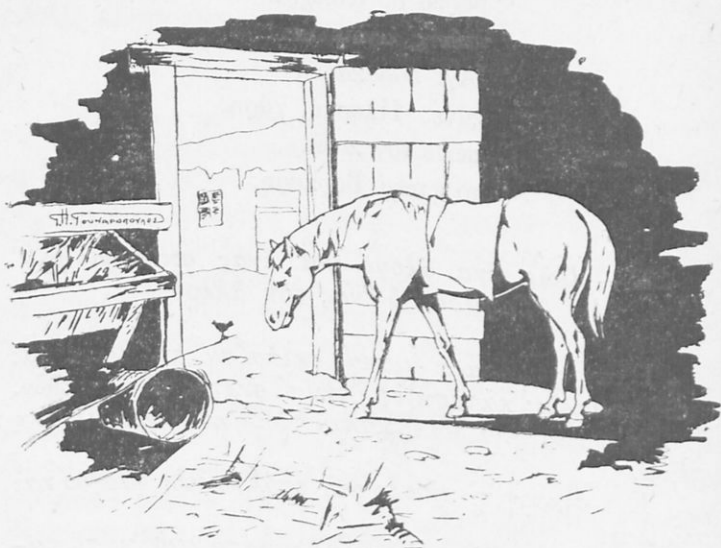
Τὸ σπουργίτι πλησίασε, κι ἔτσι ἔτρωγαν μαζὶ σὰν
ἀγαπημένοι φίλοι.

Ἀφοῦ χορτάσε τὸ σπουργίτι, εἶπε :

«Σ' εὐχαριστῶ, καλὸ μου ἄλογο, σ' εὐχαριστῶ
πολύ». Καὶ πέταξε.

Πέρασε ὁ χειμῶνας, ἤρθε ἡ ἀνοιξή καὶ ὕστερα τὸ
καλοκαίρι. Πολὺ μεγάλη ἦταν ἡ ζέστη.

Πολλές μίγες ήταν στο στάβλο· πείραζαν το ἄλογο καὶ δὲν τὸ ἄφηναν νὰ ἡσυχάσῃ.

« Μοῦ δίνεις τὴν ἄδεια νὰ φάγω τοὺς σπόρους ; »

Τότε τὸ σπυργιτάκι θυμήθηκε τὴ χάρη ποὺ τοῦ εἶχε κάνει τὸ ἄλογο· πέταξε στὸ καλὸ ἄλογο καὶ κατὰπινε τὶς μίγες. Ἔτσι ἔτρωγε, καὶ ἐλευθέρωνε καὶ τὸ φίλο του ἀπὸ τὴ μεγάλη ἐνόχληση. Τὸ ἄλογο χλιμίντριζε ἀπὸ εὐχαρίστηση σὰ νὰ ἔλεγε στὸ σπυργίτη :

« Σ' εὐχαριστῶ, ἀγαπητό μου σπυργιτάκι, εὐχαριστῶ, καλὲ μου φίλε ».

30 — Τὸ ἄλογο

A

Τὸ ἄλογο εἶναι πολὺ ὄμορφο ζῶο.

Τὸ κεφάλι του εἶναι μακρουλὸ· τ' ἄφτιά του μικρά, ὀλόρθα, εὐκολοκίνητα· τὰ τεντώνει πρὸς τὸ μέρος ἀπ' ὅπου ἔρχεται ὁ ἦχος.

Τὰ μάτια του εἶναι μεγάλα καὶ ζωηρά.

Ὁ λαιμός του εἶναι μακρὺς καὶ λεπτός, καὶ πρὸς τὴ μέση ὑψώνεται καμιαρωτός· πυκνὲς καὶ μακρεῖες τρίχες τὸν σκεπάζουν, ἡ χαίτη ἡ χαίτη εἶναι ἀληθινὸ στολίδι τοῦ ἀλόγου.

Τὸ σῶμα του εἶναι μακρὺ καὶ λεπτό, καὶ ἡ οὐρά του μακρεῖα καὶ ὠραία.

Τὰ πόδια του εἶναι ψηλά, στερεά, σβέλτα στὸ τρέξιμο, καὶ τὸ καθένα τελειώνει σ' ἓνα χοντρὸ δάχτυλο, σκεπασμένο μ' ἓνα χοντρὸ νύχι.

Οἱ τρίχες τοῦ ἀλόγου εἶναι πυκνές, κοντές, στρωτές, γυαλιστερές.

Κατὰ τ' ἄλογα, σὲ ἄλλα εἶναι μαῦρες, σὲ ἄλλα κοκκινόξανθες ἢ ἄσπρες ἢ σταχτερές.

Ἡ φωνὴ τοῦ ἀλόγου λέγεται γλινίντροισμα. Τὸ ἄλογο γλινιντροῦ διαφορετικὰ ἅμα φοβάται, ἅμα πεινᾷ, ὅταν γυρεύῃ τὸ παιδί του, ὅταν ξαναβροίσκῃ τὸ ἀφεντικό του.

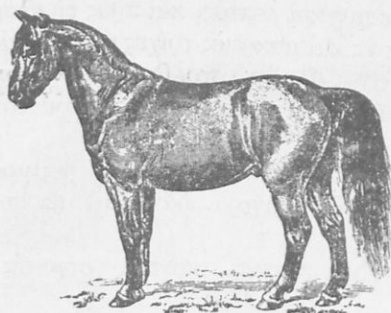
Τρώει κριθάρι, βρίζα, βρόμη, σιτάρι, ὄσπρια, ἄχυρα, σανό. Τὴν ἀνοιξὴ τρώει γλῶρὸ χορτάρι, γι' αὐτὸ τὸ ἀφήνουν ἐλεύθερο νὰ βόσκῃ στὰ λιβάδια μὲ ἄλλα ἄλογα.

Ἄν δὲν εἶναι καθαρὴ ἡ τροφή του, δὲν τὴν τρώει· ἂν εἶναι ἀκάθαρτο τὸ παχνί του, δὲν τὸ σιμώνει. Καὶ νερὸ θέλει καθαρό.

B

Τὸ ἄλογο εἶναι πολὺ ἔξυπνο ζῶο καὶ μπορεῖ νὰ μάθῃ πολλὰ πράγματα, ἂν τοῦ τὰ μάθουν μὲ καλὸν τρόπο. Μαθαίνει νὰ γονατίζει, νὰ μαζεύῃ μὲ τὰ χεῖλια ἀπὸ χάμω ὅ τι ρίξουν καὶ νὰ τὸ φέρνῃ στὸ ἀφεντικό του. Καμίωνεται τὸν πεθαμένο· μαθαίνει νὰ λογαριάσῃ ὥς τὰ δέκα καὶ περισσότερο, καὶ ἀποκρίνεται ὅταν τὸ ρωτοῦν σκύβοντας ἢ σηκώνοντας τὸ κεφάλι ἢ χτυπώντας τὸ πόδι. Μαθαίνει νὰ χορεύῃ καὶ νὰ κἀνῃ λογῆς λογῆς γυμνάσια.

Τὸ ἄλογο ἔχει πολὺ δυνατὸ θυμητικό. Θυμᾶται τὸ δρόμο πού πέρασε καὶ μία φορὰ μονάχα· ὅταν τύχῃ νὰ εἶναι σκεπασμένος μὲ χιόνια, τὸν γνωρίζει ἀπὸ κάποιον

δέντρο ἢ βράχο ἢ ἄλλο σημάδι πού ἦταν κοντά του.

Τὸ ἄλογο εἶναι ὑπάκουο. Ὅταν εἶναι ὥρηνὰ τὸ ξέψουν, προχωρεῖ μόνο του καὶ περιμένει. Περνᾷ ποτάμια, μπαίνει στὴ θάλασσα, πηδᾷ χαντάκια ἢ φράγτες, ὅταν τὸ διατάξῃ τὸ ἀφεντικό του.

Γ

Εἶναι ὁμως καὶ καζότροπα καὶ πεισματάρικα ἄλογα, πού κλοτσοῦν καὶ δαγκάνουν καὶ δὲν ἀκοῦν. Τ' ἄλογα αὐτὰ γίνονται τέτοια, τὸ περισσότερο, ἅμα τὰ κακομεταχειρίζονται τ' ἀφεντικά τους.

Τὸ ἄλογο εἶναι γενναῖο καὶ ἀφοβο. Ὅρμα με τὸλμη στὴ μάχη, μέσα στὶς βροντὲς τῶν κανονιῶν, μέσα στὶς σφαῖρες καὶ στὶς φλόγες. Ἄν πληγωθῇ, δὲ χάνει τὸ θάρρος του, πάει πάντα ἐμπρός, ὅσο ἔχει δύναμη.

Τὸ ἄλογο εἶναι πιστό.

Καὶ ὕστερα ἀπὸ πολὺν καιρὸ νὰ ξαναδῇ τὸν κύριό του, τρέχει σ' αὐτόν, γλιντρᾷ καὶ δείχνει μεγάλη χαρά.

Ἄν σκοτωθῇ ὁ καβαλάρης του στὸν πόλεμο, εἴτε ἀξιωματικὸς εἶναι εἴτε στρατιώτης, τὸ ἄλογο μένει κοντὰ του λυπημένο. Μερικὰ τέτοια ἄλογα δὲν τρῶνε ἀπὸ τὴ λύπη τους καὶ πεθαίνουν κι αὐτά.

Δ

Τὸ θηλυκὸ ἄλογο, ἡ φ ο ρ ᾶ δ α, γεννᾷ μία φορά τὸ χρόνο ἓνα πουλάρι· τὸ τρέφει μετὰ τὸ γάλα τῆς τρεῖς ὥς πέντε μῆνες μετὰ πολλὴ ἀγάπη· καὶ τὸ πουλάρι τὴν ἀγαπᾷ πολὺ τὴ μητέρα του, τὴν ἀκολουθεῖ παντοῦ καὶ χοροπηδᾷ κοντά της (ωρεὰ μετὰ πολλὴ χάρη).

Τὸ ἄλογο ξῆ ὥς εἴκοσι χρόνια, κάποτε ὅμως καὶ περυσότερο. Εἶναι πολὺ χρήσιμο τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ μεταχειρίζονται γιὰ νὰ τοὺς πηγαῖν ἀπὸ ἓνα μέρος σὲ ἄλλο, νὰ σέρνῃ ἀμάξια καὶ κάρρα καὶ νὰ κουβαλᾷ φορτώματα ἀπὸ τόπο σὲ τόπο. Τὸ ξεύουν στὸ ἀλέτρι, γυρῶν μύλους, μαγγανοπήγαδα καὶ λιοτριβία.

Τὰ παπούτσια ποὺ φοροῦμε τὰ φτιάχνουν καὶ ἀπὸ πετσὶ ὀλόγου.

Τὰ κουμπιὰ ποὺ βάζομε στὰ φορέματά μας εἶναι καμωμένα καὶ ἀπὸ τὸ χοντρὸ νύχι ἢ ἀπὸ τὰ κόκαλα τοῦ ὀλόγου.

Οἱ κόρδες τοῦ βιολιοῦ γίνονται ἀπὸ τ' ἄντερά του. Οἱ βουρτσες ποὺ ξεσκονίζομαστε, τὰ κόσκινα καὶ τὰ δίχτυα γίνονται ἀπὸ τὶς τρίχες τῆς οὐρᾶς του καὶ τῆς χαίτης του.

31 — Δυὸ διαβάτες καὶ ἓνας πλάτανος

Δυὸ διαβάτες πήγαιναν ἀπὸ ἓνα χωριὸ σὲ ἄλλο.

Ἦταν καλοκαίρι καὶ ἔκανε μεγάλη ζέστη.

Στὸ δρόμο δὲν εἶχε κανένα δέντρο γιὰ νὰ ξεκουραστοῦν στὸν ἴσκιό του.

Οἱ διαβάτες περπατοῦσαν μὲ δυσκολία· ὁ ἰδρωτὰς ἔσταζε ἀπὸ τὸ μέτωπό τους.

Τέλος βλέπουν ἓναν πλάτανο. Ἐτρεξάν, ξαπλώθηκαν στὸν ἴσκιό του καὶ ξεκουράστηκαν.

Ὁ ἥλιος λίγο λίγο ἄρχισε νὰ γέρνῃ. Ἡ ζέστη λιγότερε, καὶ οἱ διαβάτες ἀποφάσισαν νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ τραβήξουν τὸ δρόμο τους. Ἐνῶ ἦταν ξαπλωμένοι ἀκόμῃ στὸν ἴσκιό καὶ ἔβλεπαν τὰ κλαδιὰ τοῦ πλατάνου μὲ τὰ πλατιά σκιστὰ φύλλα, εἶπε ὁ ἓνας:

«Δέντρο δὲ καὶ ὁ πλάτανος!»

— «Ἀλήθεια, πρὶν ἀνώφελο δέντρο δὲ βρίσκεται στὸν κόσμῳ· σὲ τίποτα δὲ χρησιμεύει» εἶπε καὶ ὁ ἄλλος.

Τότε ὁ πλάτανος ρωτᾷ ἀπὸ ψηλά:

«ὦ ἀχάριστοι ἄνθρωποι, ἴσα ἴσα τὴν ὥρα ποῦ σᾶς δίνω τὸν ἴσκιο μου καὶ τὴ δροσιά μου καὶ σᾶς κάνω καλοσύνη, μὲ βρίζετε καὶ μὲ λέτε ἀχρηστο;»

32—Γιατί ἓνας χωρικός φροντίζει γιὰ τὰ ζῶα του

Ἕνα ἄλογο, ἓνα γαϊδούρι κι ἓνα πρόβατο ἔβησαν στὸ λιβάδι. Ἐκεῖ κουβέντιαζαν κι ἔλεγαν σὲ τί εἶναι τὸ καθεὶνα χρήσιμο στὸ ἀφεντικό τους.

Τὸ ἄλογο ἔλεγε :

«Ἐγὼ σέρνω τὸ ἀμάξι του, μὲ καθαλᾶ καὶ τὸν πηγαίνω γρήγορα ὅπου μὲ διατάξῃ».

Τὸ πρόβατο ἔλεγε:

«Ἐγὼ τοῦ δίνω τὸ γάλα μου καὶ τὸ πίνει, καὶ κάνει τυρὶ καὶ βούτυρο καὶ ρυζόγαλο, τοῦ δίνω καὶ τὸ μαλλὶ μου καὶ κάνει φορέματα».

Καὶ τὸ γαϊδούρι ἔλεγε:

«Ἐγὼ κουβαλῶ κι αὐτὸν καὶ ὅ τι μὲ φορτώσῃ μὲ μεγάλη ὑπομονή, καὶ στὰ μονοπάτια καὶ στὶς χειρότερες κακοτοπιές».

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἦρθε κοντὰ καὶ ὁ σκύλος.

«Αὐτὸς ὅμως γιὰ τί χρειάζεται;» εἶπε τὸ γαϊδούρι. «τοῦ κάκου τὸν ἔχει τὸ ἀφεντικό ἐδῶ πέρα».

Στὸ μεταξύ ἦρθε καὶ τὸ ἀφεντικό. Φώναξε τὸ σκύλο μὲ τ' ὄνομά του, καὶ τὸν χαϊδεψε.

Τὰ τρία ζῶα μουρμούρισαν, γιατί τοὺς κακοφάνηκε.

Τὸ ἄλογο μάλιστα, σὰν πρὸ ἄφοβο, ρώτησε:

«Ἀφεντικό, γιατί αὐτὴ ἡ ξεχωριστὴ ἀγάπη στὸ σκύλο; Αὐτὸς εἶναι ἓνα ἀχρηστὸ ζῶο».

Τότε εἶπε τὸ ἀφεντικό:

«Καὶ σένα, καλὸ μου ἄλογο, καὶ τὸ πρόβατο τὸ ἥμερο καὶ τὸ γαϊδούρι τὸ ὑπομονετικὸ σᾶς ἀγαπῶ καὶ σᾶς φροντίζω, ὅπως τὸ ξέρετε, γιατί εἰστε καλὰ καὶ χρήσιμα ζῶα. Ἀλλὰ γιατί λέτε ἀχρηστο τὸν Πιστό; Μὴ δὲ φυλάγει τὸ σπίτι καὶ τὴ μαντρα καὶ ὅλους μας,

όταν κοιμούμαστε ; Μή δὲ φυλάγει καὶ σᾶς, νὰ μὴ σᾶς ἀρπάξουν τὴ νύχτα οἱ κλέφτες ;

» Καὶ ξεγάσατε τί ἔκανε προχτὲς ἀκόμη ; Ρίχτηκε στὸ ποτάμι καὶ γλίτωσε τὸ παιδί μου, ποὺ εἶχε πέσει μέσα καὶ κόντεβε νὰ πνιγῇ.

— « Ἐχει δίκιο τὸ ἀφεντικό » εἶπε τὸ γαϊδούρι σκύβοντας τὸ χοντρό του κεφάλι.

33 — Τὸ γαϊδούρι

« Ντουάτες, κολοκυθάκια, σέλινα, μελιντζάνες ! » φώναζε στὸ μικρὸ δρόμο ὁ περιβολάρης.

Ὅλα αὐτὰ καὶ ἄλλα χορταρικά τὰ εἶχε φορτωμένα σ' ἓνα γαϊδούρι. Οἱ νοικοκυρὲς ἔτρεξαν στὶς πόρτες νὰ ψουνίσουν, καὶ τὰ παιδιὰ περιτριγύρισαν τὸ γαϊδούρι καὶ τὸ κοίταζαν μὲ περιέργεια.

Τί μεγάλο κεφάλι, ἀλήθεια, τί μεγάλα ὦτια, καὶ τί μεγάλα μάτια ! Λαιμὸς ὅμως κοντός· καὶ ἀπάνω σ' αὐτὸν μικρὲς ὀλόρθες τρίχες γιὰ χαίτη.

Τοῦ κορμιοῦ του οἱ τρίχες μικρὲς, στρωτές, σταχτερές. Τὰ παιδιὰ πρόσεξαν καὶ εἶδαν πὼς ἀπάνω στὴ ράχη του εἶχε μιὰ μαύρη γραμμή.

Τῆς οὔρας του οἱ τρίχες ἦταν μικρὲς· μόνο στὴν ἄκρη κάτω ἦταν μακρεῖες.

Ἀλλὰ τί δυνατὰ καὶ στερεὰ πόδια ! Τὸ καθένα τελείωνε σ' ἓνα δάχτυλο μὲ ἓνα χοντρὸ νύχι.

Ἐξαφνα τὸ γαϊδούρι ἄρχισε νὰ γκαριζῇ. Ἀπὸ τὴ δυνατὴ, βαρεῖα, δυσάρεστη ἀγριοφωνάρα, τὰ μικρὰ παιδιὰ τρομαξάν καὶ τὰ μεγαλύτερα γέλασαν γιὰ τὴν τρομάρα τους.

« Ἀηδόνι τετράποδο » εἶπε κοροϊδευτικὰ μιὰ γειτόνισσα.

— « Ἀσχημὸ ζῶσ » εἶπε ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ.

— « Ναι, μὰ ἐγὼ εἶδα προχτὲς ἓνα μικρὸ γαϊδουράκι, ποὺ ἦταν ὁμορφο, εἶπε ἓνα ἄλλο παιδί.

— « Τὰ μικρὰ γαϊδουράκια εἶναι ὅλα χαριτωμένα » εἶπε

Τὰ παῖδα περιτριγνίζον τὸ γαῖθόφι καὶ τὸ κοῖζαν μὲ περιέργειαν • • •

τὸ πρῶτο παιδί τρέχουν καὶ πηδοῦν ξέννοιαστα ὁλό-
γυρα στὴ μάνα τους καὶ χαίρεται κανεὶς νὰ τὰ βλέπη.
Ἀμα μεγαλώσουν ὅμως, χάνουν τὴ χάρη καὶ τὴν ὁμορ-
φία τους.

— «Σ' αὐτὸ φταῖνε καὶ κεῖνοι πὺν τὰ βασανίζουν, τὰ
κακόμοιρα τὰ ζῶα. Τὰ κακομεταχειρίζονται πολλοὶ
ἄνθρωποι κι ἔτσι τὰ χαλοῦν. Λένε πὼς ἀπ' αὐτὴ τὴν
αἰτία γίνεται πεισματάρης ὁ γαῖδαρος».

— «Ἀλήθεια, τί πείσμα πὺν τὸ ἔχει! Ἐκεῖ πὺν πάει
ἥσυχα στὸ δρόμο, ἔξαφνα στέκεται. Τοῦ χάκου τὸν
σπρώχνει τὸ ἀφεντικό του νὰ προχωρήσῃ. Ἡ ἀφεντιά
του στυλώνει τὰ πόδια του καὶ δὲν κάνει βῆμα. Τότε
ἀρχίζουν τὰ μαλώματα καὶ τὸ ξυλοφόρτωμα· γιατί
ὅπως λέει καὶ ὁ παππούς μου, ὅπου δὲν πέφτει λόγος
πέφτει ξύλο».

— «Ἐχει ὅμως καὶ τὰ καλὰ του, ὁ κατημένος» εἶπε
ἓνα ἄλλο παιδί. «Εἶναι πολὺ ὑπομονετικὸ ζῶο. Καὶ γιὰ
ὅποιον ἔχει πολὺ μεγάλη ὑπομονὴ λένε πὼς ἔχει γαϊδου-
ρινὴ ὑπομονή. Βαστᾷ πολὺ καὶ στοὺς κόπους καὶ
στὴν κακοπέραση».

— «Καὶ δὲν ἀγαπᾷ τὴν καλοφαγία, ὅπως τὸ ἄλογο.
Βέβαια τὸ ἀφεντικό του τοῦ δίνει καὶ ἄχυρο καὶ κριθάρι
καὶ χόρτο, μὰ στὴν ἀνάγκη, τοῦ γαϊδουριοῦ τοῦ φτάνει
καὶ κανένα ἀγκάθι, ἀπὸ κεῖνα πὺν τὰ λένε γαϊδου-
ράγκαθα· χορτα πὺν δὲν τὰ καταδέχεται τὸ ἄλογο,
τὰ τρώει τὸ γαϊδούρι μὲ πολλὴ ὀρεξή».

— «Ὅλα κι ὅλα, ὅμως νερό θέλει καθαρό. Ἀγαπᾷ
τὴν πάστρα· γιὰ δέτε τὰ πόδια του τί καθαρά πὺν
τὰ ἔχει!»

— «Στὸ σχολεῖο μᾶς εἶπε ὁ δάσκαλος, πὼς δὲν εἶναι
καθόλου κουτὸ ζῶο, ὅπως νομίζουν πολλοί. Ἐχει θυμη-
τικὸ, καὶ ξαναβρίσκει εὐκολὰ τὸ δρόμο πὺν ἔχει περάσει
καὶ μία φορὰ».

— «Νά, ἀνοίγει τὸ στόμα του» εἶπε ἓνα παιδί· «φά-
νιχαν οἱ δοντάρες του. Νά ξέραμε ἀπὸ δόντια, θὰ μαθαί-
ναμε πόσων χρονῶν εἶναι· αὐτοὶ πὺν πούλοῦν καὶ ἀγορά-

ζουν ζωα καταλαβαίνουν την ηλικία του γαιδάρου και του αλόγου από τα δόντια τους.»

— «Τί τὰ θέλετε;» εἶπε τὸ πρῶτο παιδί, πού τοῦ φάνηκε ἀσχημὸ τὸ γαϊδούρι. «μὲ ὅλη τὴν κακὴ φήμη του, εἶναι πολὺ χρήσιμο ζῶο. Οἱ περιβολάρηδες, σὰν καλὴ ὥρα τοῦτος ἐδῶ, οἱ πραγματευτάδες, οἱ γεωργοὶ τὸν ἔχουν βοηθὸ γιὰ νὰ κουβαλοῦν φορτώματα ἀπὸ τ' ἀμπέλια ἢ τὰ χωράφια ἢ ἀπὸ τὸ μύλο ἢ ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό. Σέρνει ἀμάξια φορτωμένα. Οἱ χωριάτες τῶν βουνῶν δὲν μποροῦν νὰ κάνουν χωρὶς γαϊδούρι. Ὅπου δὲν μπορεῖ νὰ περάσῃ τὸ ἄλογο, στίς κακοσπιές καὶ στ' ἀπόκρημνα μονοπάτια, τὸ γαϊδούρι περνᾷ μὲ πάτημα στερεὸ καὶ ἄφοβο· μέρα καὶ νύχτα, γιατί βλέπει καὶ στὸ σκοτάδι.

— «Τὰ κόσκινα τὰ στιάνουν ἀπὸ τὸ δέρμα του ἀπὸ τὸ χοντρὸ πετσί του γίνονται καὶ τὰ τούμπανα πού βροντοῦν δυνατὰ καὶ βαστοῦν στὸ χτύπημα»

— «Γι' αὐτὸ εἶπαν πῶς τὸν κακὴμένο τὸ γαῖδαρο τὸν χτυποῦν καὶ πεθαμένο ἀκόμη!»

— «Ντέ!» φώναξε ἔξαφνα ὁ περιβολάρης. Οἱ νοικοκυρὲς τελείωσαν τὸ ψώνισμα, καὶ τὸ γαϊδούρι, ἐλαφρότερο, τράβηξε γι' ἄλλο δρόμο, καὶ τὰ παιδιά πῆγαν στὰ σπίτια τους.

34 — Τί ἐπάθε ὁ Πέτρος πού ἤπιε ἰδρωμένος νερό

Ὁ Πέτρος γύριζε ἀπὸ τὴν ἐξοχὴ στὸ πατρικὸ του σπίτι.

Ἦταν Ἰούλιος μῆνας. Ὁ ἥλιος ἔκαιγε πολὺ. Ἡ ζέστη ἦταν ἀνυπόφορη. Φύλλο δὲ σάλευε στὰ χωράφια. Κανένας διαβάτης στὸν κατασκοπισμένο δρόμο. Κανένα κελᾶδημα πουλιοῦ· μόνο τὰ τζίτζικια φώναζαν ἀπάνω στα δέντρα.

Ὁ Πέτρος ἔτρεχε νὰ προφτάσῃ, γιατί ἦταν μεσημέρι καὶ πεινοῦσε. Τὸ πρόσωπό του ἔγινε κατακόκκινον· ὁ ἰδρώτας ἔσταζε ἀπὸ τὸ μέτωπό του· τὸ στόμα του ἦταν κατάξερο.

Ὁ Πέτρος δίψασε πολὺ καὶ νόμιζε πῶς θὰ λιγοθυ-

μήση. Ἐνῷ ἔτρεχε, πέρασε κοντά ἀπὸ μιᾶ πηγῇ. Τὸ νερὸ ὀλοκάθαρο σὰν κρυσταλλο ἀνάβρuxe ἀπὸ τῇ γῇ, κάτω ἀπὸ τὸν ἴσκιο ἐνὸς μεγάλου πλατάνου.

Στὸν Πέτρο εἶχαν πεῖ πολλές φορές πὼς δὲν πρέπει νὰ πίνουμε κρύο νερὸ ὅταν εἴμαστε ἰδρωμένοι. Μὰ πού νὰ συλλογιστῇ τώρα αὐτὰ τὰ φρόνιμα λόγια!

Ὅρμα στὸ κατὰψυχρο νερὸ καὶ πίνει, πίνει, πίνει! Ἀλλὰ μεμιαῖς νιώθει ἓνα δυνατὸ πόνο, σὰν κάτι νὰ σφίγγῃ τὰ σπλάχνα του, καὶ λίγο ἔλειψε νὰ πέσῃ ἀναίσθητος.

Μὲ πολλὴ δυσκολία μπόρεσε νὰ φτάσῃ στὸ σπίτι του. Ἀμέσως οἱ δικοί του τὸν ἔβαλαν στὸ κρεβάτι. Εἶχε φοβερὴ ζέστη. Λίγο ἔλειψε νὰ πεθάνῃ.

« Ἀχ » ἔλεγε στενάζοντας στὸ κρεβάτι, « ποιὸς νὰ τὸ πιστεῦε πὼς ἡ δροσερὴ πηγὴ εἶχε νερὸ φαρμακωμένο! »

Ὁ πατέρας τοῦ Πέτρου τὸν ἄκουσε καὶ εἶπε :

« Μὴν κακολογᾷς ἄδικα τὴν πηγὴ πὺν δροσίζει τόσους καὶ τόσους διαβάτες. Τὸ νερὸ ἦταν ὀλοκάθαρο καὶ δροσερό. Ἐσὺ φάνηκες ἀσυλλόγιστος, καὶ μόνο ἐσὺ φταῖς. Ἐπρεπε νὰ θυμηθῇς τί σοῦ εἶπα πολλές φορές :

Ἰδρωμένος μὴν πίνεις κρύο νερό.

35 — Ἡ πηγὴ τοῦ χωριοῦ.

Στὸ χωριό μας μιὰ πηγὴ
ἀναβρούζει ἀπὸ τῇ γῇ,
φέρει ἀστείρευτο νερό,
κρυσταλλένιο, δροσερό.
Καὶ μὲ χάρη περισσὴ
πολυτρίχια καὶ κισσοὶ
γύρω στὰ νερά της σκύβουν,
τὴ στολίζουν καὶ τὴν κρύβουν.
Κι ὁ διαβάτης σταματᾷ,
φιλικὰ τὴ χαιρετᾷ
καὶ στὸν ἴσκιο ἐκεῖ κοντά της

ξεκουράζεται ὁ διαβάτης.

Καὶ τοῦ δίνει αὐτὴ νερὸ
κρουσταλλένιο, δροσερό,
κι ὁ διαβάτης εὐλογεῖ
τὴ φιλόξενη πηγὴ.

36 — Τί καταστροφὴ κάνει ὁ Κώστας πού δὲν ἀκούει τοὺς γονεῖς του.

1

Ὁ Κώστας εἶχε τὴν κακὴ συνήθεια νὰ παίξει μὲ τὰ σπέρτα.

Ὁ πατέρας του καὶ ἡ μητέρα του πολλές φορές τοῦ εἶχαν πεῖ :

«Μὴν παίζεις μὲ τὰ σπέρτα! Μπορεῖ νὰ μᾶς κάμῃς κανένα μεγάλο κακό, μπορεῖ νὰ καῖς καὶ σὺ ὁ ἴδιος!...

Ἀλλὰ ὁ Κώστας δὲν ἐπαίρνε λόγια.

Μιά μέρα οἱ γονεῖς του ἔλειπαν ἀπὸ τὸ σπίτι. Ὁ Κώστας βρῆκε ἓνα κουτὶ σπέρτα φυλαγμένα στὸ ντουλάπι, κατέβηκε στὴν αὐλὴ καὶ ἄρχισε νὰ τ' ἀνάβῃ ἓνα ἓνα καὶ νὰ τὰ ρίχνῃ στὸν ἀέρα ἀναμμένα.

Ἐνα σπέρτο ἔπεσε ἀπάνω στὰ ξερὰ ἄχνηρα τοῦ στάβλου, καὶ αμέσως αὐτὰ πῆραν φωτιά.

Ὅταν ὁ Κώστας εἶδε τίς φλόγες, φοβήθηκε κι ἔφυγε. Ἀπὸ τὴν τρομὰρα του δὲν τοῦ ἦρθε στὸ νοῦ νὰ ζητήσῃ βοήθεια.

Φυσοῦσε δυνατὸς ἀέρας. Ἡ φωτιά ἔκαψε τὴν κάμαρα πού ἦταν ἀπάνω ἀπὸ τὸ στάβλο καὶ ὕστερα ξαπλώθηκε σὲ ὅλο τὸ σπίτι.

Λίγο λίγο ἔκαψε τὰ ἐπιπλα, τὰ στρώματα, τὰ σεντούκια, τὰ φορέματα, τὰ βιβλία. Ὅλα, ὡς καὶ τὰ εἰκονίσματα, τὰ ἔκανε στάχτη.

2

Ἐνῶ ὅλα ἔτσι καίγονταν, καπνὸς πυκνὸς ἔβγαινε

ἀπὸ τὰ παρὰθυρα καὶ οἱ φλόγες ὑψώνονταν ἀπάνω ἀπὸ τὴ σκεπή.

Ὅταν οἱ γείτονες εἶδαν τὴ φωτιά, ἦταν ἀργὰ πιά.

Πολλοὶ ἔτρεξαν νὰ φέρουν νερὸ νὰ σβήσουν τὴ φωτιά. Τοῦ κάκου! Μόνο τὰ γειτονικά σπίτια μπόρεσαν νὰ γλιτώσουν.

Τὸ σπίτι τοῦ Κώστα καταστράφηκε ὁλόκληρο. Καὶ ὅταν τὸ βράδυ γύρισαν ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα του, βρῆκαν μόνο χαλάσματα πὺν κάπνιζαν.

Τί μεγάλη λύπη τοὺς ἔπιασε!

Τώρα δὲν εἶχαν πιά δικό τους σπίτικι νὰ κάθωνται, δὲν εἶχαν ἐπιπλα, δὲν εἶχαν φορέματα. Δὲν εἶχαν οὔτε χρήματα νὰ χτίσουν καινούριο σπίτι, ν' ἀγοράσουν καινούρια στρώματα, καινούρια ἐπιπλα καὶ φορέματα!...

Ἐκλαιγαν, στέναζαν νύχτα μέρα. Ἀπαρηγόρητα ἔκλαιγε καὶ ὁ Κώστας, πὺν εἶχε κάνει μὲ τὴν παρακοή του τόσο δυστυχημένους τοὺς γονεῖς του, τ' ἀδέρφια του καὶ τὸν ἑαυτό του!

37 — Πῶς ἓνας μικρὸς βοσκὸς φυλάγει πιστὰ τὴν παραγγελία τοῦ πατέρα του

Ἕνα παιδί, ὡς δώδεκα χρονῶν, φύλαγε ἓνα κοπάδι πρόβατα κοντὰ στὸ δάσος τοῦ χωριοῦ του.

Καθόταν στὸν ἴσκιον ἑνὸς πεύκου καὶ εἶχε τὸ νοῦ του ὅλο στὸ κοπάδι. Ἐξαφνα ἀπὸ τὸ δάσος βγήκε ἓνας κυνηγός.

«Καλὸ μου τσοπανόπουλο» λέει τοῦ παιδιοῦ, «τίνας εἶναι αὐτὰ τὰ πρόβατα ;»

— «Τοῦ κυρ Γιάννη τοῦ βουλευτῆ» εἶπε τὸ παιδί.

— «Τὸν γνωρίζεις ἐσὺ τὸν κυρ Γιάννη ;»

— «Ὁχι· δὲν τὸν εἶδα ἀκόμη. Μήνυσε ὅμως πῶς θὰ ἔρθη αὐτὸς τίς ἡμέρες» ἀποκρίθηκε τὸ παιδί.

— «Ἐσὺ τὰ φυλάς πάντα τὰ πρόβατα τοῦ ἀφεντικοῦ σου ;»

— «Όχι· ἐγὼ πηγαίνω στὸ σχολεῖο. Τὰ φυλάγω μόνο ὅταν λείπη ὁ πατέρας μου. Καὶ σήμερα πῆγε στὴ χώρα νὰ δῇ μὴν ἦρθε ὁ κύρ Γιάννης».

Ὁ ξένος χαμογέλασε, κοίταξε τὸ παιδί στὰ μάτια καὶ τοῦ λέει :

«Καλὰ· τώρα θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μοῦ κάνης μιὰ χάρη. Θέλω νὰ πάω στὴ χώρα καὶ δὲν ξέρω τὸ

«Σοῦ δίνω δυὸ δραχμές».

— «Αὐτὸ δὲ γίνεται!»

δρόμο. Ἄφησε λίγο τὸ κοπάδι σου, κι ἔλα μαζί μου. Σοῦ δίνω δυὸ δραχμές».

— «Αὐτὸ δὲ γίνεται» εἶπε ἡσυχα τὸ παιδί.

— «Σοῦ δίνω πέντε».

— «Όχι».

— «Τότε σοῦ δίνω δέκα!»

— «Όχι!»

— «Σοῦ δίνω δεκαπέντε!»

— «Όχι!»

— «Σοῦ δίνω εἴκοσι!»

— «Όχι, ὄχι, ὄχι!» ἀποκρίθηκε μέ δύναμη τὸ παιδί.

— «Εἴμαι κουρασμένος καὶ πεινώ πολύ».

Τὸ παιδί ἐβγάλε ἀπὸ ἓνα καθαρό σακούλι, κρεμασμένο στὸ πλευρό του, ἓνα κομμάτι ψωμί· τὸ ἔδωσε στὸν κυνηγὸ καὶ εἶπε:

«Αὐτὸ ἔχω ὅλο ὅλο, καὶ σοῦ τὸ δίνω. Φάγε καὶ ξεκουράσου ἐκεῖ στὸν ἴσκιο, κάτω ἀπὸ τὰ πεῦκα».

— «Σοῦ δίνω εἴκοσι πέντε δραχμές» εἶπε ὁ ἄγνωστος, καὶ ἔκανε νὰ βγάλῃ ἓνα εἰκοσιπεντάρικο.

— «Τοῦ κακοῦ ξοδεύεσαι, ἀφέντη», εἶπε τὸ παιδί· ὅτι καὶ νὰ μοῦ δώσης δὲν τὸ ἀφήνω τὸ κοπάδι μου.

— «Γιατί;» ρώτησε ὁ κυνηγός.

— «Γιατί ὅταν ἔφυγε ὁ πατέρας μου, μοῦ εἶπε: «Σοῦ ἐμπιστεύωμαι τὰ πρόβατα· νὰ τὰ προσέχης σὰν τὰ μάτια σου· στιγμή νὰ μὴν τὰ παρατήσης». Τοῦ λόγου σου, κύριε, φαίνεσαι καλὸς ἄνθρωπος. Πῶς λοιπὸν θέλεις νὰ με κάνης νὰ φανῶ ἄπιστος στὸ ἀφεντικό μου καὶ νὰ μὴν ἀκούσω τὸν πατέρα μου;»

Τῇ στιγμή ἐκείνῃ φάνηκαν ἀπὸ τὸ δάσος μερικοὶ χωριανοὶ καὶ ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ.

«Ὅλοι χαιρέτησαν μέ τιμὴ τὸν κυνηγό.

Ὁ πατέρας τοῦ μικροῦ βοσκοῦ σίμωσε στὸ γιό του καὶ τοῦ εἶπε σιγὰ δείχνοντας τὸν κυνηγό:

«Ὁ κύρ Γιάννης!»

Τὸ παιδί κοίταξε τὸ ἀφεντικό μέ ἀσπρία, ἀλλὰ χωρὶς φόβο.

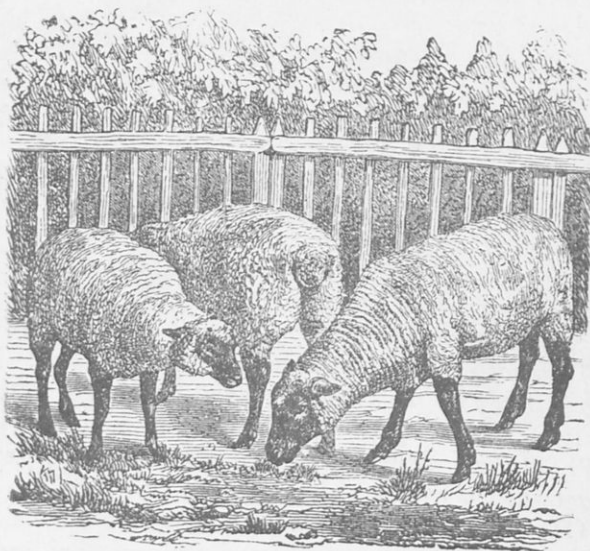
Ὁ κύρ Γιάννης πῆγε μέ χαμόγελο κοντὰ στὸ παιδί, τοῦ χάιδεψε τὸ κεφάλι καὶ εἶπε στὸν πατέρα του:

«Περνώντας τὸ δάσος γιὰ κυνήγι, βρήκα τὸ γιό σου νὰ φυλάγῃ τὸ κοπάδι. Θέλησα νὰ τὸν δοκιμά-

τω. Είναι πιστό και υπάκουο παιδί. Θα τον προστατέψω να μάθῃ γράμματα, και ἄρα μεγαλώσῃ θα τον διορίσω διευθυντὴ σὲ ὅλα ἐδῶ τὰ κτήματά μου».

38 — Τὸ πρόβατο

Ἕνας βοσκὸς ρουμελιώτης μὲ φουστανέλα καὶ μὲ κάπα ἔβγαλε τὰ πρόβατά του ἀπὸ τὴ μάντρα νὰ βοσκήσουν. Ἀνάμεσα στα σπίτια ἦταν ἕνας τόπος ἀφραχτός,

χορταριασμένος. Ἐκεῖ στάθηκε ὁ βοσκὸς μὲ τὸ κοπάδι· καὶ τὰ πρόβατα, σκόρπια, ἄρχισαν νὰ τραβοῦν μὲ τὸ στόμα καὶ νὰ κόβουν τὸ λιγιστὸ χορτάρι ποὺ φύτρωνε ἐδῶ καὶ κεῖ.

Ἦταν Πέμπτη ἀπόγεμα. Ἐκείνη τὴν ὥρα πέρασε ὁ δάσκαλος μὲ τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, ποὺ τὰ πῆγαινε περίπατο.

Ὁ δάσκαλος εἶπε στὰ παιδιά νὰ σταθοῦν.

«Παιδιά μου» τοὺς εἶπε, «ὅταν σᾶς μίλησα στὸ σχολεῖο γιὰ τὸ πρόβατο, σᾶς εἰδείξα ζωγραφιστὰ πρόβατα σὲ μιὰ εἰκόνα. Τώρα βλέπετε ζωντανά, ἀληθινὰ πρόβατα. Νὰ τὰ κοιτάξετε μὲ πολλή προσοχή, γιατί αὔριο θὰ σᾶς ρωτήσω στὸ μάθημα».

Τὰ παιδιὰ κάμποση ὥρα κοίταζαν πῶς εἶναι τὸ κεφάλι, τὰ πόδια, τὰ νύχια, ἢ οὐρά καὶ τὸ μαλλὶ τῶν προβάτων. Ἐξαφνα ἓνα σκυλάκι πέρασε γαβγίζοντας, καὶ μονομιᾶς τὰ πρόβατα σκορπίστηκαν φοβισμένα. Ὁ βοσκὸς ἐδίωξε θυμωμένος τὸ σκυλάκι, καὶ ὁ δάσκαλος πρόσταξε τὰ παιδιὰ νὰ κάνουν γραμμὴ καὶ νὰ προχωρήσουν.

Ὅταν ἔφτασαν στὸ μεγάλο δρόμο ὁ δάσκαλος εἶπε στὰ παιδιὰ: «Τί συλλογιστήκατε ὅταν εἶδατε τὰ πρόβατα νὰ σκορπίζουν ἔτσι;»

— «Πῶς τὰ πρόβατα εἶναι πολὺ δειλά ζῶα» εἶπε ἓνα παιδί, «καὶ ξαρνίζονται μὲ τὸ παραμικρό: μὲ τὸ γάβγισμα ἑνὸς μικροῦ σκυλιοῦ, ὅπως τώρα, μὲ τὴ φωνὴ ἑνὸς μικροῦ παιδιοῦ, μὲ τὸ φτέρνισμα ἑνὸς γέρον, μὲ ὅ, τι τύχη».

Ὅσο τὰ παιδιὰ προχωροῦσαν στὴν ἐξοχή, ἔλεγαν ἀναμεταξύ τους τί εἶδαν στὰ πρόβατα, γιὰ νὰ τὰ θυμῶνται καλύτερα αὔριο.

«Πρόσεξε τὸ κριάρι, τὸ ἀρσενικὸ πρόβατο, μὲ τὰ μεγάλα στριμμένα κέρατα. Εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ τίς προβατίνες» ἔλεγε ἓνα παιδί στὸ πλαγινό του.

— «Ἔχει ἓνα μεγάλο κουδούνι στὸ λαιμό του· γιατί πάει ἐμπρὸς ὁδηγός, καὶ τὸ κοπάδι ἔρχεται πίσω του».

— «Ἡ προβατίνα ἔχει μικρὰ κέρατα ποὺ μόλις φαίνονται» εἶπε ἄλλο παιδί.

— «Τ' ἀρνάκια εἶναι πολὺ ὁμορφα. Εἶχα ὄρεξη νὰ τὰ πιάσω καὶ νὰ τὰ χαϊδέψω».

— «Πρόσεξε πῶς εἶναι τὸ κεφάλι τοῦ προβάτου;»

— «Μακρουλὸ καὶ ἐμπρὸς στενὸ καὶ μυτερό».

— «Τὰ πόδια του εἶναι λεπτὰ καὶ τελειώνουν σὲ δυὸ δάχτυλα τυλιγμένα σὲ δυὸ νύχια μαῦρα».

— «Τὸ κορμὶ τοῦ προβάτου τὸ σκεπάζει τὸ μαλλί,

τρίγες μακριές και μαλακές· μόνο τὸ κεφάλι και τὰ πόδια του δὲν ἔχουν μαλλί, ἀλλὰ κοντὲς τρίγες. Τὸ μαλλὶ τοῦ πρόσδατου εἶναι ἄσπρο, μαῦρο ἢ και ἀπὸ τὰ δυό· ἢ οὐρά του εἶναι μικρὴ και κρέμεται».

— «Τὰ μάτια του δὲν εἶναι ζωρὰ· εἶναι σὰν κοιμισμένα· και τὸ πρόσδατο εἶναι κοιμισμένο. Δὲν εἶναι διόλου ἐξυπνο· τίποτα δὲ μαθαίνει και σὲ τίποτα δὲν προσέχει. Ὁ δάσκαλος μᾶς εἶπε πὼς τὸ μόνο πού μαθαίνει, και αὐτὸ ὕστερα ἀπὸ πολὺν καιρό, εἶναι νὰ γνωρίζῃ τὸ βοσκὸ του και τὸ μαντρί του. Δὲν ξέρεي νὰ φυλαχτῇ ἀπὸ τὸν κίνδυνο, ὅπως τ' ἄλλα ζῶα. Ὅταν καίγεται τὸ μαντρί του, δὲν καταλαβαίνει νὰ φύγῃ, μόνο τρέχει βελάζοντας μέσθ' στὴ φωτιά και καίγεται. Ἄν γλιστρήσῃ τὸ κριάρι πού πάει ἐμπρός, και πέσῃ σὲ ποτάμι ἢ σὲ γκρεμνὸ, ὅλο τὸ κοπάδι τρέχει τυφλὰ και πνίγεται ἢ σκοτώνεται».

— «Εἶναι ὅμως πολὺ ἥμερο και ἄκακο ζῶο· δὲν κάνει κακὸ σὲ κανένα».

— «Τί ἄλλο ἀκόμη ξέρομε γιὰ τὸ πρόσδατο ;»

— «Πὼς τρώει τρυφερὸ γόρτο, κριάρι και πίτουρα. Ἀροῦ μασήσῃ και καταπιῇ τὴν τροφή του, τὴν ἀνεδάξῃ ἀπάνω και τὴν ξαναμασᾷ».

— «Τοῦ ἀρέσει τὸ καθαρὸ νερό».

— «Δὲ βαστᾷ οὔτε στὴν πολλὴ ζέστη, οὔτε στὸ πολὺ κρύο. Γιὰ τοῦτο οἱ βοσκοὶ τὸ καλοκαίρι πάνε τὰ πρόσδατα σὲ τόπους δροσεροὺς και τὸ χειμῶνα σὲ κάμπους προσήλιους, φυλαγμένους ἀπὸ τὸ βροιά. Χειμαδιὰ εἶναι τὰ ζεστὰ μέρη, πού ξεχειμωνιάζουν τὰ πρόσδατα».

— «Τὸ καλοκαίρι οἱ βοσκοὶ κουρεύουν τὰ πρόσδατα και πουλοῦν τὸ μαλλὶ τους».

Ἔτσι μιλώντας ἔφτασαν τὰ παιδιὰ σ' ἓνα λιβάδι.

«Παιδιά» εἶπε τότε ὁ δάσκαλος, «ἐδῶ θὰ σταθοῦμε. Σήμερα δὲ θὰ σᾶς δείξω ἄλλο τίποτα, γιατί ὁ νοῦς σας εἶναι στὰ πρόσδατα. Μάθαμε πὼς ὅσο κουτὰ και ἄν εἶναι, μᾶς εἶναι πολὺ χρήσιμα. Εἰλάτε νὰ δοῦμε ποιοὶ και ποιοὶ ἄνθρωποι βρίσκουν δουλειὰ ἀπὸ τὰ πρόσδατα».

— «Πρῶτα πρῶτα ὁ βοσκὸς ποὺ τὰ φυλάγει» εἶπε ἓνα παιδί.

— «Ὁ γαλατᾶς ποὺ πουλᾷ τὸ γάλα» εἶπε ἄλλο.

— «Ὅποιος κάνει βούτυρο καὶ τυρὶ, καὶ ὅποιος τὰ πουλᾷ».

— «Ὁ γιαουρτάς...»

— «Ὁ ζαχαροπλάστης ποὺ κάνει γλυκὰ μὲ τὸ γάλα».

Τὰ παιδιὰ στάθηκαν λίγο καὶ συλλογίζονταν τὰ μάτια τους ἑλαμπαν.

«Αὐτὸς ποὺ ὑφαίνει τὸ μαλλὶ τῶν προβάτων καὶ κάνει κουβέρτες» φώναξε ἓνα παιδί.

— «Ὅσοι ὑφαίνουν τὸ μαλλὶ στὰ ἐργοστάσια καὶ φτιάχνουν τὰ μάλλινα ὑφάσματα».

— «Ὅσοι ὑφαίνουν φανέλες, κάλτσες καὶ ἄλλα πλεχτά».

— «Οἱ ἔμποροι ποὺ πουλοῦν ὑφάσματα ἢ φανέλες, κάλτσες καὶ μαλλιὰ γιὰ πλέξιμο».

— «Ὁ ράφτης ποὺ κόβει καὶ ράβει τὰ μάλλινα φρέματα».

— «Ὁ κρεοπώλης ποὺ πουλᾷ τὸ κρέας του».

— «Ὁ μάγειρας ποὺ τὸ μαγειρεύει».

— «Κανένας ἄλλος ;» ρώτησε ὁ δάσκαλος.

— «Ὅποιος πουλᾷ τὸ δέριμα του καὶ ὅποιος τὸ φτιάχνει προδιές ἢ πετσιὰ, ὅπως ὁ πατέρας μου» εἶπε ἓνα παιδί.

— «Τελειώσαμε ;» εἶπε γελώντας ὁ δάσκαλος. «Ξεχάσαμε μόνο πὼς ἀπὸ τὸ πάχος του γίνονται κεριὰ καὶ ἀπὸ τ' ἀντερά του κόρδες γιὰ βιολιά, γιὰ λαοῦτα καὶ γιὰ κηθάρες».

»Παιδιά μου» εἶμαι εὐχαριστημένος ἀπὸ σᾶς· προσέχετε σὲ ὅτι σᾶς πῶ καὶ δὲν τὸ ξεχνᾶτε· καὶ βλέπω πὼς ἀρχίζει νὰ δουλεύῃ ὁ νοῦς σας. Λοιπόν, ἀφήστε πιὰ τὰ πρόβατα. Τώρα νὰ πᾶτε νὰ παίξετε μὲ ὅλη τὴν καρδιά σας».

Ἀμέσως σκορπίστηκαν τὰ παιδιὰ, καὶ τὸ λιβάδι γέμισε ἀπὸ ζωηρὲς καὶ χαρσπερὲς φωνὲς παιδιῶν.

39 — *Τὸ κοπάδι*

« Ἀρνάκια, εἶναι ὥρα
— τὸ σκότος ἀρχινᾷ —
νὰ κατεβῆτε τώρα
ἀπ' τὰ ψηλὰ βουνά.
Καὶ ὅταν ξαναδοῦμε
χορὸν τὸν οὐρανόν,
τροφὴ καλὴ θὰ βροῦμε
καὶ πάλι στὸ βουνό».
Κι ἄλλο δὲν περιμένουν
τ' ἀρνάκια τὰ καλὰ,
καὶ νὰ τα κατεβαίνουν,
ἀφήνουν τὰ ψηλά.
Ἐμπρὸς ὁ Μοῦργος πάει
σὰ γέρος γνωστικός,
ἀκολουθᾷ στὸ πλάι
μαγκούρα καὶ βοσκός.

40 — *Τί λέει ὁ δάσκαλος στὸ Σταῦρο ποῦ
εἶπε τὸ φταίξιμό του*

Ὁ δάσκαλος ἔκανε μάθημα στὸ σχολεῖο. Τὰ παι-
διὰ τὸν ἀκουγαν μὲ πολλὴ προσοχή.

Ἐνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ, ὁ μικρὸς ὁ Θέμος, θέλησε νὰ
βγάλῃ ἀπὸ τὴν τσέπη του τὸ μαντίλι του.

Μέσα ἐκεῖ εἶχε τοὺς βόλους του, καὶ μαζὶ μὲ τὸ μαν-
τίλι ἔβγαλε καὶ τοὺς βόλους. Ὁ Σταῦρος ποῦ καθό-
ταν πλάγι του, γιὰ νὰ γελάσῃ ἔσπρωξε ἐπίτηδες τὸν
ἀγκῶνα τοῦ Θεμου.

Οἱ βῶλοι ξέφυγαν ἀπὸ τὸ χέρι του, ἔπεσαν καὶ κα-
τρακύλησαν στὸ πάτωμα.

Τὰ παιδιὰ γέλασαν, ἔσκυβαν νὰ δοῦν ποῦ κύλησαν· οἱ βῶλοι καὶ δὲν εἶχαν τὸ νοῦ τους στὸ μάθημα.

Ὁ δάσκαλος δυσάρεστέγηκε πολὺ καὶ εἶπε :

«Θέμος, ντροπή σου! θὰ τιμωρηθῇς γι' αὐτὸ ποὺ ἔκανες!»

Ὁ Θέμος ἔγινε κατακκόκινος· ἦταν φιλότιμο παιδί. Δάκρυα ἀνέβηκαν στὰ μάτια του· δὲν εἶπε ὅμως τίποτα, δὲν ἤθελε νὰ μαρτυρήσῃ τὸ συμβαηθὲν του.

Τότε ὁ Σταῦρος σήκωσε τὸ χέρι του· ζήτησε τὴν ἄδεια νὰ μιλήσῃ καὶ εἶπε:

«Κύριε, δὲ φταίει ὁ Θέμος· ἐγὼ τὸν ἔσπρωξα· ἐμένα τιμωρήσετε».

— «Ἀφοῦ δὲ φταίει ὁ Θέμος» εἶπε ὁ δάσκαλος, «δὲ θὰ τιμωρηθῇ. Ἀλλὰ δὲν πρέπει ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς οὔτε αὐτὸς οὔτε κανεὶς ἄλλος νὰ φέρνῃ βῶλους στὸ σχολεῖο. Ἐσένα ὅμως σοῦ ἀξίζει τιμωρία. Για νὰ γελάσουν οἱ φίλοι σου, ἔκανες ἄνω κάτω τὸ μάθημα. Ἀλλὰ εἶπες μὲ θάρρος τὴν ἀλήθεια· αὐτὸ δείχνει πὼς δὲν ἔχεις κακὴ ψυχὴ. Φάνηκες μονάχα ἀσυλλόγιστος· καὶ εἴμαι βέβαιος πὼς δὲ θὰ τὸ ξανακάμῃς· γι' αὐτὸ σὲ συγχωρῶ καὶ σένα!

41 — Ψευτογιατρός

Γάτος σὰν ἔμαθε
πὼς κάποιες ὀρνιθες
βαριὰ ἀρρωστήσανε,
γιατὶ δὲ βρίσκανε
νὰ πιοῦν νερό,
τρέχει ὁ παμπόνηρος,
γιατρός ἐντύθηκε,
γυαλάκια φόρεσε
καὶ λέει στὶς ὀρνιθες
μὲ σοβαρό :

«Καλὲ γειτόνισσες,
τί μοῦ ἐπάθατε ;
Πῶς εἴστε σήμερα ;...
Τώρα μοῦ τόπανε
κι ἔτρεξα εὐθύς.
Μ'αὐτές, σὰν ἔξυπνες,
τοῦ ἀποκριθῆκανε :
«Σὰ θές, ψευτόγιατρε,
καλὰ νὰ γίνωμε
μὴν ξαναρθῆς».

42 — *Τί παθαίνει μία παμπόνηρη ἀλεπού*

Ἕνας σκύλος κι ἕνας πετεινὸς ἔκαναν συντροφιά
καὶ πῆγαν μακρινὸ ταξίδι γιὰ νὰ δοῦν ξένα μέρη.

Ἕνα βράδυ νυχτώθηκαν σὲ κάποιο δάσος, καὶ ἀπο-
φάσισαν νὰ περάσουν ἐκεῖ τὴ νύχτα.

Ὁ σκύλος εἶδε τὴν κουφάλα μιᾶς ἐλιάς, πού τοὺς
χωροῦσε καὶ τοὺς δυό, καὶ λέει στὸν πετεινό :

«Ἐδῶ μέσα, σύντροφε, μποροῦμε νὰ περάσωμε ἀρ-
χοντικά τὴ νύχτα μας».

— « Ἀλήθεια, σωστὴ σπηλιά· ἀλλὰ ἐμένα μοῦ ἀρέσει
νὰ κοιμῶμαι στὰ ψηλά ».

Πετάξε σ' ἕνα κλαδί, πιάστηκε καλὰ μὲ τὰ δάχτυ-
λά του καὶ τὰ γυρίστὰ νύχια του, καλὴνύχτησε τὸ
σύντροφό του κι ἀποκοιμήθηκε γρήγορα γρήγορα, γιατί
ἦταν ἀργά.

Ὁ σκύλος, ἀφοῦ εἶπε κι αὐτὸς «καλὴ νύχτα» στὸν
πετεινό, γλῶθηκε μέσα στὴν κουφάλα τῆς ἐλιάς καὶ
ἀποκοιμήθηκε.

Πρὶν γλυκοχαράξῃ, ὁ πετεινὸς ἄρχισε τὸ λάλημά του.

Τὸ κουκουρίκι οὐ ἔφτασε στὸ ἀρτί μιᾶς ἀλεπούς,
πού εἶχε κάπου ἐκεῖ μέσα στὸ δάσος τὴ φωλιά της.

Ἀμέσως βρέθηκε κοντὰ στὸ δέντρο.

«Όταν εἶδε πῶς ὁ πετεινὸς ἦταν ψηλά, εἶπε μὲ τὸ νοῦ της :

« Ἐδῶ χρειάζεται πονηριά. Τί κρῖμα νὰ μὴ φτάνω τόσο ψηλά! Ἄς κοιτάξω μὲ τὴν ξυπνάδα μου νὰ τὸν φέρω κάτω αὐτὸν τὸν ὀρεχτικό κύρ Κουκουρίκο! »

Σίμωσε λοιπὸν περισσότερο καὶ μὲ πολλή εὐγένεια λέει :

« Καλημέρα, ἀγαπημένε ξάδερφε. Πῶς ἦταν καὶ ἦρθες στὰ μέρη μας ; Πόσον καιρὸ εἶχα νὰ σέ δῶ ! Νὰ ἤξερες πόσο σέ πεθύμησα !... Ἀλλὰ γιατί ἦρθες καὶ ξενύχτισες σέ τόσο ἀταίριαστο μέρος ; Πῶς θὰ λυπηθῶ ἄμα μού κρουολογήσης ! Ἐπρεπε νὰ ἔρθης ἴσια στὸ φτωγικό μου, νὰ σέ περιποιηθῶ σὰ συγγενεῖς πού ἤμαστε ».

Ὁ πετεινὸς ἦταν γνωστικός. Εἶχε ἀκούσει πολλὰ γιὰ τὴν πονηριά τῆς ἁλεπούς, καὶ δὲ γέλαστηκε ἀπὸ τὰ γλυκά της λόγια, μόνο τῆς λέει :

« Δὲν τὸ ἤξερα πῶς εἴμαστε τόσο κοντινοὶ συγγενεῖς, καὶ νὰ μὲ συμπαθῆς· μὰ ἀφοῦ τὸ λέει ἡ ἀφεντιά σου, τὸ πιστεύω. Δέχομαι μ' εὐχαρίστηση τὸ εὐγενικό σου κάλεσμα. Ἐχω οὕτως ἓνα σύντροφο πού κοιμάται κάτω βαθιά. Εἶναι λιγάκι χοντρός ὁ καημένος καὶ κουράστηκε ἀπὸ τὸν πολὺ τὸ δρόμο ».

Ἡ ἁλεπὸν νόμισε πῶς μέσα στὴν κουφάλα τοῦ δέντρου βρισκόταν κι ἄλλος πετεινός, παχὺς καὶ καλοθρεμμένος, καὶ εἶπε μὲ τὸν νοῦ της :

« Τύχη πού τὴν ἔχω ! μ' ἓναν κόπο δυὸ κοκόροι ! »

Καὶ πῆγε σιγὰ στὴν κουφάλα τῆς ἐλίας.

Μὰ ὁ σκύλος εἶχε ξυπνήσει καὶ ἀκουσε ὅλη τὴ συνομιλία. Καὶ πρὶν τὸν δῇ ἡ Κυρὰ Μαρία χίμιξε καὶ τὴν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ λαιμό.

43 — Ὁ σκύλος

I

Εἶμαι ὁ φύλακας τοῦ σπιτιοῦ, ὁ φίλος τῶν ἀνθρώπων σὲ κάμπους καὶ βουνά, ὁ σύντροφος τῶν παιδιῶν.

Όταν τὰ παιδιὰ παίζουν στήν αἴλῃ καὶ στο δρόμο, παίζω κι ἐγὼ μαζί τους· τρέχουν αὐτὰ μὲ χαρὰ καὶ πηδῶν, τρέχω κι ἐγὼ καὶ πηδῶ, καὶ μὲ τὶς ζωηρὲς φωνὲς τοὺς σμίγω τὰ χαροπὰ γαβγίσματά μου.

Τ' ἀγαπῶ τὰ παιδιὰ, κι αὐτὰ μ' ἀγαποῦν.

Όταν τὰ παιδιὰ τοῦ ἀφεντικοῦ μου γυρίζουν ἀπὸ τὸ σχολεῖο, τρέχω στήν πόρτα νὰ τὰ καλοδεχτῶ, χύνομαι ἀπάνω τοὺς μὲ χαϊδευτικὲς φωνές, καὶ τὰ παιδιὰ μου χαμογελοῦν· μόνο ἂν τὰ πόδια μου εἶναι σκονισμένα ἢ λασπωμένα καὶ λερώσω τὸ φόρεμά τους, τότε ἀλήθεια μὲ μαλώνουν λίγο, ἀλλὰ μὲ ἀγάπη.

Όταν ἀκούω νὰ λὲν «περίπατος!» τεντώνω τ' ἀφτιά μου. Ἄν τὸ ἀφεντικό μου παίρῃ τὸ καπέλο καὶ τὸ ραβδί του, τὸν κοιτάζω στὰ μάτια· γιατί νιώθω ἀπὸ τὰ μάτια του ἂν θῇ μὲ πάρη μαζί του ἢ ὄχι. Ἄν ἡ ματιά του λὲν νὰ ἴ, ἀρχίζω νὰ πηδῶ, νὰ στριφογυρίζω, νὰ γαβγίζω μὲ χαρὰ, νὰ τρέχω πρὸς τὴν πόρτα σὰ νὰ λέω : «ἀκόμα; ἢ ὦρα περνᾷ!...»

Εὐτυχισμένος εἶμαι ὅταν τὸ ἀφεντικό μου μὲ χαϊδεύῃ καὶ μοῦ λὲν φιλικὰ λόγια. Τότε ἀκουμπῶ ἀπάνω του τὰ δυὸ μπροστινὰ πόδια μου, λυγίζω τὸ κορμί μου, καὶ κουνῶ τὴν οὐρά μου. Ὅταν ὅμως μὲ μαλώσῃ, τότε γυρεύω τόπο νὰ κρυφτῶ, κατεβάζω τὴν οὐρά μου καὶ φεύγω. Καὶ εἶμαι δυστυχισμένος.

Ὅτι λέτε μὲ τὰ λόγια ἐσεῖς οἱ ἄνθρωποι, ἐμεῖς τὸ λέμε μὲ τὴν οὐρά μας· μὲ τὴν οὐρά παρακαλοῦμε καὶ φοβερίζομε, μὲ αὐτὴ δείχνομε τὴν ἀγάπη μας καὶ τὴν ἐχθρὰ μας. Βλέπετε πῶς ὀρθώνεται ἄγρια ἡ οὐρά μας, ὅταν βρισκόμαστε ἐμπρὸς στὸν ἐχθρό μας, τὴ γάτα;

Τὸ γάβγισμά μας πολλοὶ δὲν τὸ προσέχουν, κι αὐτὸ ὅμως εἶναι λογῆς λογῆς. Εἶναι γάβγισμα ποὺ μοιάζει μὲ γέλιο, καὶ ἄλλο ποὺ μοιάζει μὲ κλάμα. Βγάζομε φωνὲς ἀπαλές, γλυκὲς σὰν τραγούδι καὶ φωνὲς λυπητερὲς σὰ θυρήνο. Ὅταν ἓνας σκύλος οὐρλιάζῃ, οἱ ἄνθρωποι ἀνατριχιάζουν· φαντάζονται πὼς κάτι κακὸ θὰ τοὺς γίνη.

Τὸ κοριτσάκι τοῦ ἀφεντικοῦ μου, ἡ Φρόσω, εἶναι ὀχτὼ χρονῶν καὶ πηγαίνει στὴ δεύτερη τάξη τοῦ δημοτικοῦ. Προχτὲς λέει στὸν ἀδερφό της, ποὺ εἶναι στὸ σχολαρχεῖο:

«Μῆτσο, ἡ δασκάλισσά μας εἶπε στὸ σχολεῖο πὼς θὰ μᾶς πῇ ἓνα παραμῦθι γιὰ ἓνα σκύλο, καὶ ὕστερα θὰ ζωγραφήσωμε τὸ σκύλο ἀπὸ τὸ νοῦ μας».

— «Πάρε τὸν Πιστό, λέει ὁ Μῆτσος, κοίταξέ τον μὲ προσοχή, καὶ τότε θὰ ζωγραφήσης κάτι ποὺ νὰ μοιάζῃ μὲ σκύλο».

— «Πιστέ, ἐδῶ, σὲ προσοχή!» φώναξε τὸ ἀγόρι, καὶ ἐγὼ στάθηκα κοντὰ τους σοβαρά.

— «Τὸ κεφάλι του εἶναι μακρουλὸ καὶ στὴν ἄκρη μυτερό» ἔλεγε τὸ κοριτσάκι. «τὰ μάτια του ζωηρά· τ' ἀφτιά του μεγάλα, μισοσηκωμένα, κρεμασμένα στὶς μυτερὲς ἄκρες. Τὰ πόδια του τὰ πίσω εἶναι λίγο μεγαλύτερα ἀπὸ τὰ μπροστινά. Στὰ μπροστινά ἔχει πέντε δάχτυλα, στὰ πίσω μόνο τέσσερα· αὐτὸ δὲν τὸ ἤξερα. Τὰ νύχια του εἶναι γυριστά, ὄχι ὅμως μυτερά».

— «Τῇ μύτῃ του πρόσεξε, τῆς λέει ὁ ἀδερφός της· «βάλε τὸ χέρι σου στὰ ρουθούνια του».

— «Εἶναι κρύα καὶ βρεμένα».

— «Τόσο τὸ καλύτερο. Ἄν καμιά μέρα αὐτὰ τὰ ρουθούνια εἶναι ξερά καὶ καῖνε, νὰ ξέρης πὼς ὁ Πιστός μας εἶναι ἄρρωστος. Τὰ ρουθούνια του δείχνουν πὼς ἔχει πολὺ δυνατὴ ὄσφρηση, καὶ μυρίζεται καὶ τὸ παραμικρό.

» Ὁ σκύλος βρῖσκει τὸ ἀφεντικό του ἀνάμεσα σὲ χίλιους, μυρίζοντας τὰ πατήματά του. Πρόσεξες ποτέ σου, Φρόσω, πὼς μυρίζεται ὅταν γυρεύῃ νὰ βρῇ κάτι; Πλησιάζει τῇ μύτῃ του στὴ γῆ, προχωρεῖ γρήγορα, ἔξαφνα σταματᾷ, ψάχνει δεξιὰ καὶ ἀριστερά, μὲ τῇ μύτῃ πάντα χαμηλά, καὶ ὅλο μυρίζεται κι ὅλο ἀναζητᾷ.

» Οἱ τρίχες του εἶναι κίτρινωπές, κοντές, στρωτές μὲ ἄσπρες βούλες· ἡ οὐρά του γυριστὴ ἀπάνω» ἔξακολούθησε τὸ κοριτσάκι.

Ἡ Φρόσω ἀφοῦ μὲ κοιτάξε καλὰ καλὰ γὰρ νὰ μὲ θυμᾶται αὖριο στὸ σχολεῖο, ἔτρεξε καὶ μοῦ ἔφερε ἓνα κομματάκι ψωμί καὶ μοῦ τὸ πέταξε ψηλά. Ἀμέσως βρέθηκε στὸ στόμα μου· δὲν τὸ ἄφησα νὰ πέση χάμω. Ἐγὼ τὴν ἔχω αὐτὴν τὴ συνήθεια. Ὅτι μοῦ ρίχνουν, κρέας, ψωμί, σταφύλι, τὸ ἀρπάζω στὸν ἀέρα. Μόνο κόκαλο ἂν εἶναι, κάθομαι στὰ πίσω πόδια, τὸ πιάνω μὲ τὰ δυὸ προστινά, καὶ τὸ ξύνω μὲ τὰ δόντια μου. Καὶ ἂν μὲ πειράξῃ κανεὶς ἐκεῖνη τὴν ὥρα, θυμώνω κι ἀγριεύω.

Προχτὲς τὸ μεσημέρι τὸ ἀφεντικό μου στὸ τραπέζι μιλοῦσε γιὰ τὴ γενιά μας. Εἶναι πολὺ μεγάλη ἡ γενιά τῶν σκύλων. Ἄλλοι εἶναι μεγάλοι σὰ μοσκαράκια κι ἄλλοι μικροὶ σὰ γατάκια· ἄλλοι ἔχουν κοντές, στρωτὲς τριχες κι ἄλλοι μακρειῆς καὶ σγουρές· ἄλλοι ἔχουν μυτερὴ μύτη κι ἄλλοι εἶναι στρογγυλοκέφαλοι· ἄλλοι ἔχουν μικρὰ τεντωμένα ἀφτιά κι ἄλλοι μεγάλα καὶ κρέμονται. Ὅλοι μας ὅμως γαβγίζομε, ὅλοι μας πατοῦμε ἀπάνω στὰ δάχτυλά μας, κι ὅλοι μας ἔχομε τὰ μυτερά δόντια ποὺ τὰ λένε σκυλόδοντα.

Ἐγὼ μακρινοὺς συγγενεῖς ποὺ γλιτώνουν διαβάτες σκεπασμένους ἀπὸ τὰ χιόνια στὰ ψηλὰ βουνά, καὶ ἄλλους ποὺ ρίχνονται στὸ νερὸ καὶ γλιτώνουν ἀνθρώπους ποὺ κινδυνεύουν νὰ πνιγοῦν.

Ὁ ξάδερφός μου, ὁ σκύλος τοῦ κυνηγιοῦ, εἶναι λιγνός, ψηλός, σβέλτος, καμωμένος γιὰ νὰ τρέχῃ, κι ἔχει μύτη μακρουλὴ ποὺ μυρίζεται πολὺ δυνατά· μὲ αὐτὴν ξετρυπώνει πουλιὰ ἢ λαγοὺς κρυμμένους στοὺς θάμνους· ἢ, ἀφοῦ χτυπήσῃ τὸ κυνήγι ὁ κυνηγός, τρέχει, τὸ βροῖσκει καὶ τὸ φέρνει κρατώντας το μὲ τὰ δόντια του.

Ὁ ἄλλος μου ξάδερφος, ὁ μαντρόσκυλος, δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ γοηγοράδα. Αὐτὸς πρέπει νὰ εἶναι δυνατός· κι ἔχει γερὸ λαμπὸ καὶ γερὰ πόδια. Φυλάγει πιστὰ τὸ κοπάδι· κοιτάζει στὰ μάτια τὸ βοσκὸ τί θὰ τὸν προστάξῃ.

Τοῦ λέει αὐτὸς νὰ φέρῃ πίσω ἓνα πρόβατο πὺν ξέκοψε ἀπὸ τὸ κοπάδι. Ἀμέσως χύνεται μὲ τὸ κεφάλι χαμηλά, τὸ βοῖσκει καὶ τὸ φέρνει πίσω. Τῇ νύχτῃ ὁ βοσκὸς μπορεῖ νὰ κοιμᾶται ἡσυχα. Φυλάγει ὁ Μοῦργος. Τρέχει ἀπάνω κάτω, μὲ τὰ ἄφτιά τεντωμένα. Κι ἂν κλείσῃ λίγο τὰ μάτια, κοιμᾶται τόσο ἐλαφρά, πὺν μόλις ἀκούσῃ καὶ τὸν πιὸ ἀδύνατο θόρυβο, τινάζεται ἀπάνω. Κι ἂν τολμήσῃ νὰ ἔρθῃ ὁ λύκος, χμιᾷ ἀπάνω του καὶ τὸν καταξορκίζει.

Αὐτὰ καὶ ἄλλα ἔλεγε τὸ ἀφεντικό μου κι ἐγὼ τ'ἄκουγα μὲ καμάρι.

«Γενναῖο ζῶο» εἶπε τὸ ἀγόρι τοῦ σχολαρχείου.

— «Καὶ ἔξυπνο» εἶπε ἡ κυρία μου. «μπορεῖ νὰ μάθῃ πολλά πράγματα, ἂν τοῦ τὰ μάθουν μὲ τρόπο. Στέκεται ὁλόρθος στὰ πίσω πόδια· κρατᾷ τὸ καλάθι μὲ τὰ ψώνια στὸ στόμα καὶ ἀπὸ τὴν ἀγορὰ τὸ πάει στὸ σπίτι· μαθαίνει καὶ γυμνάσια. Στὸ θέατρο εἶδα ἓνα σκυλὶ πὺν ἔκανε τὸ χωροφύλακα κι ἔπιασε ἓναν κλέφτη· ἓνας ἄλλος ἦταν πα-
ραμὰ καὶ πρόσεχε ἓνα μωρό».

— «Ἔχει καὶ θυμητικό» εἶπε τὸ ἀγόρι, «τὸ πρόσωπο, τῇ φωνῇ τοῦ ἀφεντικοῦ του, δὲν τὰ ξεχνᾷ ποτέ. Τὸν παλιὸ καιρὸ ἓνας βασιλιάς ἔλειπε εἴκοσι χρόνια στὰ ξένα. Ὅταν γύρισε στὸν τόπο του, κανένας δὲ τὸν γνώρισε. Εἶχε κι ἓνα σκύλο· ἦταν πολὺ γέρος καὶ ἦταν ἄρρωστος, ξαπλωμένος σὲ μιὰν ἄκρη. Αὐτὸς τὸν γνώρισε· κούνησε ἀδύναμα τ'ἄφτιά του καὶ τὴν οὐρά του καὶ ξεψύχησε εὐτυχισμένος πὺν ξαναεἶδε τὸ ἀφεντικό του...»

2

Ὅταν τὰ ἔλεγε αὐτὰ ἤμουν κοντὰ στὸ κοριτσάκι· σὰν ἄκουσα τὰ καλὰ λόγια ἔγλειψα τὸ χέρι του ἀπὸ εὐχαρίστηση. Τὸ κοριτσάκι ἔπιασε τὴ γλῶσσα μου καὶ εἶπε :

«Τί μαλακὴ πὺν εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ Πιστοῦ ! Τῆς γάτας, μᾶς εἶπε ἡ δασκάλισσα, εἶναι ἀγκαθωτή».

— «Ναί, παιδί μου, εἶπε ἡ μητέρα· ἀλλὰ δὲν πρέπει ν'ἀφήνῃς νὰ σὲ γλείφῃ ὁ σκύλος, μήτε σὺ νὰ τὸν φιλᾷς.

στη μύτη, γιατί μπορεί νὰ σοῦ κολλήσῃ μιὰ πολὺ κακὴ ἀρρώστια».

Ὁ Πιστὸς γαβγίζει κάτω ἀπὸ
τὸ δέντρο . . .

Γιὰ λίγες στιγμὲς ὅλοι σῶπασαν γύρω στὸ τραπέζι. Τὸ ἀφεντικό μου κατάλαβε πὼς λυπήθηκα πολὺ. Ἐγὼ νὰ κάνω κακὸ σὲ κείνους ποὺ ἀγαπῶ περισσότερο καὶ ἀπὸ τὴ ζωὴ μου ;

Γι' αὐτὸ ἄρχισε νὰ λέῃ τὰ καλὰ μου :

« Πιστὸ ζῶο· πιστότερο ἀπ' ὅλα. Μέρα καὶ νύχτα φυλάγει τὸ σπίτι· ἀκούραστα τοιγυρίζει ἀπάνω καὶ κάτω. Γνωρίζει τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς κακοὺς· καὶ ἅμα δὴ κανένα κακοντυμένο καὶ τὸν πάρῃ γιὰ λωποδύτη, γαβγίζει δυνατά, κι ἂν τολμήσῃ νὰ μπηῇ στὸ σπίτι ὁ κλέφτης, γιμῶ ἀπάνω του ἄφοβα καὶ τοῦ δίνει νὰ καταλάβῃ πόσο μυτερὰ εἶναι τὰ δόντια του ».

Στὴ γειτονιά μας ἔχομε μιὰ κλέφτρα γάτα. Ρημάζει ὅλα τὰ μαγειρεὰ τῶν σπιτιῶν ὁλόγυρα· ψάρια, κορέας, γάλα, τίποτα δὲν ἀφήνει. Ἐκεῖνὴ τὴν ὥρα τῆς ἡρθε ὄρεξι νὰ κάμῃ ἐπίσκεψι καὶ στὸ δικό μας μαγειρεῖο. Μπήκε μὲ ἐλαφρὸ πάτημα σιγὰ σιγὰ· κανένας δὲ τὴν ἔνιωθε. Μὰ ἐγὼ καὶ τὴν ἄ-

κουσα καὶ τῇ μυρίστηκα. Τινάζομαι ἀπάνω ἄγριος καὶ
 γιμῶ ἀπάνω της μὲ δυνατὰ γαβγίσματα· ἀγρίεψε ἡ κυρὰ
 καὶ θέλησε νὰ μοῦ ξεσκίση μὲ τὰ νύχια της τὸ πρό-
 σωπό μου. Ἀλλὰ Πιστὸ μὲ λέν ἐμένα καὶ τ' ἀφεντικά μου
 μὲ εἶπαν γενναῖο. Χύνομαι ἀπάνω της, τὰ χάνει, καὶ
 ἀγριεμένη, μὲ τὰ νύχια ἔξω, μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό, μὲ τὶς
 τρίχες σηκωμένες, σκαρφαλώνει γρήγορα γρήγορα σ' ἓνα
 δέντρο τοῦ κήπου.

Τ' ἀφεντικά μου μᾶς κοίταζαν ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ
 γελοῦσαν· κάπου κάπου ἔλεγαν : «Γειά σου, Πιστέ !»

Τὸ κοριτσάκι ἦρθε πὺρ κοντά, στάθηκε λίγο, μᾶς εἶδε
 καὶ εἶπε :

«Πότε θὰ μάθω νὰ ζωγραφίζω ! Τί ὁμορφη ζωγρα-
 φιά θὰ ἔκανα, μὲ τὸν Πιστὸ νὰ γαβγίξῃ κάτω ἀπὸ τὸ
 δέντρο καὶ τὴ γάτα ἀγριεμένη ἀπάνω στὸ κλαδί ! ...»

44 — Τὸ σκυλί

Κάθε νύχτα, στὴν αὐλὴ
 «γάβου, γάβου» τὸ σκυλί
 δῶς του καὶ γαβγίζει·
 τοῦ σπιτιοῦ ἐδῶ αὐτὸς
 εἶναι φύλακας πιστός,
 ποιὸς δὲν τὸ γνωρίζει ;
 Ἀψηλὰ τ' ἀφεντικά
 κοιμηθῆκανε γλυκά·
 πέρασεν ἡ ὥρα.
 Τὸ γνωρίζει τὸ σκυλί
 καὶ ἀγρυπνᾷ στὴν αὐλὴ
 «γάβου, γάβου» τώρα.
 Γιὰ νὰ ξέρουν οἱ κακοὶ
 ποὺ γυρνοῦν ἐδῶ καὶ κεῖ
 κάτι νὰ σουφρώσουν,

πώς σὰν ἔμπουν στήν αὐλή
θὰ τοὺς φάη τὸ σκυλί
καὶ δὲ θὰ γλιτώσουν.

45 — Πῶς ἡ Ἑλένη δίνει πίσω μιὰ ξένη δεκάρα

Στὸ δρόμο ἡ Ἑλενίτσα φαινόταν σὰν κάτι νὰ ζητᾷ
κι ἔκλαιγε.

Μιὰ κυρία ποὺ περνοῦσε ἀπὸ κεῖ, εἶδε τὸ κορίτσι καὶ
τὸ ρώτησε :

«Τί ἔχεις, κοριτσάκι, καὶ κλαῖς ;»

— «Ἄ, κυρία» εἶπε ἡ Ἑλενίτσα, «ἡ μητέρα μου μοῦ
ἔδωσε μιὰ δεκάρα ν' ἀγοράσω γάλα, καὶ τὴν ἔχασα !»

— «Μὴ λυπᾶσαι, κόρη μου· νά, πάρε μιὰ ἄλλη δε-
κάρα, καὶ μὴν κλαῖς».

Ἡ καλὴ κυρία ἔδωσε τὰ δέκα λεπτὰ καὶ τρά-
βηξε τὸ δρόμο της.

Σὲ λίγο ὅμως ἄκουσε βιαστικὰ πατήματα ἀπὸ
πίσω της· τὸ κορίτσι ἔτρεχε νὰ τὴ φτάσῃ.

«Κυρία» τῆς λέει μὲ λαχανιασμένη φωνή, «τὴ
βρήκα τὴ δεκάρα μου· πάρτε πίσω τὴ δική σας».

— «Μπράβο, κόρη μου» εἶπε ἡ κυρία εὐχαριστη-
μένη. «Εἶσαι τίμιος καὶ φιλότιμος κορίτσι· τέτοιο νὰ
εἶσαι πάντα καὶ ὅλοι θὰ σὲ ἐπαινοῦν».

46 — Ἡ Μαρία, ἡ μητέρα της καὶ τὰ ξένα χρήματα

Ἡ Μαρία γυρίζοντας ἀπὸ τὸ σχολεῖο τὸ ἀπόγευμα
βρῆκε στὸ δρόμο ἓνα πορτοφολάκι· τὸ ἀνοίξε καὶ εἶδε
πὺς εἶχε μέσα δέκα δραχμὲς.

Ὁ δρόμος δὲν εἶχε κόσμον ἐκείνη τὴν ὥρα· κανένας
διαδότης δὲν τὴν εἶδε. Ἡ Μαρία ἔβαλε τὸ πορτοφόλι
στὴν τσέπη της, κι ἐνῶ πῆγαινε ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ της :

«Πόσα μπορεῖ ν' ἀγοράσῃ ἡ κατημένη ἡ μητέρα μου
μὲ αὐτὲς τίς δέκα δραχμὲς! Μπορεῖ νὰ μοῦ ἀγοράσῃ καὶ

μένα παπούτσια, γιατί μου χάλασαν»· και είδε με λύπη τὰ παλιά που φορούσε. Σὲ λίγο ὅμως κάτι ἄλλο τῆς ἤρθε στὸ νοῦ τῆς :

«Δικά μας εἶναι αὐτὰ τὰ χρήματα γιὰ ν' ἀγοράσωμε πράγματα ;»

Καὶ ἄκουσε μιὰ φωνὴ μέσα τῆς νὰ τῆς λέη : «Ὁχι, δὲν εἶναι δικά σας!»

Ἡ Μαρία τότε θυμήθηκε τί εἶχε πεῖ ἡ δασκάλα τῆς μιὰ μέρα στὸ μάθημα· πὼς μέσα μας ἔχομε μιὰ φωνή, πού μᾶς λέει τί νὰ κάνουμε καὶ τί ὄχι.—«Νὰ αὐτὴ ἡ φωνή!» εἶπε ἡ Μαρία.

Ὅταν ἔφτασε στὸ σπίτι, λέει στὴ μητέρα τῆς :

«Μητέρα, βρήκα δέκα δραχμὲς μέσα σ' αὐτὸ τὸ πορτοφολάκι».

Ἡ μητέρα τῆς Μαρίας εἶχε φόβο Θεοῦ κι ἔδινε πάντα τὸ καλὸ παράδειγμα στὸ κορίτσι τῆς.

«Κόρη μου» τῆς εἶπε, «τὸ ξέρεις πὼς εἴμαστε πολὺ φτωχὲς, καὶ αὐτὲς τίς δέκα δραχμὲς πολὺ τίς χρειαζόμαστε. Μὰ δὲν εἶναι δικές μας. Καὶ ποῖος ξέρει τίνος τάχα εἶναι; Μπορεῖ νὰ εἶναι κάποιου φτωχότερου ἀπὸ μᾶς· μπορεῖ ὁ κατημένος νὰ εἶχε μόνον αὐτές, καὶ νὰ πηγαινε ν' ἀγοράσῃ γιαιτρικὸ γιὰ τὸ ἄρρωστο παιδί του. Καὶ ποῖος ξέρει μὲ τί κόπο τίς κέρδισε!... Ἐμεῖς δὲ δουλὲψαμε νὰ τίς κερδίσουμε· δὲν εἶναι δίκιο νὰ τίς κρατήσουμε. Δὲν εἶναι δικές μας. Θὰ πάω νὰ τίς δώσω στὸν παπᾶ. Ἄν ὡς αὔριο μεθαύριο δὲ μάθουμε τίνος εἶναι, ὁ παπᾶς τὴν Κυριακὴ στὴν ἐκκλησίαν θὰ πῇ πὼς βρέθηκε ἓνα τέτοιο πορτοφολάκι, καὶ ὅποιος τὸ ἔχασε θὰ πάῃ νὰ τὸ πάρῃ.

Τότε ἡ Μαρία νόμισε πὼς ἓνα βᾶρος ἔφυγε ἀπὸ τὴν καρδιά τῆς. Καὶ ἦταν περισσότερο εὐχαριστημένη τώρα, παρὰ ἂν φορούσε παπούτσια ἀγορασμένα μὲ χρήματα ξένα, σὰν κλεμμένα.

Τὰ ξένα ροῦχα δὲν κάνουν ζέστη.

Ἄδικοχτισμένο σπίτι πέφτει καὶ γκρεμίζεται.

47 — Πῶς φανερώθηκε ὁ κλέφτης ἐνὸς ἀλόγου

Ἐνας περιβολάρης εἶχε ἓνα ἄλογο πὺν γυροῦσε τὸ μαγγανοπήγαδο καὶ τὸν βοηθοῦσε καὶ στίς ἄλλες δουλειές του.

Μιά νύχτα πὺν ἔλειπε, μπῆκε ἓνας κλέφτης στὸ στάβλο, ἄρπαξε τὸ ἄλογο κι ἔφυγε.

Ὁ κατημένος ὁ περιβολάρης ἦταν ἀπαρηγόρητος. Δὲν μπορούσε νὰ κάνει χωρὶς ἄλογο. Οἰκονόμησε λοιπὸν χρήματα γιὰ ν' ἀγοράσῃ ἄλλο.

Ἐκεῖνες τίς ἡμέρες ἴσα ἴσα ἦταν στὴ γῶρα πανηγύρι ὅπου πουλοῦσαν καὶ ἄλογα. Πῆγαν πολλοί, πῆγε καὶ ὁ περιβολάρης, καὶ ἄρχισε νὰ βλέπῃ τ' ἄλογα στὰ δόντια καὶ στὰ πόδια καὶ στὸ κορμί.

Ἐξαφνὰ ἀνάμεσα σὲ ἄλλα ἄλογα εἶδε καὶ τὸ δικό του.

Τοῦ εἶπε τ' ὄνομά του, τὸ χάιδεψε, καὶ κεῖνο τὸ κατημένο τὸν γνῶρισε καὶ κούνησε τ' ἄρτιά του.

«Αὐτὸ τὸ ἄλογο εἶναι δικό μου!» φώναξε.

Μὰ ἐκεῖνος πὺν τὸ πουλοῦσε τοῦ εἶπε μὲ θυμὸ :

«Τί λόγια εἰν' αὐτά; Αὐτὸ τὸ ἄλογο τὸ ἔχω ἐγὼ ἓνα χρόνο τώρα!»

— «Δὲ φοβᾶσαι τὸ Θεό!» φώναξε μὲ πόνο ὁ περιβολάρης.

Ἐτρεῖξαν καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι ἐκεῖ, καὶ μαζί μ' αὐτοὺς καὶ ὁ ἀστυνόμος.

«Πῶς μπορεῖς ν' ἀποδείξῃς πῶς αὐτὸ τὸ ἄλογο εἶναι δικό σου;» λέει ὁ ἀστυνόμος στὸν περιβολάρη.

Τότε μιὰ ἰδέα, σὰ φῶτιση Θεοῦ, ἔρθε στὸν περιβολάρη.

Σκεπάζει μὲ τὰ δύο χέρια του τὰ μάτια τοῦ ἀλόγου καὶ λέει στὸν πωλητή :

«Σὰν ἔχεις αὐτὸ τὸ ἄλογο τόσον καιρὸ πὺν λές, πές μου ποῖο μάτι του εἶναι γαλασμένον;»

Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἦταν ὁ κλέφτης τοῦ ἀλόγου· δὲν εἶχε προστάσει νὰ γνωρίσῃ καλά τὸ ἄλογο, καὶ δὲν ἔξερε τί νὰ πῇ. Ἀποκρίθηκε λοιπὸν στὴν τύχη :

«Τὸ ἀριστερὸ μάτι!»

— «Δὲν τὸ βρῆκες!» τοῦ λέει ὁ περιβολάρης.

— «Ἄ, ὦχι· ἔκανα λάθος· τὸ δεξιὸν ἤθελα νὰ πῶ».

Τότε ὁ περιβολάρης τράβηξε μονομιᾶς τὰ χέρια τοῦ ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ ζώου, καὶ εἶπε στὸν ἀστυνόμου καὶ τοὺς ἄλλους πὺν εἶχαν μαζευτῇ γύρω τους:

«Κοιτάξετε, τὸ ἄλλογο δὲν ἔχει κανένα μάτι γαλασμένο!»

Ὁ ἀστυνόμος ἔδωσε διαταγὴ νὰ πιᾶσουν τὸν πουλητή. Σὲ λίγο ἀποδείχτηκε πὺς αὐτὸς ἦταν ὁ κλέφτης. Τὸ δικαστήριον τὸν ἔστειλε στὴ φυλακὴ· τὸ ἄλλογο τὸ ἔδωσαν στὸν περιβολάρη. Ὅταν τοῦ τὸ παράδωσαν στὰ χέρια τοῦ, τὸ φίλησε ἀπὸ τὴ χαρὰ τοῦ, καὶ αὐτὸ γλιμντρῶσε χαρούμενα.

48 — Τὰ νομίσματα

Ὁ Στέφανος μπῆκε στὸ γραφεῖο τοῦ πατέρα τοῦ.

Ὁ πατέρας τοῦ εἶναι πλούσιος ἔμπορος. Ἐκεῖνὴ τὴν ἡμέρα εἶχε πολλὰ χρήματα ἀπάνω στὸ τραπέζι τοῦ, χαρτονομίσματα λογιῆς λογιῆς, καὶ ἀσημένια καὶ χρυσὰ νομίσματα.

Ὁ Στέφανος στάθηκε λίγο συλλογισμένος καὶ ὕστερα ρώτησε :

«Πατέρα, γιατί οἱ ἄνθρωποι ἔκαναν τὰ νομίσματα ;»

— «Γιὰ νὰ τὸ νιώσης, παιδί μου, θὰ σοῦ πῶ ἕνα παραμυθάκι. Ἄκουσε :

»Τὸν παλιὸ καιρὸ οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶχαν νομίσματα. Ἕνας παπουτσίης, ὁ Σίμος, ὅλη τὴν ἡμέρα ἔφτιανε παπούτσια.

»Δὲν εἶχε κανένα νὰ τοῦ ζυμῶνῃ ψωμί, καὶ αὐτὸς δὲν ἤξερε νὰ ζυμῶσῃ. Ἀμα πείνασε, παίρνει ἕνα ζευγάρι παπούτσια καὶ πάει στὸν ψωμά.

— Κώστα, τοῦ λέει, δῶσε μου ψωμὶ νὰ φάω καὶ πάρε αὐτὰ τὰ παπούτσια.

— Δὲ θέλω παπούτσια, τοῦ ἀποκριθῆκε ὁ Κώστας ὁ ψωμάς· θέλω ξύλα ν' ἀνάψω τὸ φουῖρνο μου· φέρε μου ξύλα, νὰ σοῦ δώσω ψωμὶ.

» Ὁ Σίμος τότε πηγαίνει στὸν ξύλα :

— Στάθη, πάρε τὰ παπούτσια καὶ δώσε μου ξύλα νὰ τὰ πάω στὸν ψωμά, νὰ μοῦ δώσῃ ψωμί νὰ φάω.

— Τί νὰ τὰ κάμω τὰ παπούτσια ; Θέλω κρέας νὰ φάω ἐγὼ καὶ τὰ παιδιὰ μου. Φέρε μου κρέας νὰ σοῦ δώσω ξύλα !

» Ὁ Σίμος τρέχει στὸν κρεοπώλη.

— Ἀντώνη, πάρε· αὐτὰ τὰ παπούτσια καὶ δώσε μου κρέας, νὰ τὸ δώσω στὸν ξύλα νὰ πάρω ξύλα, νὰ τὰ δώσω τοῦ ψωμά νὰ μοῦ δώσῃ ψωμί νὰ φάω.

— Παπούτσια, λέει ὁ Ἀντώνης, ἔχω· κριθάρι θέλω νὰ θρέψω τὰ ζῶα μου. Φέρε μου κριθάρι, νὰ σοῦ δώσω κρέας.

» Ὁ Σίμος τρέχει στὸ Ἀῆμο γιὰ κριθάρι· αὐτὸς ὅμως ἤθελε νῆμα γιὰ τὴν ἀδερφή του. Τρέχει στὸν ἔμπορο γιὰ τὸ νῆμα, αὐτὸς πάλι ἤθελε βούτυρο καὶ ὄχι παπούτσια. Ἐτρεξε στὸν μπακάλη γιὰ βούτυρο, αὐτὸς πάλι ἤθελε ψάρια. Τρέχει καὶ στὸν ψαρά. Τέλος πάντων αὐτὸς χρειαζόταν παπούτσια.

» Ὁ φτωχὸς ὁ Σίμος κουρασμένος, ἰδρωμένος, πεινασμένος, ἀφοῦ χτύπησε τόσες πόρτες σὰ ζητιάνος, ἄρχισε πάλι τοὺς δρόμους. Πῆρε τὰ ψάρια καὶ τὰ ἔφερε στὸν μπακάλη, τὸ βούτυρο στὸν ἔμπορο, τὸ νῆμα στὸν κριθαρά, τὸ κριθάρι στὸν κρεοπώλη, τὰ ξύλα στὸν ψωμά, καὶ τέλος πῆρε ψωμί νὰ φάῃ.

» Νιώθεις τώρα, παιδί μου Στέφανε, γιατί οἱ ἀνθρώποι συλλογίστηκαν νὰ κάνουν νομίσματα :

— «Γιὰ ν' ἀγοράζουν εὐκολὰ ὅτι θέλουν» εἶπε τὸ παιδί.

— Σωστά. Ὁ Σίμος τώρα, ἅμα θέλει ν' ἀγοράσῃ ψωμί, δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ κἀνῃ τόσους δρόμους, ὅπως τὸν παλιὸ καιρό. Πουλεῖ τὰ παπούτσια σὲ ὅσους χρειάζονται παπούτσια καὶ παίρνει χρήματα, νομίσματα. Μὲ αὐτὰ ἀγοράζει ἀμέσως ψωμί, καὶ δὲ χάνει τὸν καιρό του σὲ τρεξίματα, μόνο κάθεται καὶ φτιάχνει καὶ ἄλλα παπούτσια. Αὐτὸ κάνει, παιδί μου, σήμερα κάθε τεχνίτης».

Τὸ παιδί ἄρχισε νὰ κοιτάζῃ μὲ προσοχὴ τὰ νομίσματα καὶ τὰ χαρτονομίσματα.

«Βλέπεις» τοῦ λέει ὁ πατέρας, «αὐτὰ τὰ νομίσματα εἶναι ἀπὸ χαρτί».

— «Γι' αὐτὸ τὰ λένε καὶ χαρτονομίσματα» εἶπε μὲ προθυμίᾳ ὁ Στέφανος.

— «Τὰ χαρτονομίσματα εἶναι πέντε, δέκα, εἴκοσι πέντε καὶ ἑκατὸ δραχμῶν. Ἄλλα ἀξίζουν ἀκόμη περισσότερα.

»Νομίσματα ἀπὸ μέταλλο εἶναι τὰ χρυσά, τ' ἀσημένια, τὰ νικέλινα καὶ τὰ γάλκινα. Μεγαλύτερη ἀξία ἔχουν, καθὼς ξέρεις, τὰ χρυσά».

— «Ὑστερα ἔρχονται τ' ἀσημένια» εἶπε ὁ Στέφανος, «τὰ δίδραχμα καὶ οἱ δραχμῆς, πὺν μοῦ δίνετε συχνά. Τὰ νικέλινα καὶ τὰ γάλκινα τὰ ἔχομε πρόχειρα γιὰ τὸ καθετί, εἶναι τὰ εἰκοσαράκια, οἱ δεκάρες, οἱ πεντάρες.

— «Πρόσεξες σὲ κάτι, Στέφανε» εἶπε ὁ πατέρας, «ὅλα τὰ νομίσματα πὺν εἶναι ἀπὸ μέταλλο εἶναι μικρὰ καὶ στρογγυλά. Γιατί λές, παιδί μου ;»

— «Μικρὰ εἶναι γιὰ νὰ μὴν πιάνουν πολλὸν τόπο καὶ νὰ μὴν ἔχουν πολλὸ βάρος· καὶ στρογγυλά, γιὰ νὰ τὰ παίρνωμε καὶ νὰ τὰ δίνωμε εὐκόλα, χωρὶς νὰ σκίζονται οἱ τσέπες καὶ τὰ πορτοφόλια μας καὶ νὰ πονοῦν τὰ χέρια μας».

— «Ἔτσι εἶναι. Ἐ, φτάνουν πιά ὅσα εἶπαμε σήμερα γιὰ τὰ νομίσματα· ἡ μέρα εἶναι πολλὴ ὥραϊα. Ἐλα νὰ πᾶμε περίπατο».

Ὁ Στέφανος ἔτρεξε μὲ χαρὰ καὶ πῆρε τὸ καπέλο του· ὁ πατέρας του κλείδωσε τὰ χαρτονομίσματα καὶ τὰ νομίσματα σὲ μιὰ μεγάλη σιδερένια πρασινοβαμμένη κάσα, ἔβαλε τὸ κλειδί στὴν τσέπη του, πῆρε τὸ καπέλο του καὶ τὸ ραβδί του καὶ βγῆκαν στὸ δρόμο.

Τράβηξαν κατὰ τὴν ἐξοχὴ.

Ἦταν ὁμορφὴ ἀνοιξιάτικη μέρα. Τὰ λιβάδια ἄρχισαν νὰ πρασινίζουν. Οἱ μυγδαλιῆς φοροῦσαν τὴν ἄσπρη φορεσιά τους. Ὁ ἥλιος μὲ τὸ πλούσιο φῶς του ἔδινε ζωὴ

στοὺς ἀνθρώπους καὶ στὴ φύση. Οἱ βιόλες, οἱ πασχαλιές καὶ ἄλλα ἀνοιξιάτικα λουλούδια εἶχαν ἀνθήσει· πεταλούδες πετοῦσαν, πουλάκια κεληδοῦσαν ἀπάνω στὰ δέντρα.

Ὅταν γύρισαν ἀπὸ τὴν ἐξοχή, ὁ ἥλιος εἶχε βασιλέψει. Ἑργατικοὶ μὲ τσαπιά στὸν ὄμο γύριζαν ἀπὸ τὴ δουλειά τους κουρασμένοι· χτίστες μὲ τὸ μυστρὶ στὸ χέρι, μαραγκοὶ μὲ ροζάνια, τρυπάνια, πριόνια κατέβαιναν ἀπὸ ἓνα καινούριο σπῆτι μισοτελειωμένο.

«Δούλεψαν» εἶπε ὁ Στέφανος, «καὶ πᾶνε νὰ πληρωθοῦν».

— «Σωστά» εἶπε ὁ πατέρας εὐχαριστημένος· «τὰ χρήματα, παιδί μου, πού τὰ παίρνει κανεὶς μὲ τὸν κόπο του ἀξίζουν περισσότερο ἀπὸ κεῖνα πού βροῖσκει ἔτοιμα».

Σὲ μιὰν ἄκρη τοῦ δρόμου ἦταν καθισμένη μιὰ φτωχή γριά· εἶχε ἀπλωμένο τὸ χέρι της καὶ ἔδινε σιγὰ σιγὰ εὐχές.

Ὁ Στέφανος ἔρριξε μιὰ ματιά στὸν πατέρα του, σὰ νὰ τοῦ ζητοῦσε τὴν ἄδεια, καὶ ἔτρεξε καὶ ἔβαλε μιὰ δεκάρα στὸ ἀπλωμένο χέρι πού ἔτρεμε :

«Σὲ τί ἄλλο λοιπὸν χρειάζονται τὰ χρήματα ;» ρώτησε ὁ πατέρας.

— «Νὰ δίνωμε ἐλεημοσύνη» εἶπε ὁ Στέφανος.

— «Ναί, νὰ κάνωμε καλοσύνες, νὰ δείχνωμε τὴν ἀγάπη μας στοὺς δυστυχισμένους. Πολλὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ κάνει, παιδί μου, μὲ τὰ χρήματα, ἀλλὰ ἡ καλοσύνη τοῦ φαίνεται ἀπ' ὅλα τὸ καλύτερο».

49 — Ἡ ἀνοιξη

Ἦρθε πάλι ἡ ἀνοιξη,
ἦρθαν τὰ λουλούδια·
πρόσινα ἡ γῆ φορεῖ
καὶ ἀνθίζει τὸ κλαρὶ
καὶ παντοῦ χαρᾶς χοροὶ
καὶ χαρᾶς τραγούδια.

Ἐλιώσαν στίς κορυφές
τῶν βουνῶν τὰ χιόνια·
ἄνοιξ' ἢ τριανταφυλλιά,
ἦρθαν πάλι τὰ πουλιά,
κι ἦρθανε τ' ἀηδόνια.

50 — Ἡ ἄνοιξη

Ξαναγύρισε ἡ ὥραία ἄνοιξη !

Οἱ κάμποι καὶ τὰ βουνὰ πρασινίζουν. Στὰ περιβόλια,
στὰ χωράφια, στὰ λιβάδια φυτρώνουν λουλούδια μὲ χίλια
δυσχρώματα καὶ χύνουν γλυκεῖα μυρουδιά.

Τὰ χελιδόνια, οἱ κορυδαλλοί, τ' ἀηδόνια καὶ τ' ἄλλα
πουλιά πού εἶχαν φύγει τὸ φθινόπωρο, γυρίζουν καὶ ξανα-
βρίσκουν τίς φωλιές τους ἢ χτίζουν καινούριες καὶ ἀρχί-
ζουν τὸ κελάηδημά τους τὸ γλυκό.

Οἱ μέλισσες ξυπνοῦν ἀπὸ τὸν ὕπνο πὺν κοιμοῦνται βα-
θιὰ ὅλο τὸ χειμῶνα καὶ βουίζοντας πετοῦν στὰ λουλού-
δια καὶ ρουφοῦν τὸ γλυκὸ χυμὸ τους γιὰ νὰ κάνουν μέλι.

Ὁ ἥλιος βγαίνει νωρὶς καὶ βασιλεύει ἀργά. Ὁ ἀέρας
δὲ εἶναι πιά κρύος. Ἡ θάλασσα δὲν ἀναταράζεται ἀπὸ ἄ-
γρια κύματα. Οἱ ναῦτες ταξιδεύουν ἤσυχοι σὲ μακρινὰ
μέρη.

Τὸ ἀεράκι φρεσὰ ἤσυχα καὶ ἀπαλὰ ἀνάμεσα στὰ κλαδιὰ
τῶν ἀνθισμένων δέντρων.

Οἱ βοσκοὶ μὲ τὰ χαράματα πᾶνε τὰ κοπάδια τους
στὰ πράσινα λιβάδια. Οἱ περιβολάρηδες φυτεύουν στὰ
περιβόλια ἄνθη, λαχανικὰ καὶ δέντρα.

Παντοῦ πρασινάδα. Ὁ βάτος καὶ οἱ ἄλλοι θάμνοι
ποὺ ἦταν ξεροί, στολίζονται μὲ πράσινα φύλλα· καὶ
ἡ τριανταφυλλιά στολίζεται μὲ ὀμορφα ρόδα πὺν μο-
σκοβολοῦν γλυκὰ.

Στὰ χωράφια χύνουν μυρουδιά οἱ βιολέτες. Ὡς καὶ οἱ
τάφοι τῶν πεθαμένων στολίζονται μὲ τρυφερὸ γόρτο καὶ μὲ
λουλούδια.

Μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἀγόρια καὶ κορίτσια, πηγαίνουν
στὶς ἐξοχὰς καὶ γυρίζουν μὲ λουλούδια.

Οἱ βραδιᾶς εἶναι πολὺ ὥραϊες. Ὁ ἥλιος βασιλεύει
στολίζοντας μὲ χίλια χρώματα τὸν ὀρίζοντα, καὶ τὰ πουλιὰ
κελαηδοῦν σὰ νὰ τὸν ἀποχαιρετοῦν.

Στοὺς κάμπους ἀκούγονται τὰ βελάσματα τῶν κο-
παδιῶν ποὺ γυρίζουν στὰ μαντριά τους.

Τῇ νύχτᾳ μέσα ἀπὸ τὶς πυκνὰς φυλλωσιὰς τῶν δέντρων
ἀκούγεται ἡ ὀλόγλυκη φωνὴ τοῦ ἀηδονιοῦ. Καὶ στὸν κα-
θαρὸ γαλάζιο οὐρανὸ λάμπουν τ' ἀστέρια χρυσά.

51 — *Χελιδόνι γύρισε, καλοκαίρι μύρισε*

Πάει, χάθηκε τὸ χιόνι,
ἔφτασε τὸ χελιδόνι
καὶ τὸ βλέπει τὸ παιδί
καὶ πηδᾷ καὶ τραγουδεῖ :
«Τὸ χαμόμηλο θὰ βγῇ
καὶ θὰ λουλουδίση ἡ γῆ.
Χελιδόνι γύρισε,
καλοκαίρι μύρισε».

Ἡ γριὰ ποὺ ξαρωμένη
τὸν καλὸ καιρὸ προσμένει
«ἦρθε» λέει, «τὸ πουλί
μὲ τὴν ὥρα τὴν καλή.
Χελιδόνι γύρισε
καλοκαίρι μύρισε».

Ἡ τριανταφυλλιά θ' ἀρχίσῃ
νὰ φουντώσῃ καὶ ν' ἀνθήσῃ.
«Χελιδόνι γύρισε,
καλοκαίρι μύρισε».

Ὁ βοσκὸς ποὺ δὲ θ' ἀργήσῃ
τὸ χειμάδι του ν' ἀφήσῃ
μὲ τὰ πρόβατα μιλεῖ :
«Τὸ βουνὸ μᾶς προσκαλεῖ.
Χελιδόνι γύρισε
καλοκαίρι μύρισε».

52 — Ὁ Μάης

Ὁ Μάης ἦρθε, ἔφτασε,
ἐμπρός, βῆμα ταχύ,
νὰ τὸν δεχτοῦμε μὲ καλὸ,
παιδιά, σὴν ἐξοχή.
Φέρνει τραγούδια καὶ χαρὲς,
λουλούδια καὶ δροσιὰ
καὶ μυρωδάτη φόρεσε,
ώραία φορεσιά.
Δῶρα στὰ χέρια του πολλὰ
καὶ ὄμορφα βαστᾷ
καὶ τὰ μοιράζει γελαστὸς
σὲ ὅποιον τοῦ ζητᾷ.
Πᾶμε καὶ μεῖς νὰ πάρωμε,
μὴ χάνωμε καιρό,
μᾶς φτάνει ἓνα τριαντάφυλλο,
ἓνα κλαδὶ γλωρὸ.

53 — Ποιὸν ξύπνησε ὁ πρωινὸς ἥλιος

Ὁ ἀνοιξιάτικος ἥλιος βγήκε πίσω ἀπὸ τὸ βουνό.
Ἡ πρώτη του ἀκτὴν ἐπέσε στὸν πετεινό. Αὐτός,
ποὺ εἶχε ξυπνήσει πρὶν γλυκοχαράξῃ, ξαναφώναξε : «κου-
κουρίκου», γιὰ νὰ ξυπνήσουν καὶ τ' ἄλλα πουλερικά.

Οί κότες πήδησαν από τὸ σανίδι τους, βγήκαν στὸ δρόμο καὶ σκαλίζαν νὰ βροῦν τροφή.

Ἄλλη ἀκτῖνα πῆγε στὸ πουλὶ τῶν ἀγρῶν, στὸν κορυδαλλό, ποὺ κάνει συντροφιά τοῦ γεωργοῦ. Ὁ κορυδαλλὸς τινάχτηκε γοργὰ ἀπὸ τοὺς θαύμους, ὅπου εἶχε τὴ ζωλιά του, πέταξε μὲ χαρὰ στὸν ἀέρα καὶ κελαηδοῦσε ζωηρά: «Τίρι λίρι λίρι λί, ὁμορφη ποὺν' ἡ αὐγή!»

Ἄλλη ἀκτῖνα ἔπεσε στὸν περιστεριώνα. Τὰ περιστέρια ἀνοιζάν τὶς μακριεῖς φτερούγες τους καὶ πέταξαν στὴν αὐλὴ γιὰ νὰ βροῦν σπόρους νὰ φάνε.

Ἄλλη πάλι ἀκτῖνα ἦρθε στὴ μέλισσα· καὶ ἡ μέλισσα βγήκε ἀπὸ τὴν κυψέλη της, τινάξε τὰ φτερά της, πέταξε στὰ λουλούδια καὶ ἄρχισε νὰ ρουφᾷ γλυκὸ χυμό.

Μιά ἀκτῖνα ἔπεσε στὸ κρεβάτι τοῦ Ζαφείρη. Αὐτὸς δὲ σηκώθηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι, μόνο γύρισε ἀπὸ τὸ ἄλλο πλευρό, ἔκλεισε τὰ μάτια του, ξανακοιμήθηκε καὶ σὲ λίγο ρουχάλιζε. Τ' ἄλλα παιδιά τῆς γειτονιάς ὅμως σηκώθηκαν, πλύθηκαν, ντύθηκαν γρήγορα γρήγορα, ἤπιαν τὸν καφέ τους ἢ τὸ γάλα τους μὲ λίγο βούτυρο, ξαναδιάβασαν τὸ μάθημά τους καὶ ξεκίνησαν γιὰ τὸ σχολεῖο καθαρὰ, δροσερὰ, καλοχτενισμένα.

54 — Γιατί δὲ διάβαζε μὲ τὰ ματογνάλια ὁ Θάνος

Ὁ Παπαδασίλης, ὅταν ἤθελε νὰ διαβάσῃ, φοροῦσε τὰ ματογνάλια του κι ἔλεγε :

«Ἐ, ἂς εἶναι καλὰ τὰ ματογνάλια μου! Χωρὶς αὐτὰ δὲ θὰ μπορούσα τώρα νὰ διαβάζω!»

Αὐτὰ τὰ λόγια τ'ἄκουσε μιὰ μέρα ὁ Θάνος, ὁ γείτονάς του, καὶ γέλασε πολὺ. Ἦταν εἴκοσι χρονῶν, καὶ δὲν ἔξερε νὰ διαβάσῃ ὁ κακομοῖρης! Ὅταν ἦταν παιδί, δὲν ἀγαποῦσε τὸ σχολεῖο.

Ὁ Θάνος εἶπε μὲ τὸ νοῦ του:

«Νά, βρήκα τρόπο νὰ διαβάζω κι ἐγώ».

Καὶ ἀμέσως πῆγε σὲ ἓνα ἐμπορικὸ ν' ἀγοράσῃ ματογνάλια.

Ὁ ἔμπορος ἔδωσε στὸ Θάνο κάμποσα ζευγάρια καὶ τοῦ εἶπε:

«Διάλεξε ποιά ταιριάζουν στὰ μάτια σου».

Ὁ Θάνος πῆρε ἓνα ζευγάρι ματογυάλια, σκούπισε μὲ τὸ μαντίλι τὰ γυαλιὰ καὶ εἶπε στὸν ἔμπορο :

«Ἐγὼ κανένα βιβλίο ;»

Ὁ ἔμπορος τοῦ ἔδωσε ἓνα βιβλίο. Ὁ Θάνος φόρεσε τὰ ματογυάλια, ἀνοῖξε τὸ βιβλίο καὶ δοκίμασε νὰ διαβάσῃ.

Κοίταζε, κοίταζε, ἔβλεπε μαῦρα σημάδια ἀπάνω σὲ ἄσπρο χαρτί, ἀλλὰ τίποτα δὲν καταλάβαινε.

«Δὲ θὰ εἶναι καλὰ τὰ ματογυάλια» εἶπε μὲ τὸ νοῦ του.

Πῆρε ἄλλο ζευγάρι. Καὶ πάλι εἶδε τὰ μαῦρα μικρὰ σημάδια, χωρὶς νὰ νιώθῃ τί λένε.

Δοκίμασε ὅλα τὰ ματογυάλια πού εἶχε ὁ ἔμπορος, ἀλλὰ δὲν μπόρεσε νὰ διαβάσῃ.

Στὸ τέλος ὁ ἔμπορος βαρέθηκε καὶ τοῦ λέει :

«Δὲ μοῦ λές, πατριώτη, ξέρεις γράμματα ;»

— «Ἀν ἂν ἤξερα γράμματα τί τὰ ἤθελα τὰ ματογυάλια ;» εἶπε ὁ Θάνος.

Τότε τοῦ λέει ὁ ἔμπορος :

«Τὰ ματογυάλια πού σοῦ χρειάζονται ἑσένα, μόνο στὸ σχολεῖο τὰ πούλουν. Ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ πᾶς, ὅταν ἦταν καιρός.

Ἀνθρώπος ἀγράμματος

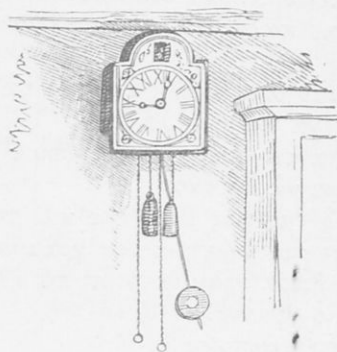
ξύλο ἀπελέκητο.

55 — Τὸ ρολόγι

Τὶς τάκ, παιδί, τὶς τάκ, τὶς τάκ χτυπάει
τ' ἄξιο ρολόγι δίχως νὰ σταθῇ
κι ἔμπρός, ἔμπρός καὶ πάντα ἔμπρός πάει
χωρὶς ποτὲ ποτὲ νὰ κουρασθῇ.

Τικ τάζ, παιδί, τικ τάζ, τικ τάζ χτυπάει
καὶ μὲ τὸ χτύπημά του σοῦ μηνᾶ
πὼς ὁ καιρὸς γοργὰ γοργὰ περνάει
καὶ πίσω πιά ποτέ του δὲ γυρνᾶ.

Τικ τάζ, τικ τάζ, σὲ κρᾶζει τὸ σχολειό σου.
ἔ, κοίτα προκομμένο νὰ φανῇς,
ν' ἀκοῦς ὅτι σοῦ λείει ὁ δάσκαλός σου
καὶ μὲν ἡμέρα κάτι θὰ γενῇς.

“Οποῖος σκορπᾷ τὸν καιρὸ δὲν τὸν ξαναμαζεύει.
“Οποῖος κοιμᾶται δὲν πιάνει ψάρια.
Φύτεψε μῆλιά γιὰ νάχης νὰ τρῶς μῆλα.

56 — *Τί ἄλλο ἔπρεπε νὰ κάνῃ ἓνας χωρικός
ποὺ ζητοῦσε βοήθεια ἀπὸ τοὺς ἄλλους*

“Ενας χωρικός πήγαινε μὲ τὸ φορτωμένο ἀμάξι του
ἀπὸ ἓνα χωριὸ σὲ ἄλλο. Ὁ δρόμος ἦταν κακός. Ἐδῶ
λάκκοι, ἐκεῖ πέτρες, παρακαλῶ λάσπες.

Σ' ἓνα κατήφορο τὸ ἀμάξι ἔπεσε σ' ἓνα βαθὺ λάκκο.

Ὁ χωρικός δὲν, ἔβαλε ἀμέσως τὰ δυνατά του νὰ
βγάλῃ τὸ ἀμάξι ἀπὸ τὸ λάκκο· μόνο σταύρωσε τὰ χέ-

ρια του με ἀπελπισία, ἔμεινε ἀκίνητος καὶ παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ νὰ βγάλῃ τὸ ἀμάξι ἀπὸ τὸ λάκκο.

Ἕνας διαδάτης πού ἔτυχε νὰ περνᾷ ἀπὸ καὶ, στάθηκε, τὸν εἶδε, κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ τοῦ εἶπε :

«Τί κάνεις αὐτοῦ, χριστιανέ ; Σὰ θέλεις νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ λάκκο τὸ ἀμάξι σου, πρέπει πρῶτα πρῶτα ἐσὺ νὰ βάλῃς τὰ χέρια σου στὶς ρόδες, νὰ σπρώξῃς τὸ ἀμάξι με ὅλη τὴ δύναμή σου, νὰ βοηθήσῃς τ' ἄλογα, καὶ ὕστερα παρακάλεσε τὸ Θεὸ νὰ σέ βοηθήσῃ. Τί σταύρωσες ἔτσι τὰ χέρια σου καὶ προσμένεις βοήθεια ἀπ' τὸν οὐρανό ; Ὁ Θεὸς δὲ βοηθᾷ ὅσους στέκονται με χέρια σταυρωμένα!...

« Ἄγιε Νικόλα, βόηθα με ! »

— « Κούνα καὶ σὺ τὰ χέρια σου ! »

57 — Πῶς ἀγάπησαν τὴ δουλειὰ τὰ παιδιὰ ἐνὸς γεωργοῦ

Ἕνας γεωργὸς ἀρρώστησε βαρὶὰ καὶ ἐνίωσε πὺς δὲν εἶχε πιά ζωή. Οἱ τρεῖς γιοὶ του δὲν ἀγαποῦσαν διόλου τὴ δουλειὰ καὶ τὸ εἶχε μεγάλο καημὸ ὁ γεροπατέρας.

Ὅταν ἤρθε στὰ τελευταῖα του, τοὺς φώναξε καὶ τοὺς τρεῖς γύρω στὸ κρεβάτι του καὶ τοὺς εἶπε :

« Παιδιά μου, ἐγὼ δὲν ἔχω πιά ζωή. Σὲ λίγο θὰ κλείσω γιὰ πάντα τὰ μάτια μου. Σᾶς δίνω τὴν εὐχή μου. Σᾶς ἀφήνω καὶ τὸ χωράφι πού ξέρετε. Κάτι εἶναι μέσα ἐκεῖ κρυμμένο· κοιτάξετε νὰ τὸ βρῆτε ».

Οἱ γιοὶ τοῦ γεωργοῦ, ἀφοῦ πέθανε ὁ πατέρας τους, ἔτρεξαν στὸ χωράφι με τσαπιά καὶ ἄρχισαν νὰ σκάβουν. Ἐσκαβαν, ἔσκαβαν με τὴν ἐλπίδα νὰ βροῦν χρήματα κρυμμένα. Ἐσκαβαν στὴν ἄκρη, στὴ μέση, ἀπάνω ἀπάνω, βαθύτερα, πιὸ βαθιά. Τοῦ κάκου. Δὲν ἀφῆσαν οὔτε γωνιά ἀσκαφτῇ ἀλλὰ δὲ βρῆκαν τίποτα καὶ ἦταν καταλυπημένοι.

Τί ἔγινε ὅμως με τὸ χωράφι ; Ἐπειδὴ τὸ ἔσκαψαν

καλά καὶ βαθιά, ἔδωσε πολὺ καρπὸς. Τὸν πούλησαν τὰ τρία τ' ἀδέρφια καὶ πῆραν πολλὰ χρήματα.

Τότε ἐνωσαν τί νόημα εἶχε ἡ παραγγελία τοῦ πατέρα τους. Ἀγάπησαν λοιπὸν τὴ δουλειά, γιατί εἶδαν μὲ τὰ μάτια τους πὼς αὐτὴ φέρνει τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ σὲ κάθε σπίτι.

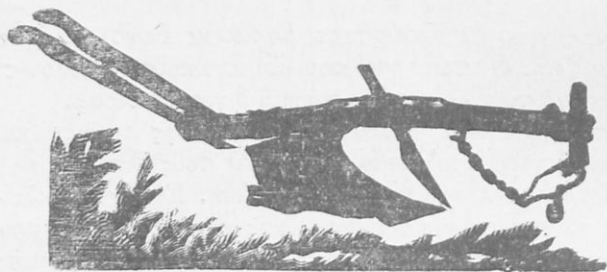
Ὁ τεχνίτης δὲν πεινάει, κι ἂν πεινάσῃ δὲν πεθαίνει.
Τ' ἀκίνητο νερὸ βρομαίει.

58 — Γιατί ἓνα ἀλέτρι ἔλαμπε κι ἓνα ἄλλο ἦταν σκουριασμένο

Ἕνας γεωργὸς ἀγόρασε δυὸ ἀλέτρια. Καὶ τὰ δυὸ ἦταν καμωμένα στὸ ἴδιο ἐργαστάσι, ἀπὸ τὸ ἴδιο σίδερο.

Ὁ γεωργὸς πῆρε τὸ ἓνα γιὰ νὰ ὀργώσει τὸ χωράφι του· τὸ ἄλλο τὸ ἀκούμπησε σὲ μιὰν ἀκρὴ τοῦ ἀγερῶνα.

Ὑστερα ἀπὸ πολλοὺς μῆνες ὁ γεωργὸς χρειάστηκε

καὶ τὸ ἄλλο ἀλέτρι. Τὸ πῆρε καὶ τὸ ἔφερε στὸ χωράφι πού ἦταν καὶ τὸ πρῶτο.

Ἐκεῖ συναπαντήθηκαν τὰ δυὸ ἀλέτρια καὶ χάριξαν πολὺ, γιατί ἦταν σὰ δυὸ ἀδέρφια, πολὺν καιρὸ μακριὰ τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο.

Πόσο ὁμοῦς ἀπόρησαν σὰν κοιτάχτηκαν ἀπὸ κοντά!...

Τὸ ἀλέτρι τοῦ χωραφιοῦ ἔλαμπε, ἐνῶ τὸ ἄλλο ἦταν κατὰμαυρο ἀπὸ τὴ σκουριά.

Τότε τὸ σκουριασμένο λείει στὸ ἄλλο :

«Δέ μου λές, ἀδερφέ μου, πῶς γίνεται ἐσὺ νὰ λάμπης κι ἐγὼ νὰ εἶμαι μαῦρο κι ἐλεεινός; Ἐσὺ ἦσουν πάντα στὸ χωράφι, πάντα στὴ δουλειά, κι ἐγὼ δὲν ἔκανα τίποτα».

— «Ἰσα ἴσα, γι' αὐτὸ λάμπω, ἀποκρίθηκε τὸ ἀλέτρι τοῦ χωραφιοῦ. Μάθε το, καλὸ μου ἀλέτρι. Ὅποιος μένει ἀργὸς σκουριάζει σὰν καὶ σένα· καὶ ὅποιος θέλει νὰ λάμπη, πρέπει νὰ δουλεύη σὰν καὶ μένα».

59 — Τρεῖς περίπατοι στὰ χωράφια

Ὁ κύριος Ἀργύρης βγῆκε μιὰ μέρα περίπατο στὴν ἐξοχὴ μὲ τὰ δυό του παιδιά.

Ἦταν φθινόπωρο, κι ὕστερα ἀπὸ τὰ πρωτοβρόχια οἱ γεωργοὶ ὥρωναν τὰ χωράφια τους. Ὁ πατέρας καὶ τὰ παιδιὰ στάθηκαν κοντὰ σ' ἓνα χωράφι.

Δυὸ βόδια ἦταν ξεμένα σὲ ἓνα ἀλέτρι, καὶ τὸ ἔσερναν ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη τοῦ χωραφιοῦ ὡς τὴν ἄλλη. Ὁ γεωργὸς ἀπὸ πίσω ὠδηγοῦσε τὸ ὑνὶ τὸ σιδερένιο, ποὺ ἦταν γυαλιστερό καὶ κοφτερό ἀπὸ κάτω· τὸ ὑνὶ, βαθιὰ μπηγμένο στὴ γῇ, τὸ τραβοῦσαν μὲ δύναμη τὰ βόδια· κι αὐτὸ ἔσκιζε τὸ χῶμα τοῦ χωραφιοῦ καὶ ἀνοίγε αὐλακιές.

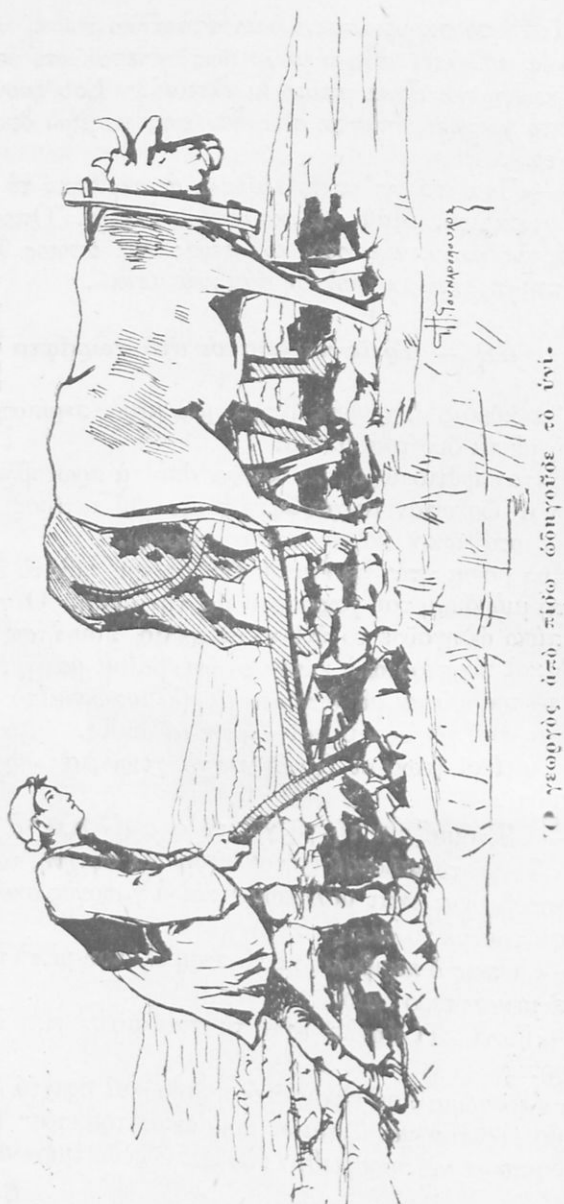
«Γιατί οἱ γεωργοὶ ὀργώνουν τὰ χωράφια;» ρώτησαν τὰ παιδιά.

— «Ἐτοιμάζουν τὴ γῇ γιὰ τὴ σπορά» εἶπε ὁ πατέρας. «Ἡ γῇ τὸ καλοκαίρι ἦταν ξερὴ καὶ σφιγτὴ, τώρα μὲ τὰ πρωτοβρόχια κάτι μαλάκωσε· καὶ ὁ γεωργὸς σκάβει τὸ χωράφι του μὲ τὸ ἀλέτρι».

— «Ὅπως ὁ περιβολάρχης τὸ περιβόλι του μὲ τὸ τσαπί» εἶπε τὸ μεγαλύτερο παιδί.

— «Γιατί; Τί ὠφελεῖ αὐτὸ τὸ σκάψιμο;» εἶπε τὸ μικρότερο.

— «Τὸ χῶμα ποὺ εἶναι ἀκόμη ξερὸ καὶ σφιγτό, μὲ τὸ σκάψιμο κόβεται, χωρίζεται σὲ κομμάτια, τρίβεται· ἔτσι ὁ σπόρος μπορεῖ νὰ παραχωθῇ· ἐνῶ ἀλλιῶς θὰ ἔμεινε ἀπάνω

ἀπάνω καὶ δὲ θὰ μπορούσε νὰ πιάσῃ ρίζες καὶ νὰ φυ-
φυτρῶσῃ».

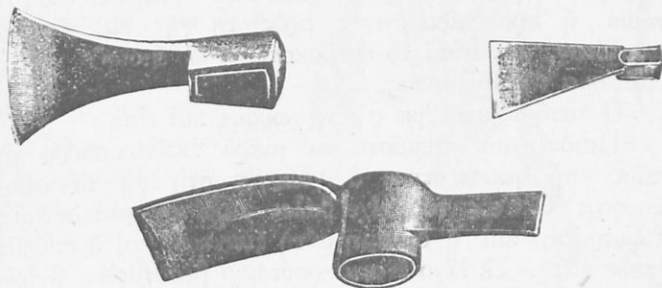
Ὁ πατέρας καὶ τὰ παιδιὰ ἐξακολούθησαν τὸν περιπα-
τό τους.

Παρέκει εἶδαν ἄλλους γεωργοὺς νὰ ρίχνουν στὰ χω-
ράφια κοπριά.

— «Γιατί τὸ κάνουν αὐτό;» ρώτησαν τὰ παιδιὰ.

— «Ὅπως οἱ ἄνθρωποι παίρνουν δυναμωτικά, ὅταν
εἶναι ἀδύνατοι, τὸ ἴδιο χρειάζεται καὶ ἡ γῆ τὸ δυναμωτι-
κό της· τὸ λένε λίπασμα, δηλαδή κάτι ποὺ παχαίνει.
Τὸ λίπασμα δυναμώνει τὸ χῶμα καὶ τὸ κάνει πὺ κατερό.

Παραπέρα εἶδαν ἕναν ἄλλο γεωργὸ νὰ σπέρνῃ. Κρα-
τοῦσε ἕνα σακκούλι γεμάτο σιτάρι· πήγαινε ἀργὰ ἀργὰ
ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρῃ τοῦ χωραφιοῦ στὴν ἄλλη, ἔπαιρνε μὲ τὴ
χούφτα τοῦ σπόρους ἀπὸ τὸ σακκούλι καὶ τοὺς σκόρπιζε
στὸ ὠργωμένο χῶμα.

Τόδαπιά

Ἀπὸ πίσω τοῦ ἑνὸς βοηθός τοῦ κρατώντας τὸ βωλο-
κόπι, ἔσπαζε τοὺς μεγάλους βόλους σὲ μικρὰ κομμάτια καὶ
σκέπαζε τὸ σπόρο μὲ τὸ χῶμα.

«Αὐτὸ τὸ κάνει» εἶπε ὁ πατέρας, «γιατὶ ἂν ἄφηναν
ἀπάνω ἀπάνω ξέσκεπο τὸ σπόρο, θὰ ξεραίνόταν ἢ θὰ τὸν
ἐτρωγαν τὰ πουλιά».

Ὅστερα τὰ βόδια ἔσυραν στὸ χωράφι πέρα ὡς πέρα

ένα πλατὺ ξύλο μὲ καρφιά, τὴ σβάρνα, γιὰ νὰ πατηθῇ καλὰ τὸ χῶμα καὶ νὰ φυλαχτῇ ὁ σπόρος ἀπὸ τὸ κρύο τοῦ χειμῶνα.

«Καὶ τί θ' ἀπογίνῃ τώρα ὁ σπόρος ;» ρώτησε τὸ ἕνα παιδί.

— «Ὅτι θέλει ὁ Θεός, παιδί μου. Ὁ γεωργὸς τίποτα πιά δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ· τὸ σπόρο μόνο ἢ βροχὴ καὶ ὁ ἥλιος μποροῦν νὰ τὸν κάνουν νὰ πιάσῃ ρίζες καὶ νὰ φυτρώσῃ. Γι' αὐτὸ ὁ γεωργὸς ἀφοῦ σπείρῃ, τίς ἐλπίδες του τίς ἔχει στὸν πανάγαθο Θεό».

B

Ἦρθε ἡ ἀνοιξη. Ὁ κύριος Ἀργύρης βγῆκε πάλι στὰ χωράφια μὲ τὰ δυὸ παιδιά του.

Τώρα δὲ φαινόταν πιά τὸ χῶμα τῶν χωραφιῶν. Ὅλα τὰ χωράφια ἦταν καταπράσινα καὶ ὅταν φυσούσε ἑλαφρὸ ἀεράκι, ἡ πρασινάδα ἔγερνε πρὸς τὴ γῆ, καὶ ὕστερα σηκώνοταν, καὶ αὐτὸ τὸ ἀνεβοκατέβασμα ἔμοιαζε μὲ τὸ κυμάτισμα τῆς θάλασσας.

Ὁ πατέρας στάθηκε σ' ἕνα χωράφι καὶ εἶπε :

«Παιδιά μου, θυμᾶστε τὸ μικρὸ ἐκεῖνο σπόρο τὸ σιτάρι, ποὺ ἐμπιστεύτηκε ὁ γεωργὸς στὴ γῆ τὸ φθινόπωρο ; Ὁ Θεὸς τοῦ εἶχε βάλει μέσα του μιὰ δύναμη νὰ φυτρώσῃ, καὶ ἡ δύναμη αὐτὴ ξύπνησε, καὶ ὁ σπόρος ἔβγαλε ρίζες. Σὲ λίγο ἕνα μικρούτσικο βλασταράκι βγῆκε ἀπὸ τὴ γῆ. Στὴν ἀρχὴ ἦταν ψιλὸ σὰν κλωστή, ἀλλὰ ἡ γῆ μὲ τὴν ὑγρασίαν της καὶ ὁ ἥλιος μὲ τίς ἀκτῖνες του τὸ μεγάλωσαν λίγο λίγο.

»Γιὰ προσέξτε πῶς εἶναι τὸ καθένα καὶ πῶς εἶναι τὰ φύλλα του».

— «Τὸ καθένα ἔχει κόμπους» εἶπε τὸ μεγαλύτερο παιδί.

— «Εἶναι κούφιο ἀπὸ μέσα καὶ τὸ λένε *καλάμι*» εἶπε ὁ πατέρας.

— «Καὶ τὰ φύλλα του εἶναι στενά, μακριὰ καὶ πολλὰ μτερά» εἶπε τὸ ἕνα παιδί.

— «Βλέπετε γύρω στὸ βλαστὸ αὐτὰ τὰ δυὸ φύλλα-
κια ; Μοιάζουν μὲ θή-
κη πού ἔχει κάτι μέσα.
Θ' ἀνοίξω μιὰ τέτοια
θήκη καὶ προσέξτε τί
θὰ δῆτε».

Ὁ κύριος Ἀργύρης
ἀνοίξε τὰ δύο φύλλα-
ράκια, καὶ τὰ παιδιὰ
εἶδαν ἓναν κόκκο κατα-
πράσινο.

«Ζούλησέ τον μὲ τὸ
δάχτυλό σου!» εἶπε στὸ
μικρότερο παιδί.

— «Βγαίνει ἓνας γυ-
μὸς ἄσπρος σὰ γάλα».

— «Αὐτὸ τὸ μέρος
τοῦ βλαστοῦ πού ἔχει
μέσα τοὺς κόκκους»
εἶπε ὁ πατέρας, «εἶναι
τὸ σ τ ά γ υ.

»Τώρα, τὰ στάχυα
εἶναι πράσινα καὶ οἱ
κόκκοι μαλακοί. Θὰ
ξανάρθωμε πάλι καὶ θὰ
δῆτε πῶς θ' ἀλλάξουν».

Στάχυα σιταριοῦ

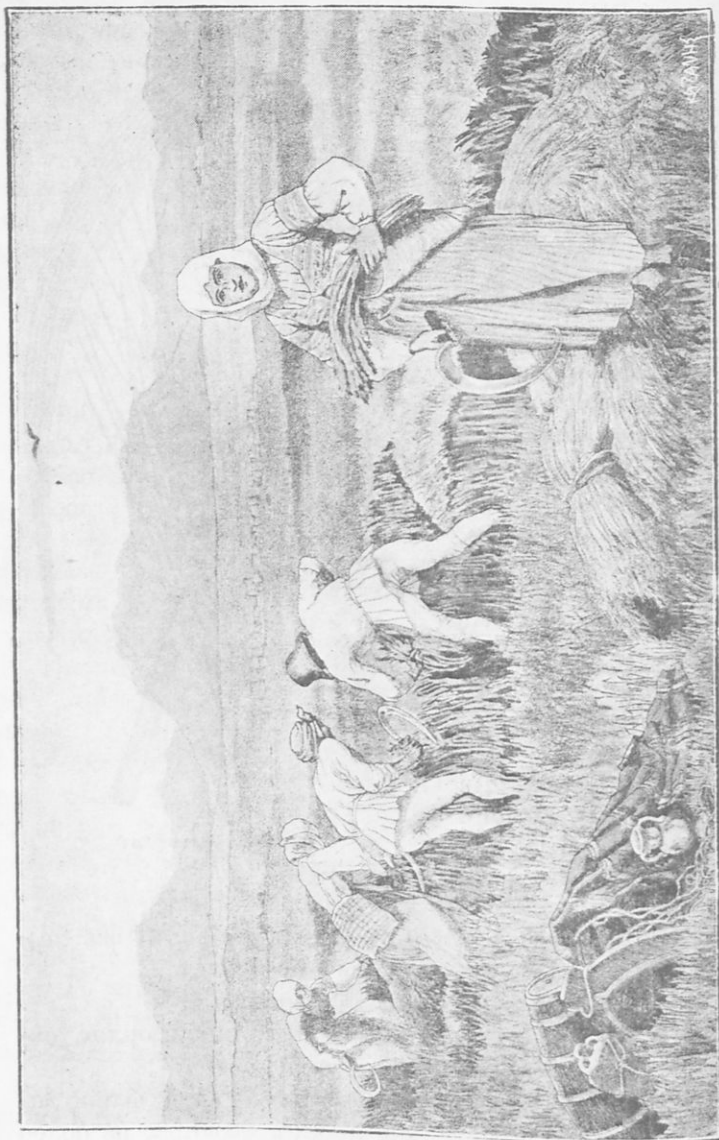
Γ

Ἦρθε ὁ Ἰούλιος καὶ ὁ κύριος Ἀργύρης βγῆκε πάλι
περίπατο στὴν ἐξοχὴ μὲ τὰ δυὸ παιδιὰ του.

Τράβηξαν καὶ πάλι πρὸς τὰ χωράφια.

Τὰ καλάμια καὶ τὰ στάχυα τοῦ σιταριοῦ ἔλαμπαν χρυ-
σοκίτρινα στὸν ἥλιο τοῦ καλοκαιριοῦ.

Τὰ χωράφια τώρα ἦταν γεμάτα ἀπὸ ἀνθρώπους καὶ
φωνές. Ἐδῶ θεριστὲς καὶ παρέκει θερίστρες μὲ ἄσπρο

Οἱ θεριότες καὶ οἱ θεριότες ἄμα θέρμαν τὰ θεριότες . . .

μαντίλι στο κεφάλι για να μὴν τὶς ξαλίσῃ ὁ ἥλιος, τραγουδώντας κάπου κάπου θέριζαν τὰ στάχυα μὲ τὰ δρεπάνια τους.

Ὁ κύριος Ἀργύρης πῆρε ἓνα στάχυ, ἄνοιξε μιὰ θήκη κι ἔδειξε στὰ παιδιά ἓναν κόκκο σιτάρι.

«Τώρα εἶναι κίτρινος καὶ ξερός!» εἶπε τὸ μεγαλύτερο παιδί.

Οἱ θεριστὲς καὶ οἱ θερίστρες ἅμα θέριζαν τὰ στάχυα, τὰ ἔδεναν δεμάτια, τὰ πῆγαιναν στὸ ἀλώνι καὶ κεῖ τὰ στοίβαζαν σὲ θημωνιές.

«Μιὰ ἄλλη μέρα» εἶπε ὁ κύριος Ἀργύρης, «θὰ πᾶμε σ' ἓνα ἀλώνι γιὰ νὰ δῆτε πῶς ἀλωνίζουν τὸ σιτάρι. Τὰ στάχυα τ' ἀπλώνουν στ' ἀλώνια. Ὑστερα βόδια ἢ ἄλογα κάνουν τὸ γύρο τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ τὰ πατοῦν μὲ τὰ πόδια τους. Σέρνουν καὶ τὴ ροζάνα, ἓνα πλατὺ βαρὺ ξύλο, ποὺ ἔχει ἀπὸ κάτω σκληρές, κοφτερές τσακμακόπετρες. Ἔτσι τριβονται καλὰ τὰ στάχυα καὶ χωρίζονται τὰ σπειριὰ τοῦ σιταριοῦ ἀπὸ τ' ἄχρεα.

»Σιτάρι ὅμως καὶ ἄχρεα εἶναι ἀκόμη ἀνακατωμένα· γι' αὐτὸ ὁ γεωργὸς λιχνίζει τὸ σιτάρι. Μ' ἓνα μεγάλο σιδερένιο πιρούνι τὰ τινάζει ψηλὰ στὸν ἀέρα. Ἔτσι τὸ ἄχρεο, σὰν ἐλαφρότερο ποὺ εἶναι, τὸ παίρνει ὁ ἀέρας καὶ οἱ κόκκοι πέφτουν κάτω καθαρισμένοι.

»Σήμερα, παιδιά μου, καὶ ὁ θερισμὸς καὶ τὸ ἀλώνισμα καὶ τὸ λίνισμα στὰ μεγάλα κτήματα γίνονται μὲ μηχανές».

— «Γιατί;» εἶπε τὸ μικρότερο παιδί.

— «Γιατὶ γίνεται πολὺ γρηγορώτερα καὶ πολὺ εὐκολώτερα».

— «Καὶ τὸ ἄχρεο τὸ ἀφίνουν καὶ τὸ παίρνει ὁ ἀέρας;»

— «Κάθε ἄλλο· τὸ μαζεύουν οἱ γεωργοὶ καὶ τὸ πηγαίνουν στὸν ἀχρεῶνα.

»Ἐκεῖ τὸ φυλάγουν καὶ τὸ χειμῶνα τὸ δίνουν τροφὴ στὰ ζῶα. Σὲ πολλὰ μέρη οἱ χωρικοὶ γεμίζουν τὰ στρώματά τους μὲ ἄχρεο».

— «Μὲ τ' ἄχρεα κάνουν καὶ τὰ καλοκαιρινὰ καπέλα» εἶπε τὸ μεγαλύτερο παιδί.

— «Καὶ ἄλλα πράματα ἀκόμη. Ἀλλὰ περισσότερο ἀπὸ ὅλα μᾶς χρησιμεύει ὁ κόκκος τοῦ σιταριοῦ».

— «Ἀλέθομε τὸ σιτάρι κι ἔχομε τὸ ἀλεύρι, καὶ ἀπὸ τὸ ἀλεύρι γίνεται τὸ εὐλογημένο ψωμάκι» εἶπε τὸ μεγαλύτερο παιδί.

— «Ἐμένα μου ἀρέσουν οἱ γεωργικὲς ἐργασίες» εἶπε τὸ μικρότερο παιδί. «καὶ ἅμα μεγαλώσω, θὰ φροντίσω νὰ ἔχω μεγάλα χωράφια καὶ νὰ κάνω πολὺ σιτάρι».

60 — Ἡ βροχούλα

Τὰ χωράφια ξεραμένα
περιμένουν τὰ καημένα
τῆς βροχούλας τὸ νερό,
γιὰ νὰ πιοῦν καὶ νὰ χορτάσουν
καὶ οἱ γεωργοὶ νὰ πιάσουν
τὴ δουλειὰ μὲ τὸν καιρό.

Πέφτει, πέφτει ἡ βροχούλα,
τί χαρὰ καὶ τί δροσούλα !
νά, μαλάκωσεν ἡ γῆ.
Τὸ ἀλέτρι, τὸ ξευγάρι
ὁ καθένας σας ἄς πάρῃ.
Μὴν ἀργεῖτε, γεωργοί.

Τί βαθιὰ τὸ χῶμα σκίζει
τὸ ἀλέτρι ποὺ γυαλίζει,
πόσα αὐλάκια στὴ σειρά !
Πάνω κάτω τὸ ξευγάρι,
ποῶς κριθάρι, ποῶς σιτάρι
σπέρνει μὲ κρυφὴ χαρά.

Ἦρθ' ἡ ἀνοιξη. Τί χάρι !
Φουντωμένο τὸ κριθάρι,

τὸ σιτάρι μας γλῶρό·
ἦρθε καὶ τὸ καλοκαίρι,
τὸ δρεπάνι σας στὸ χέρι,
γεωργοί, τὸ κοφτερό.

Ὅλα τὰ σπαρτὰ φτασμένα
πέφτουν, πέφτουν θερισμένα,
τί δεμάτια, τί πόλλά!
τί χαρά, τί πανηγύρι,
θὰ θερίση ὅπ' ἔχει σπείρει,
θὰ χαρῇ καὶ θὰ γελᾷ.

Στὸ ἄλῳνι, στὸ ἄλῳνι
τὰ δεμάτια του ξαπλώνει
ὁ καθένας μὲ χαρά,
καὶ γυροῦν γυροῦν τὰ βόδια
καὶ ἄλωνίζουν μὲ τὰ πόδια
τὰ σπαρτὰ ξερὰ ξερὰ.

Ἄλωνίζουν, ἄλωνίζουν,
φύσα ἄέρι, καὶ λιχνίζουν
ἢ δουλειὰ νὰ μὴ σταθῇ,
ὁ καθένας γιὰ νὰ πάρῃ
στὰ σακιά του τὸ σιτάρι
καὶ στὸ σπίτι του ναρθῇ.

Τὰ σακιά στὸ σπίτι παίρνουν
καὶ σιγὰ σιγὰ τὰ φέρουν
στὸν καλὸ τὸ μυλωνά,
καὶ ἀλεύρι τὸ σιτάρι
ὅταν γίνη, νὰ τὸ πάρῃ
ὁ καθένας δὲν ξεχνᾷ.

Καὶ ζυμώνει κάθε μέρα
τὰ ψωμάκια ἢ μητέρα
καὶ τὰ στέλνει στὸν ψωμά,
κι ὁ ψωμάς καλὰ τὰ ψήνει
μὰ καὶ κάποτε τ' ἀφήνει,
ὥς τὸ ποῦμε, καὶ ὠμά.

61 — Σύννεφα καὶ βροχή.

Ἡ Ἑλλή καὶ ὁ ἀδερφός της ὁ Φῶτος πήγαν νὰ δοῦν
τὴ γιαγιά τους στὸ ἐξοχικὸ σπίτι της.
Τὸ πρῶτ' ὁ καιρὸς ἦταν καλός. Λίγο λίγο ὅμως ὁ

οὐρανὸς ἄρχισε νὰ μαυρίζει καὶ ἔξαφνα ἄρχισε νὰ πέφτει
δυνατὴ βροχή.

Τὰ παιδιὰ, λίγο ἔλειψε νὰ κλάψουν. Πήγαν νὰ τρέ-
ξουν, νὰ περῶσουν, νὰ παίξουν στὸ μεγάλο κήπο τῆς
γιαγιάς, καὶ τώρα ἡ βροχὴ γάλασε τὰ σχέδια τους.

Ἡ γιαγιά κοίταξε νὰ τὰ παρηγορήσῃ· αὐτὰ ὅμως

ἦταν ἀπαρηγόρητα, κι ἔβλεπαν λυπημένα ἀπὸ τὸ παρά-
θυρο στὸν κήπο.

«Τί ἐλεεινὴ βροχή!» ἔλεγε ἡ Ἑλλη. «Γιατί βρέχει ;
καὶ τί ὠφελεῖ τάχα ἡ βροχὴ τὸν κόσμος; Γιά δές, Φῶτο,
αὐτὰ τὰ λουλούδια. Εἶχα σκοπὸ νὰ τὰ κόψω, νὰ κάνω
ἓνα μπουκέτο γιὰ τὴ μητέρα, καὶ αὐτὰ τὰ κακόμοιρα
πνίγηκαν στὸ νερό».

— «Κι ἐγὼ θαρρῶ» εἶπε ὁ Φῶτος, «πὼς πολὺ καλύτερα
θὰ ἦταν νὰ μὴ βρέξη ποτέ. Ὅλα τὰ χαλὰ ἡ βροχὴ· καὶ
ἐμεῖς εἴμαστε σὰ φυλακισμένοι ἐδῶ μέσα. Κακὴ βροχὴ!»

— «Καλὰ μου παιδιά» εἶπε τότε ἡ γιαγιά, «δὲν κά-
μετε καλὰ νὰ θυμώνετε μὲ τὴ βροχὴ. Δὲν ξέρετε πὼς
ἅμα δὲ βρέξη, οὔτε γόρτα καὶ λαχανικά θὰ φυτρώσουν,
οὔτε λουλούδια θ' ἀνθήσουν, οὔτε ὅποια θὰ γίνουν ;
Ἡ γῆ θὰ γίνῃ ξερὴ σὰν πέτρα, καὶ τίποτα πιά δὲ θὰ
μπορῇ νὰ βλαστήσῃ».

— «Αὐτὸ δὲν τὸ συλλογιστήκαμε» εἶπε ἡ Ἑλλη.

— «Ὅλα στὸν κόσμος αὐτό, παιδιά μου, ἔχουν τὸ
σκοπὸ τους. Αὐτὴ ἡ βροχὴ ποὺ σᾶς κάνει νὰ θυμώνετε,
νὰ ξέρατε τί χάρα δίνει στοὺς γεωργούς καὶ στοὺς περι-
βολάρηδες, καὶ μὲ τί καρδιοχτύπι τὴν περιμένουν! Γιατί
μὲ τὴ βροχὴ θὰ γίνουν γρηγορώτερα καὶ καλύτερα καὶ
περισσότερα τὰ σπαρτά, τὰ λαχανικά καὶ ὅτι ἄλλο
βγάζει ἡ γῆ».

— «Ἀπὸ τί γίνεται ἡ βροχὴ ;» ρώτησε τὸ κορίτσι.

— «Ἀπὸ τὸν ἀχνὸ ποὺ βγάζουν τὰ νερά τῆς γῆς.
Εἶδατε, βέβαια, στὸ μαγειρεῖο νὰ βράζῃ νερὸ ἀπάνω
στὴ φωτιά ;»

— «Ἀπὸ τὸ νερὸ βγαίνει ζεστὸς ἀχνός» εἶπε ἡ Ἑλλη.

— «Ἄμα βάλουμε τὸ χέρι μας ἀπάνω στὸν ἀχνό, βλέ-
πουμε σὲ λίγο σταλαματιές νερὸ ἀπάνω στὸ χέρι μας.
Αὐτὲς οἱ σταλαματιές εἶναι τὸ νερὸ ποὺ βγῆκε σὰν ἀχνός.

»Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ στὸν κόσμος. Ἀπὸ τὴ θάλασσα,
τὶς λίμνες καὶ τὰ ποτάμια, βγαίνουν ἀχνοί. Φωτιά
ποὺ ζεσταίνει τὰ νερά καὶ τὰ κάνει νὰ βγάζουν ἀχνούς
εἶναι ὁ ἥλιος.

» Πολλοὶ ἀγχοὶ ἀνεβαίνουν ἀπὸ τῇ γῇ ψηλά στὸν οὐρανό. Τὰ μάτια μας δὲν τοὺς βλέπουν. Μὰ ὅταν λείψῃ ἡ ζέστη τοῦ ἡλίου, οἱ ἀγχοὶ γίνονται πρὸ πυκνοί, γίνονται ὁμίχλη καὶ σύννεφα, καὶ τότε τοὺς βλέπομε. Ἡ ὁμίχλη δὲν ἀνεβαίνει πολὺ ψηλά, τὰ σύννεφα ὅμως ἀνεβαίνουν».

Ἡ Ἑλλή καὶ ὁ Φῶτος ἀκουγαν μὲ μεγάλη προσοχή.

«Τὰ σύννεφα ταξιδεύουν ψηλά στὸν οὐρανὸ καὶ παίρνουν κάθε λογῆς σχῆμα. Κάποτε μᾶς φαίνονται σαν παιδάκια πού κάθονται, σὰ σκυλάκια πού τρέχουν, ἄλλοτε σὰ δέντρα μὲ κλαδιὰ καὶ ἄλλοτε σὰ θηρία μὲ ἀνοιγμένο στόμα. Κάποτε εἶναι πυκνά καὶ σκοτεινά καὶ ἔχουν χρῶμα μολυσί· ἄλλες φορές πάλι εἶναι κάτασπρα σαν τὸ χιόνι καὶ φαίνονται ελαφρότερα καὶ ἀπὸ τὸ πιὸ ελαφρὸ πούπουλο.

» Ὅταν βγαίνει καὶ ὅταν βασιλεύῃ ὁ ἥλιος, τὰ σύννεφα παίρνουν λογῆς λογῆς χρώματα, πολὺ ὁμορφα. Εἶναι μιὰ χαρὰ νὰ βλέπομε τότε τὸν ὀρίζοντα. Ἡ πατρίδα μας ἡ Ἑλλάδα εἶναι φημισμένη γιὰ τὶς ὥραιες τῆς δύσεις.

— «Καὶ μεῖς» εἶπαν τὰ παιδιὰ, «πολλὲς φορές εἶδαμε τὸν ἥλιο νὰ βασιλεύῃ πίσω ἀπὸ τὰ βουνά. Τί ὁμορφα πού εἶναι!»

— «Τὰ σύννεφα ἐκεῖ ψηλά πού ταξιδεύουν» εἶπε ἡ γιαγιά, «μπορεῖ ν' ἀπαντήσουν κρῦς ἀέρα. Τότε γίνονται σταλαματιῆς ἀπὸ νερό· αὐτὲς ἀπὸ τὸ βάρος τους δὲν μποροῦν νὰ σταθοῦν ἐκεῖ ἀπάνω ψηλά καὶ πέφτουν. τότε βρέχει».

Σ' αὐτὸ τὸ μεταξύ ἡ βροχὴ ἔπαυσε. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου πέρασε μέσα ἀπὸ τὰ σύννεφα καὶ στὸν οὐρανὸ φάνηκε κόκκινο, πορτοκαλί, κίτρινο, πράσινο, γαλάζιο, καὶ μενεξεδι τὸ οὐράνιο τόξο.

— «Ἑλλή!» φώναξε ὁ Φῶτος τὴν ἀδερφή του, πού ἔφυγε ἀπὸ τὸ παράθυρο, «ἔλα νὰ δῆς τὴ δόξα».

— «Τί ὁμορφη! τί ὁμορφη!» εἶπε αὐτὴ μὲ θαυμασμό.

— «Ναί, καλὰ μου παιδιὰ, εἶναι πολὺ ὥραία. Βλέ-

πετε λοιπὸν πόσο ἄδικο εἶχατε νὰ μουμευρίζετε ; Βλέπετε τί σᾶς δίνει ἡ βροχή ; Γιά δέτε ὁλόγυρα. Τώρα ὁ κάμπος ἐγίνε πὺ δροσερός καὶ τὰ λουλούδια πὺ ὁμορφα. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ κήπος μας».

Σὲ λίγο ὁ οὐρανὸς καθάρισε. Ἡ γιαγιά καὶ τὰ ἐγγόνια κατέβηκαν στὸν κήπο. Τί ὁμορφα πὺ φαίνονταν τὰ λουλούδια στὶς πρασιές καὶ πόσο γλυκὰ μωσκοβολοῦσαν ! Τὰ παιδιὰ μάζεψαν ὠραῖα τριαντάφυλλα καὶ γαρύφαλα, ἔκαμαν ἓνα δροσολουσμένο μπουκέτο καὶ τὸ πήγαν τὸ βράδυ στὴ μητέρα τους.

62 — Ἡ βροχή

Μὲς στὸν καθάριον οὐρανὸ
γυροῦνε τ' ἀεράκια,
μαξεύουν ὅπου βροῦν ἀχνό,
τὸν κάνουν συννεφάκια.

Μὰ ἀχνὸς ὅπου συμμαζευτῇ
εἶναι νερὸ πὺ τρέχει,
καὶ δὲν μπορεῖ νὰ κρατηθῇ*
γιὰ τοῦτο βρέχει, βρέχει.

Στὴ γῇ ἡ βροχή κατρακυλᾷ,
μαξεύεται στὸ ρυάκι*
τὰ ρυάκια σμίγονται πολλὰ
καὶ κάνουν ποταμάκι.

Μὰ τὸ ποτάμι πὺ ἐνωθῇ
μ' ἓνα ποτάμι ἄλλο,
κάνει νερὸ πλατύ, βαθύ
καὶ ποταμὸ μεγάλο.

Κι ἔτσι τὸ ρέμα τὸ θολὸ
οἱ ποταμοὶ κυλοῦνε,
ὥσπου νὰ φτάσουν στὸ γιᾶλό,
στὴ θάλασσα νὰ μποῦνε.

Μὰ θάλασσα κι ὠκεανὸ
ὁ ἥλιος τὰ ζεσταίνει,
κάνει ἀπ' τὸ κῦμα τοὺς ἀχνὸ
ποὺ στὰ ψηλὰ ἀνεβαίνει.

Καὶ κεῖ ψηλὰ ἀπὸ τὸ βουνὸ
κρύος βοριάς προβάλλει,
σύννεφο κάνει τὸν ἀχνὸ
καὶ βρέχει, βρέχει πάλι.

63 — Τὸ καλοκαίρι

Ἦρθε καὶ τὸ καλοκαίρι μὲ τὶς μεγάλες ζέστες.

Τὴν αὐγὴ ὅλα εἶναι δροσερά· τὰ πουλιὰ κελαηδοῦν, καὶ
τὰ λουλούδια καὶ τὰ φύλλα τῶν δέντρων ἔχουν ζωηρὸ
χρῶμα.

Ὅσο ὅμως πλησιάζει τὸ μεσημέρι, τόσο δυναμώνει ἡ
ζέστη. Ὁ ἀέρας καίει σὰ νὰ βγαίνει ἀπὸ ἀναμμένο καμίνι.

Τὰ πουλιὰ τρυπῶνουν κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους ἢ μέσα
στὶς πυκνὲς φυλλωσιεὺς καὶ σωπαίνουν. Μόνο τὰ τσιτζίγια
τραγουδοῦν ἀπάνω στὰ δέντρα.

Τὰ ζῶα ξαπλώνονται στὸν ἥλιο σὰ ναρκωμένα.

Οἱ ἄνθρωποι ἀναπνέουν βαρὺ καὶ ἀπὸ τὸ μέτωπό τους
στάζει ἰδρώτας.

Κατὰ τὸ μεσημέρι οἱ δρόμοι μένουν ἔρημοι. Τὰ παρά-
θυρα τῶν σπιτιῶν εἶναι κλειστά. Οἱ ἄνθρωποι μαζεύονται
σὲ κάποιο μέρος μὲ ἥλιο γιὰ νὰ βροῦν λίγη δροσιά.

Οἱ κάμποι εἶναι κατὰξερτοι, καὶ τὸ χορτάρι τῶν λι-
βαδιῶν γέρνει κατὰ τὴ γῆ κιτρινωμένο.

Μόνο στα δάση, κάτω ἀπὸ τὰ μεγάλα δέντρα μὲ τὰ μεγάλα κλαδιὰ καὶ τὰ πυκνὰ πράσινα φύλλα πού δὲν τὰ περνᾷ ὁ ἥλιος, ἀπλώνεται δροσερὸς ἵσκιος.

Στοὺς κήπους καὶ στὰ χωράφια οἱ βυσσινιές, οἱ βερικοκίες, οἱ ροδακινιές καὶ οἱ συκιές εἶναι καταφορτωμένες μὲ τοὺς ωραίους καρπούς τους.

Τώρα ὀρμιάζουν καὶ τὰ γλυκόχυμα πεπόνια καὶ τὰ δροσερὰ καρπούζια, πράσινα ἀπ' ἔξω, κατακκόκινα ἀπὸ μέσα. Ἀπὸ τὰ καταπράσινα κλήματα τῶν ἀμπελιῶν κρέμονται τὰ σταφύλια, καὶ ἀρχίζουν σιγὰ σιγὰ νὰ κιτρινίζουν ἢ νὰ κοκκινίζουν.

Τώρα οἱ γεωργοὶ θερίζουν καὶ ἀλωνίζουν τὰ χουσὰ στάχνα καὶ συνάζουν τὸ εὐλογημένο σιτάρι.

Ὅσο γέρνει ἡ μέρα πρὸς τὸ βράδυ, τόσο λιγοστεύει ἡ ζέστη. Σιγὰ σιγὰ δροσιζεται πάλι ἡ γῆ. Τὰ πουλιά ξαναρχίζουν τὸ κελάηδημά τους.

Στὴ δύση ὁ ἥλιος κατεβαίνει σὺν πυρωμένη σφαῖρα ἀργὰ στὸν ὀρίζοντα· χρωματίζει τὰ σύννεφα μὲ χίλια δυὸ χρώματα καὶ κρύβεται πίσω ἀπὸ τὰ βουνά.

Τὸ βράδυ μεγάλοι καὶ μικροὶ βγαίνουν περίπατο νὰ πάρουν δροσιά· πηγαίνουν στοὺς κήπους καὶ στὴν ἐξοχή, καὶ γυρίζουν μὲ λουλούδια καὶ μὲ ὀπωρικά.

Ὅσοι κατοικοῦν κοντὰ στὴ θάλασσα, κατεβαίνουν στὴν ἀκρογιαλιά, ἀναπνέουν τὸ θαλασσινὸ ἀέρα πού δίνει ζωή, καὶ λούζουν τὸ σῶμα τους στὰ δροσερὰ καὶ ὀλοκάθαρα νερὰ τῆς θάλασσας.

64 — Τὸ καλοκαίρι

Ἦρθες, ἦρθες καλοκαίρι,

κι ὁ Θεὸς πολλὰ

μὲ τὸ ἅγιο του τὸ χέρι

σκόρπισε καλά.

Στὶς μυρτιές κρυμμένα ἀηδόνια

τραγουδοῦν γλυκὰ

καὶ πετοῦν τὰ χελιδόνια
μ' ἐλαφρὰ φτερά.
Ὅμορφα ἄνθη στὸν ἀέρα
χύνουν μυρουδιά,
καὶ λουλούδια στὴ μητέρα
φέρνουν τὰ παιδιά.

65 — Γιατί ἓνας γνωστικός βάτραχος
δὲν κατέβηκε σ' ἓνα πηγάδι

Πολλοὶ βάτραχοι ζοῦσαν μέσα σὲ μιὰ λίμνη.
Τὸ καλοκαίρι ὅμως ἀπὸ τὴν πολλὴ τὴ ζέστη ἡ λίμνη
ξεράθηκε.

Οἱ βάτραχοι ἀναγκάστηκαν νὰ φύγουν ἀπὸ καὶ καὶ

νὰ ζητήσουν ἄλλου κατοικία. Ἀποχαιρετίστηκαν λοιπὸν
συγγενεῖς καὶ φίλοι καὶ γείτονες, καὶ σκορπίστηκαν σὲ
διαφορα μέρη.

Δυὸ ἀχώριστοι φίλοι τράβηξαν σ' ἓνα μεγάλο λιβάδι.
Ἐκεῖ ἐλπίζαν νὰ βροῦν μέρος καλὸ γιὰ νὰ ζήσουν.

Στὸ δρόμο πού πήγαιναν ἀπάντησαν ἓνα βαθὺ πηγάδι.

«Νά ὠραῖο μέρος γιὰ νά μείνωμε» εἶπε ὁ ἓνας. «Εἶναι ὅπως τὸ θέλουμε. Νερὸ ἥσυχο καὶ πολὺ, πού δὲ θά στερέψῃ ποτέ. Κάνεις δὲ θά ἐρθῇ νά μᾶς πειράξῃ· ἐδῶ θά ζήσωμε εὐτυχισμένοι. Ἐλα νά κατέβωμε, μὴ χάνωμε καιρό».

Καὶ ἦταν ἑτοιμος νά πηδήσῃ στὸ πηγάδι.

Ὁ ἄλλος τὸν κράτησε βιαστικὰ ἀπὸ τὸ πόδι καὶ τοῦ λέει :

«Στάσου, ἀδερφέ, τί κάνεις ; Μ' ἓνα πήδημα, ἀλήθεια, μπορούμε νά κατέβωμε κάτω· πρὶν ὅμως τὸ κάμωμε αὐτὸ τὸ πήδημα, πρέπει νά συλλογιστοῦμε πῶς θ' ἀνέβωμε, ὅταν ξεραθῇ αὐτὸ τὸ βαθὺ πηγάδι».

Ὁ πρῶτος βάρτραχος στάθηκε, συλλογίστηκε λίγο καὶ εἶπε :

«Σωστὰ μιλᾷς, ἀδερφέ. Ἐγὼ μίλησα σὰν ἀσυλλόγιστος καὶ σὺ σὰ γνωστικός».

Καὶ τράβηξαν τὸ δρόμο τους.

Ὁ τι κάνεις κι ὃ τι πῆς, τὸ στερεὸ νά στοχαστῇς.

66 — Ἕνας γνωστικὸς πετεινὸς καὶ μιὰ πονηρὴ ἀλεποῦ

Ἕνας γέρος πετεινὸς στεκόταν ἀπάνω στὴ στέγη μιᾶς ἀποθήκης.

Σὲ λίγο ἐρχεται τρέχοντας μιὰ ἀλεποῦ καὶ φωνάζει : «Πετεινέ, καλὲ μου πετεινέ, σοῦ φέρνω μιὰ εἰδηση πού θά σέ κάμῃ νά πετάξῃς ἀπὸ τὴ χαρὰ σου. Παύει ὁ πόλεμος τῶν ζώων, γιατί κουράστηκαν νά πολεμοῦν μεταξύ τους.

»Στὸ βασίλειο μας θά εἶναι ἀπὸ δῶ καὶ πέρα ἥσυχία καὶ εἰρήνη. Αὐτὴ τὴν εἰδηση μοῦ εἶπαν νά σοῦ φέρω ὅλα τὰ ζῶα. Ὡ φίλε μου, καλὲ μου φίλε, ἔλα ἀμέσως κάτω νά σέ ἀγκαλιάσω· εἶμαι τρελὴ ἀπὸ τὴ χαρὰ μου».

Κουρτίδη, Ἀναγνωστικὸ Β' Δημοτικοῦ

7

Ἐνῶ ἔλεγε αὐτὰ ἡ ἀλεπού, ὁ πετεινὸς κοίταζε ὁ-
λόγρια.

«Τί βλέπεις ἔτσι τριγύρω ;» ρώτησε ἡ ἀλεπού.

— «Τοὺς δύο πιστοὺς φίλους μου, τὸ Ζαγάρι καὶ τὸ
Μοῦργο, ποὺ ἔρχονται νὰ μοῦ κάνουν ἐπίσκεψιν».

Ἡ ἀλεπού ἔκανε ἀμέσως νὰ φύγη.

«Γιατί φεύγεις, καλὴ μου ἀλεπού ; τί φοβοῦσαι ; Δὲν
τελείωσε πιά ὁ πόλεμος τῶν ζώων μεταξύ τους ;»

— «Ναί» ἀποκρίθηκε ἡ ἀλεπού ἀπὸ μακριά· «δὲν ξέρω
ὅμως καλὰ ἂν τὴν εἰδησὴν τὴν ἔχουν μάθει κι οἱ σκύλοι».

Δυστυχία σ' ὅποιον πάθη
κι ἀπ' τὸ πάθημα δὲ μάθη.

Τῶν πρώτων τὰ παθήματα τῶν δευτέρων γεφύρι.

67 — Ἡ ἀλεποῦ καλόγρια

Σὰ δὲν εἶχε τί νὰ φάη
μιὰ ἀλεποῦ πονηρεμένη,
ἀποφάσισε νὰ πάη
καὶ καλόγρια νὰ γένη.

Τρεῖς κοκόροι, ποὺ δὲν ἔχουν
στὸ κεφάλι λίγη γνώση,
τὴν πιστεύουνε καὶ τρέχουν
τὴν εὐχή της νὰ τοὺς δώσει.

Μπαίνουν μέσα στὸ κελί της·
τοὺς ξομολογᾷ ἐκεῖνη
καὶ κουνᾷ τὴν κεφαλὴ της
καὶ συγχώρεση τοὺς δίνει·

καὶ χωρὶς νὰ χάση ὥρα,
καθὼς ἦταν πεινασμένη,
τοὺς ἀρπάζει, κι εἶναι τώρα
καὶ οἱ τρεῖς συχωρεμένοι.

Καὶ ἡ ἄλεπού τοὺς κλαίει,
τοὺς μυρολογᾷ καὶ λέει :
« ἔτσι τὴν παθαίνουν ὅσοι
ἔχουνε κοκόρου γνώση ! »

68 — Τὸ περιβόλι

I

Στὰ χωριά σχεδὸν κάθε σπίτι ἔχει καὶ τὸ περιβόλι του.
Στὴν πόλη ὅμως λίγα σπίτια ἔχουν περιβόλι.

Κάθε περιβόλι ἔχει δὲλόγυρα τοῖχο ἀπὸ πλῖθες ἢ κἀγκελα ξύλινα ἢ σιδερένια, ἢ φράχτη ἀπὸ ἀγκαθωτοὺς θάμνους. Ἔτσι δὲν μποροῦν τὰ ζῶα καὶ οἱ κακοὶ ἄνθρωποι νὰ μπαίνουν μέσα.

Τὸ περιβόλι ἔχει δρομάκια· ἀνάμεσα σ' αὐτὰ εἶναι τὰ χωρίσματα ποὺ τὰ λένε πρασιές. Στὶς πρασιές οἱ περιβολοφάγοι φυτεύουν λουλούδια, χορταρικά καὶ λαχανικά.

Στὰ περιβόλια μποροῦμε νὰ φυτέψουμε καὶ δέντρα.
Δὲν πρέπει ὅμως νὰ φυτεύουμε στὸ ἴδιο μέρος καὶ λου-

λούδια καὶ δέντρα. Τὰ λουλούδια χρειάζονται καὶ ἥλιο καὶ ἀέρα· τὰ δέντρα ὅμως ἐμποδίζουν καὶ τὸν ἥλιο καὶ τὸν ἀέρα.
Γι' αὐτὸ τὰ δέντρα πρέπει νὰ τὰ φυτεύωμε στὶς γωνιῆς καὶ στὶς ἄκρες τοῦ περιβολιοῦ.

Περιβόλι με δέντρα ἀνθισμένα

Τὰ λαχανικά τὰ φυτεύομε σὲ ξεχωριστὸ μέρος, στὸ λαχανόκηπο.

2

Οἱ ἐργασίες στὸ περιβόλι εἶναι εὐχάριστες καὶ ὠφελοῦν καὶ στὴν υγεία. Ὁ περιβολάρχης ἀναπνέει καθαρὸ ἀέρα, καὶ μὲ τὴ δουλειὰ δυναμώνει τὸ σῶμα του.

Ὁ περιβολάρχης σκάβει μὲ τὸ τ σ α π ἰ καὶ μὲ τὴν ἀ ξ ἰ ν α, ἀνοίγει λάκκους καὶ αὐλάκια.

Μὲ τὸ χ τ ἔ ν ι στρώνει τὸ γῶμα ποὺ ἔσκαψε.

Μὲ τὸ σ κ α λ ι σ τ ῆ ρ ι σκαλίζει στὶς πρασιὲς τὸ γῶμα ἀνάμεσα στὰ λουλούδια.

Μὲ τὸ π ι ρ ο ῦ ν ι ἀνασκαλεύει τὴν κοπριά.

Συχνὰ ὅμως φυτρώνουν καὶ ἀγριόχορτα ἀνάμεσα στὰ

λουλούδια καὶ στ' ἄλλα φυτά. Αὐτὰ δὲν ἀφήνουν τὰ λουλούδια νὰ προκόψουν, γιὰ τοῦτο ὁ περιβολάρχης τὰ ξεριζώνει.

Τὰ δέντρα ἔχουν καὶ ξερόκλαδα πού δὲ χρειάζονται καὶ πού δὲν τ' ἀφήνουν νὰ μεγαλώσουν. Ὁ περιβολάρχης μὲ τὸ ψαλίδι ἢ μὲ τὸ πριονάκι τὰ κλαδεύει.

κηπουρικὸ ψαλίδι

κηπουρικὰ πριονάκια

φτυάρι

Ὁ περιβολάρχης τὰ τρυφερὰ δεντρούκια τὰ στυλώνει δένοντάς τα σὲ ἓναν ἴσιον μακρὸν στῆλο, καὶ ἔτσι τοὺς κάνει δυὸ καλὰ : μεγαλώνουν ἴσια καὶ δὲν τὰ σπάξει ὁ δυνατὸς ἀέρας.

Ὅταν ἔρχεται τὸ ποτιστικὸ νερὸ καὶ τρέχει στ' αὐλάκια, ὁ περιβολάρχης τὸ πᾶει πρῶτα στὶς πρασιὲς τῶν λουλουδιῶν, ὕστερα στὰ λαχανικὰ καὶ τελευταῖα στὰ δέντρα.

Γιὰ νὰ ποτίζωνται καλὰ τὰ δέντρα, ἀνοίγει γύρω στὸν κορμὸ τους κάτω πρὸς τὴ ρίζα ἓνα λάκκο, καὶ κεῖ μέσα μαζεύεται τὸ νερό.

Κάποτε τὸ περιβόλι ἔχει μαγγανοπήγαδο πού ἀνεβάζει τὸ νερό. Τὸ μαγγάνι τὸ γυρίζει ἓνα ἄλογο μὲ μάτια σκεπασμένα γιὰ νὰ μὴ ξαλίζεται· τὸ νερὸ τρέχει σὲ μιὰ δεξαμενὴ, καὶ ὅταν εἶναι ὥρα γιὰ πότισμα, τὸ ἀφήνουν καὶ τρέχει στ' αὐλάκια, στὶς πρασιὲς καὶ στοὺς λάκκους τῶν δέντρων.

Τὸ πότισμα τῶν λουλουδιῶν γίνεται καὶ μὲ τὸ ποτι-

στ ή ρ ι. Ὁ περιβολάρης ξέρει πὼς τὰ λουλούδια θέλουν πότισμα τὴν αὐγὴ πρὶν βγῇ ὁ ἥλιος, ἢ τὸ βράδυ κατὰ τὴ δύση. Τὸ πότισμα τὸ μεσημέρι κάνει κακὸ στὰ φυτά.

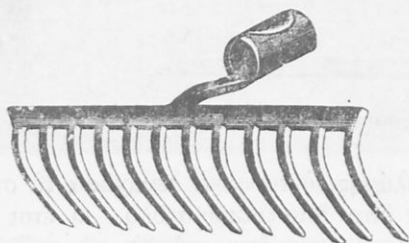
Ὁ περιβολάρης καθαρίζει τὸ περιβόλι ἀπὸ τὶς κάμπιες,

πιοῦνι γιὰ τὸ δικάλισμα τῆς κοπριᾶς

δεδολιότηρι

ζτένι

τὰ σκουλήκια καὶ ἄλλα μικρὰ ζῶα ποὺ τρῶνε τοὺς σπόρους, τὰ φύλλα καὶ τὰ λουλούδια καὶ φέρουν μεγάλη καταστροφὴ στὸ περιβόλι.

Σ' αὐτὸ πολὺ βοηθοῦν τὸν περιβολάρη καὶ ὅσα πουλιὰ τρῶνε τὰ ἔντομα.

Τὰ περιβόλια μᾶς εἶναι πολὺ χρήσιμα.

Χαιρόμαστε τὰ ὁμορφα λουλούδια μὲ τὰ χίλια χρώματα τους, καὶ μυρίζομε τὴ γλυκειὰ τους μυρουδιά.

Τὰ ὄσπρια, τὰ λαχανικά καὶ τὰ χορταρικά ποὺ γίνονται στὰ περιβόλια, εἶναι τροφή νόστιμη καὶ καλή.

Τὰ καρποφόρα δέντρα μᾶς δίνουν τοὺς καλόχυμους καρπούς τους. Ἡ μουριά μᾶς δίνει καὶ τὰ φύλλα της, γιὰ νὰ τρέφονται τὰ σκουλήκια ποὺ κάνουν τὸ μετάξι· ἡ καρυδιά καὶ ἡ βελανιδιά ὥραϊο ξύλο γιὰ ἔπιπλα. Τὸ ξύλο τοῦ κυπαρισσιοῦ μοσχοβολᾷ καὶ ἀπὸ τὸν κορμὸ τοῦ ποὺ εἶναι ὁλοῖσιος γίνονται τὰ κατάρτια τῶν καραβιῶν.

Ἀπὸ μερικά φυτά, σὰν τὸ χαμομήλι καὶ τὴ μολόχα, παίρνομε τὰ λουλούδια τους, καὶ τὰ ἔχομε γιὰ γιαιτρικά.

Τὰ περιβόλια εἶναι πολὺ χρήσιμα ἀκόμη, γιὰτὶ κάνουν πὺ καθαρὸ τὸν ἀέρα ποὺ ἀναπνέομε. Γιὰ τοῦτο σὲ κάθε πόλη εἶναι περιβόλια μὲ ὥραϊες πρασιές γεμάτες λουλούδια καὶ πολλὰ δέντρα.

Εὐτυχισμένα εἶναι τὰ σπίτια ποὺ ἔχουν τὸ περιβολάκι τους· μέσα ἐκεῖ παίζουν τὰ παιδιά. Οἱ πεταλοῦδες πετοῦν ἀπὸ λουλούδι σὲ λουλούδι. Ἐκεῖ ξεκουράζεται ὁ πατέρας ὕστερα ἀπὸ τὴ δουλειὰ τῆς ἡμέρας. Ἐκεῖ μαζεύεται ὅλη ἡ οἰκογένεια· ἡ μητέρα μὲ τὸ ἐργόχειρο, ἡ ἀδερφή μὲ τὸ βιβλίο. Οἱ γονεῖς μιλοῦν μὲ τὰ παιδιά τους, τὰ ρωτοῦν γιὰ τὰ μαθήματά τους, ἐνῶ τὸ δροσερὸ ἀεράκι φυσᾷ ἀνάμεσα στὰ φύλλα καὶ τὰ πουλιά κελαηδοῦν μελωδικὰ χωρὶς νὰ φαίνονται.

69 — Τί καλὸ εἶδαν τρία καθαρὰ παιδιά

Ἕνας πονετικὸς πλοῦσιος τὸ εἶχε μεγάλη χαρὰ νὰ κἀνὴ καλὸσύνης σὲ φτωχοὺς καὶ δυστυχισμένους.

Μιὰ μέρα θέλησε νὰ διαλέξῃ τρία φτωγὰ παιδιά καὶ νὰ φροντίσῃ γιὰ τὴν ἀνατροφή καὶ γιὰ τὴν πρόσδόν τους.

Πῆγε λοιπὸν στὸ δημοτικὸ σχολεῖο μιᾶς φτωχῆς συνοικίας καὶ εἶπε τὸ σκοπὸ τοῦ στὸ δάσκαλο.

Ὁ δάσκαλος εὐχαριστήθηκε πολὺ καὶ εἶπε ἀμέσως στὰ παιδιά νὰ περάσουν ἕνα ἕνα στὴ σειρά ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν ξένο. Ὁ πλοῦσιος ἀφοῦ κοίταξε μὲ προσοχὴ τὸ κάθε παιδί, διάλεξε τρία.

«Αὐτὰ τὰ τρία πὺν διάλεξα» εἶπε στὸ δάσκαλο, «εἶναι τὰ πιὸ καθαρὰ καὶ στὸ σῶμα τους καὶ στὰ φορέματα τους· χωρὶς ἄλλο θὰ εἶναι καλὰ καὶ σὲ ὅλα τ' ἄλλα».

— «Ναί» εἶπε ὁ δάσκαλος· «αὐτὰ τὰ τρία φτωχὰ παιδιὰ εἶναι τὰ καλότερα στὸ σχολεῖο· τὰ πιὸ προκομμένα καὶ τὰ πιὸ φρόνιμα καὶ τὰ πιὸ γερά».

— «Γιατὶ εἶναι καὶ τὰ πιὸ καθαρὰ. Ἡ πάστρα μᾶς φυλάγει ἀπὸ πολλὰς ἀρρώστειες» εἶπε ὁ ξένος.

Τὰ τρία καθαρὰ παιδιὰ φάνηκαν ὡς τὸ τέλος προκομμένα καὶ φιλότιμα. Εἶχαν καὶ τὴν ψυχὴ τους καθαρή σὰν τὸ σῶμα τους καὶ τὰ φορέματά τους. Γι' αὐτὸ μὲ τὴν προστασία τοῦ εὐεργέτη τους ἔγιναν καλοὶ ἄνθρωποι, εὐτύχησαν, καὶ μαζὶ τους εὐτύχησαν καὶ οἱ φτωχοὶ τους οἰκογένειες.

70¹— Τί συμβουλή ἔδωσε τὸ στομάχι σ' ἓνα λαίμαργο

Ἕνας φαγὰς τὰ εἶχε πάντα μὲ τὸ στομάχι του καὶ ἔλεγε :

«Ἐσύ, στομάχι, εἶσαι ἡ αἰτία τῆς δυστυχίας μου. Γιὰ σένα ὑποφέρω, γιὰ σένα δὲν μπορῶ νὰ κλείσω μάτι τὴ νύχτα, γιὰ σένα πίνω τόσα πικρὰ γιατρικά...»

— «Ὠραῖα τὰ λές, κύρ λαίμαργε» ἀποκρίθηκε τὸ στομάχι· «τὰ παράπονα πὺν ἔχω ἐγὼ γιὰ σένα, τὰ λές ἐσύ γιὰ μένα ! Τους πόνους πρὶν τοὺς νιώσης ἐσύ, τοὺς νιώθω ἐγώ. Καὶ ποῖός φταίει, παρακαλῶ ; ἐγὼ πὺν κάθομαι ἤσυχα ἢ ἐσύ πὺν μὲ παραφορτώνεις κάθε τόσο καὶ μὲ βασανίζεις μὲ τὴ λαίμαργια σου ;»

Ὁ λαίμαργος συλλογίστηκε καὶ βρῆκε πὺς τὸ στομάχι μιλοῦσε σωστά. Τοῦ λέει λοιπὸν ἤσυχα ἤσυχα :

«Ἐχεις δίκιο, στομάχι, ἐγὼ φταίω. Ἐγὼ βασανίζω καὶ σένα καὶ τὸν ἑαυτό μου. Τί συμβουλή λοιπὸν μοῦ δίνεις, γιὰ νὰ γλιτώσωμε καὶ οἱ δυὸ ἀπὸ τὰ βάσανά μας ;»

— «Θέλεις νά σοῦ πῶ τί νά κάνης;» εἶπε τὸ στομάχι.
«Ἀκουσε. Ἐνα : μακριὰ ἀπὸ τὴν πολυφαγία ! Δυό :
μὴν τρῶς δυσκολοχώνευτα φαγητά. Τρία : μὴν κατα-
πίνεις λαίμαργα τὴν τροφή, πρὶν τὴ μασήσης καλά
καλά. Τέσσερα : νά τρῶς μόνο ὅταν πεινᾷς καὶ ὅχι
κάθε στιγμή. Πέντε : νά εἶσαι ταχτικός στὴν ὥρα τοῦ
φαγητοῦ σου. Ἑξή : νά κάνης περίπατο καὶ γυμνα-
στική».

— «Πολλὰ καὶ δύσκολα πράγματα ζητᾷς, στομάχι
μου» εἶπε μὲ στεναγμὸ ὁ λαίμαργος.

— «Μπά ! πολὺ εὐκόλα μάλιστα. Μπορεῖ νά σοῦ
φαίνωνται τώρα δύσκολα γιατί κακοσυνήθισες ἀπὸ καιρὸ
γιὰ δοκιμάσε νά δῆς· βάλε τὰ δυνατά σου».

— «Θὰ δοκιμάσω, στομάχι μου, τί νά κάνω;»

— «Καὶ γρήγορα, πολὺ γρήγορα, κύρ λαίμαργε· γιατί
ἂν δὲν ἀλλάξης ἀμέσως ζωὴ, εἴμαστε καὶ οἱ δυὸ μας χα-
μένοι».

Ὁ λαίμαργος φύλαξε πιστὰ καὶ τίς ἐξὶ παραγγελίες
ποῦ τοῦ ἔδωσε τὸ στομάχι, καὶ ἔζησαν καὶ οἱ δυὸ πολλὰ
χρόνια γεροὶ καὶ χωρὶς παράπονα.

71 — Τί παθαίνει ὁ Χρῖστος πὺν ἔφαγε ἄγουρα καὶ σάπια ὀπωρικά.

Ὁ Χρῖστος ἀγαπᾷ πολὺ τὰ ὀπωρικά. Ὁ πατέρας
τοῦ πολλὰς φορές τὸν συμβούλευε :

«Παιδί μου, μὴν τρῶς ὀπωρικά ἁπλута καὶ λερωμέ-
να· μὴν τρῶς μήτε ἄγουρα, μήτε σάπια· φέρνουν πόνους
στὸ στομάχι καὶ ἄλλες ἀρρώστιας».

Ὁ Χρῖστος ὅμως ἦταν λαίμαργος.

Μιά μέρα πὺν ἔμεινε μόνος στὸ περιβόλι τοῦ σπιτιοῦ
τοῦς, ἀνέβηκε σὲ μιὰ ροδάκινιά καὶ ἔφαγε ἄγουρα ροδάκι-
να. Βοῆξε καὶ δυὸ σάπια πεσμένα κάτω στὸ χῶμα,
καὶ τὰ ἔφαγε καὶ αὐτά.

Τὸ βράδυ δὲν εἶχε ὄρεξη· ἔπεσε στὸ κρεβάτι· ἐνιωθε

δυνατό πόνος στο στομάχι. Είχε ζάλη μεγάλη· τὸν ἔπιασε πυρετός. Ὁ πατέρας τοῦ προσκάλεσε τὸ γιατρό. Ὁ γιατρός καίταξε τὴ γλῶσσα τοῦ ἀρρώστου, ἔξετασε καὶ τὸ σφυγμὸ τοῦ· ἔμεινε συλλογισμένος. Ζήτησε χαρτί, ἔγραψε μιὰ συνταγή, κι εἶπε νὰ τὴν πᾶνε ἀμέσως στὸ φαρμακεῖο.

Ὁ πατέρας τοῦ Χρίστου ἀνησύχησε πολὺ. Ὁ γιατρός ἐργόταν συχνά. Μιὰ νύχτα, ὁ πυρετός ἔγινε πρὶς δυνατός. Ὁ γιατρός φοβήθηκε γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Χρίστου.

Γιὰ καλὴ τοῦ τύχη ἀπὸ τὸ ἄλλο πρῶτὸ γύρισε στὸ καλύτερο. Μὲ τὴ φροντίδα τοῦ καλοῦ γιατροῦ, καὶ μὲ τὴν περιποίησιν τῶν δικῶν τοῦ ποὺ δὲν ἔλειψαν μέρα καὶ νύχτα ἀπὸ τὸ κρεβάτι τοῦ, ὁ Χρίστος γλίτωσε.

Εἶναι γλοιὸς ἀκόμη, τοῦ δίνουν λίγο ζουμί. Κάθεται στὸ παράθυρο· βλέπει τ' ἄλλα παιδιὰ ποὺ παίζουν στὴν πλατεῖα καὶ ἀκούει τίς χαρούμενες φωνές τους.

Συλλογίζεται τοὺς πόνους ποὺ ὑπόφερε, τὰ πικρὰ γιατρικὰ ποὺ ἤπια, τὴ φόβερὴ ἀνησυχία τῶν δικῶν τοῦ, τὸ κλείσιμό τοῦ στὸ σπίτι τόσον καιρὸ χωρὶς περὶπατο, χωρὶς παιχνίδια. Θυμάται πὼς ὅλα αὐτὰ τὰ ἔπαθε ἀπὸ τ' ἄγOURα καὶ σάπια ὀπωρικὰ καὶ λέει :

« Ἡ λαιμαργία εἶναι ἡ πρὶς μεγάλη ἀνοησία τοῦ κόσμου! »

72 — Πόσο ἀξίζει ἡ ὑγεία

« Εἶμαι πολὺ ἄτυχος » εἶπε ἓνας νέος σ' ἓνα γέρο. « Ἄλλοι νέοι στὴν ἡλικία μου ἔχουν ἀμπέλια καὶ χωράφια, κάνουν δουλειές καὶ κερδίζουν· καὶ μόνο ἐγὼ εἶμαι ἄτυχος. Τίποτα δὲν ἔχω· γιατί τίποτα δὲ μου ἄφησε ὁ πατέρας μου ».

« Ἀλήθεια, εἶσαι τόσο φτωχὸς ὥςτ' ἄν λές ; » ἀποκρίθηκε ὁ γέρος. « Ἐσὺ εἶσαι νέος καὶ γερὸς ».

Ὁ νέος κούνησε λυπητερά τὸ κεφάλι τοῦ, σὰ νὰ ἤθελε νὰ πῇ : « καὶ τί μὲ ὀφελεῖ ἂν εἶμαι νέος καὶ γερὸς ; »

Τότε ὁ γέρος τοῦ λέει :

«Τί λές; δέχεσαι νά σοῦ κόψω τὸ χέρι σου καὶ νά σοῦ δώσω χίλιες δραχμές;»

— «Α, μπά, μπά!» ἀποκρίθηκε ὁ νέος καὶ τραβήχτηκε πίσω· «καὶ δέκα χιλιάδες νά μοῦ δώσης, δὲ δέχομαι».

— «Καὶ πόσα θὰ ἤθελες γιὰ τὰ μάτια σου ποὺ βλέπουν τόσο καλὰ; πόσα γιὰ τ' ὠτιά σου ποὺ ἀκοῦν τόσο καθαρά; Πόσα γιὰ τὰ γερὰ πόδια σου ποὺ τρέχουν τόσο γρήγορα; πόσα θὰ ἤθελες γιὰ τὸ ροδοκόκκινο χρώμα τοῦ προσώπου σου; πόσα γιὰ τὴ δύναμη τοῦ κορμιοῦ σου, πόσα γιὰ τὴ νιότη σου καὶ γιὰ τὴν ὑγεία σου; Θὰ τὰ ἔδινες ὅλα αὐτὰ ἂν σοῦ ἔδιναν πολλές χιλιάδες;»

— «Ὅχι, δὲ θὰ τὰ ἔδινα» εἶπε ὁ νέος, ἀφοῦ συλλογίστηκε λίγο.

— «Εἶδες λοιπόν; Ὁ Θεὸς σοῦ ἔδωσε τέτοια πλούτη, καὶ σὺ παραπονιέσαι. Μὲ αὐτὰ ποὺ ἔχεις βάλει τὰ δυνατά σου, δούλεψε μὲ τὴν καρδιά σου, δεῖξε θέληση καὶ ὑπομονή, καὶ μπορείς νά κερδίσης χιλιάδες».

73 — Πρωινὸς περίπατος

I

«Αὔριο θὰ ξυπνήσουμε πολὺ πρῶι καὶ θὰ πᾶμε νά δοῦμε ἀπὸ τὴν κορφή τοῦ βουνοῦ τὸν ἥλιο ποὺ βγαίνει» εἶπε ὁ κύριος Στάμος στὸν ἀνιψιὸ καὶ τίς δυὸ ἀνιψιές του.

Τὰ τρία παιδιὰ ξύπνησαν πρὶν ξημερώσει, καὶ ἦταν ἑτοιμα ὅταν τὰ ζήτησε ὁ θεῖος τους.

Ὁ θεῖος καὶ τὰ τρία ἀνίψια πέρασαν πρῶτα ἀπὸ ἕναν ἀνθοστολισμένο κάμφο καὶ ὕστερα ἀνέστηκαν ἐνὰ καταπράσινο ψήλωμα.

Ὅταν ἔφτασαν στὴν κορφή, ἐμπρὸς τοὺς φάνηκε ἡ θάλασσα, πλατιά καὶ μεγάλη.

« Ἐκεῖ στὸν ὀρίζοντα προσέχετε, παιδιὰ μου, ἐκεῖ πού ὁ οὐρανὸς φαίνεται σὰ ν' ἀκούμπᾷ στὴ γῆ ».

Λίγο λίγο τὸ μέρος αὐτὸ ἄρχισε νὰ παίρνῃ τριανταφυλλὶ χρῶμα. Ἐξάφνα πρόβαλε ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου, ὑψώθηκε σιγὰ σιγὰ, καὶ ἡ θάλασσα ἔλαμψε.

« Τί ὠραῖα, τί ὠραῖα ! » ρώναζαν τὰ παιδιὰ μὲ θαυμασμό.

— « Ἄν δὲν εἴχαμε σηκωθῇ νωρίς καὶ δὲν κάναμε αὐτὸν τὸν πρωινὸ περίπατο, δὲ θὰ βλέπαμε τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.

2

« Γιά δῆτε· ἡ καταχνιά πού σκέπαζε τὸν κάμπο ἀνεβαίνει ψηλά καὶ λίγο λίγο σκορπίζεται. Τὰ πουλιά βγαίνουν ἀπὸ τίς φωλιές τους καὶ φτερουγίζουν μὲ χαρὰ ἀπὸ θάμνο σὲ θάμνο.

« Μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου ξαναρχίζει ἡ ζωὴ καὶ ἡ δουλειά. Νά ἐκεῖ κάτω οἱ βοσκοί· πεγαίνουν τὰ κοπάδια τους στὸ λιβάδι. Νά καὶ οἱ γεωργοὶ πού ξεκίνησαν μὲ τὰ ἐργαλεῖα τους γιὰ τὰ χωράφια. Γιά δῆτε : καπνὸς ἀνεβαίνει ἀπὸ τὰ τζάκια τῶν σπιτιῶν. Τὰ λουλούδια πού εἶχαν κλειστὰ τὰ μπουμπούκια τους, σὰ μάτια πού κοιμοῦνται, ξύπνησαν κι αὐτά, καὶ στολίζουν μὲ τὰ ὠραῖα τους χρώματα καὶ σκορπίζουν τὴν εὐωδίᾳ τους ».

Τὰ παιδιὰ ἦταν ζωηρά· ἔτρεχαν ἐδῶ καὶ κεῖ, καὶ μάζευαν ἀγριολούλουδα, βρεγμένα ἀκόμη ἀπὸ τὴν πρωινὴ δροσιά.

Μὲ ἀπορία ὅμως ἔβλεπαν πῶς καὶ ὁ θεῖος τους, πού ἦταν ἐξήντα χρονῶν, περνοῦσε εὐκόλα τοὺς λάκκους καὶ ἀνέβαινε ἐλαφρὰ τὰ ψηλόμενα.

3

« Θεῖε » εἶπε ἡ μικρότερη ἀνιψιά· « πῶς μπορεῖτε καὶ σκαρφαλώνετε στὰ ψηλά, καὶ περδᾶτε χωρὶς νὰ κουράζεστε ; »

— «Ἐπειδὴ εἶμαι γέρος τάχα ;» εἶπε γελώντας ὁ θεῖος. «Πρὶν σᾶς τὸ πῶ, παιδιά μου, θέλω κάτι νὰ σᾶς ρωτήσω :

» Ἐκεῖ ἀπάνω στὴν κορφή τοῦ λόφου, δὲ νιώσατε μιὰ ξεχωριστὴ εὐχαρίστηση, δὲ σᾶς φάνηκε πιὸ ἐλαφρὸ τὸ κορμὶ σας ; »

— «Ναί, ναί» εἶπαν τὰ παιδιά· «γιατί ;»

— «Γιατί σᾶς ζωογόνησε ὁ καθαρὸς ἀέρας, ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ τὸ βουνὸ καὶ ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ὁ ἀέρας εἶναι ἡ κυριώτερη τροφή τοῦ ἀνθρώπου· χωρὶς ἀέρα οὔτε λίγη ὥρα δὲ ζοῦμε.

» Ἀλλὰ γιὰ νὰ μᾶς τρέφη καὶ νὰ μᾶς δίνη ζωὴ ὁ ἀέρας, πρέπει νὰ εἶναι καθαρὸς· καθαρώτερος εἶναι κοντὰ στὴ θάλασσα, στὰ ψηλῶματα, στὴν ἐξοχή, ὅπου εἶναι δέντρα.

» Γι' αὐτὸ οἱ χωρικοί, ὅχι ὅσοι κατοικοῦν κοντὰ σὲ βάλτους καὶ εἶναι ἀρρωστιαρῆδες, μὰ οἱ χωρικοὶ στὰ βουνὰ καὶ σὲ ἀνοιχτοὺς δεντροφυτεμένους κάμπους, εἶναι πιὸ γεροὶ ἀπ' ὅσους κατοικοῦν μέσα στὴ χώρα. Γι' αὐτὸ τοὺς ἀρρώστους οἱ γιατροὶ τοὺς στέλνουν σὲ ψηλά βουνά, σὲ μέρη κοντὰ στὴ θάλασσα, στὴν ἐξοχή, γιὰ νὰ γίνουν καλά.

» Ὁ καθαρὸς ἀέρας, ἦταν ποὺ σᾶς ἔκαμε νὰ τρέχετε καὶ σεῖς τόσο ζωηρά. Αὐτός, παιδιά μου, δίνει καὶ σὲ μένα δύναμη ν' ἀνεβαίνω ψηλῶματα, καὶ νὰ περῶ γαντάκια, ἂν καὶ σηκώνω στὴ ράχη μου ἐξήντα χρόνια.

» Ἀπὸ παιδὶ συνήθισα νὰ ξυπνῶ τὴ χαραινὴ, νὰ κάνω τὸ πρῶνι περίπατο, καὶ ν' ἀναπνέω τὸν ἀέρα τῆς ἐξοχῆς, ποὺ δίνει ζωή».

Τὰ παιδιά γύρισαν στὸ σπίτι τους καὶ ἔφεραν πολλὰ λουλούδια τῆς ἐξοχῆς. Καὶ ἀπὸ κεῖνη τὴν ἡμέρα πῆραν τὴν ἀπόφαση νὰ κάνουν ὅπως ὁ θεῖος τους, γιὰ νὰ ἔχουν καὶ αὐτὰ υγεία καὶ ροδοκόκκινα μάγουλα, ὅπως ἐκεῖνος.

74 — Χωριό και χώρα

I

Τὸ χωριὸν ἔχει σπίτια μικρὰ καὶ λιγοστά. Εἶναι χαμηλὰ καὶ τὰ περισσότερα κατωμένα ἀπὸ πλῖθες.

Δὲν εἶναι ὅλα στὴν ἴδια γραμμή. Εἶναι σκόρπια, τὸ ἓνα ἐδῶ, τὸ ἄλλο παραπέρα. Καὶ τὸ καθένα ἔχει τὸ περιβολάκι του καὶ τὴν αὐλή του.

Οἱ δρόμοι τοῦ χωριοῦ εἶναι στενοὶ καὶ ὄχι ἴσιοι. Τῇ νύχτα εἶναι σκοτεινοί, γιατί δὲν τοὺς φωτίζουν φανάρια.

Ὅταν νυχτώσῃ, τίποτα πιά δὲν ἀκούγεται στὸ χωριό. Νωρὶς νωρὶς σβήνουν τὰ φῶτα στὰ σπίτια, γιατί οἱ χωρικοὶ δὲν κάθονται ἀργά.

Κανένας θόρυβος πονθενά. Ὅλα εἶναι ἥσυχα. Κάπου κάπου μόνο ἀκούγεται τὸ γάβγισμα ἑνὸς σκύλου, τὸ βέλασμα κάποιου προβάτου, ἢ τὸ μούγκρισμα κάποιας ἀγελάδας.

Πρὶν ὅμως λαλήσῃ ὁ πετεινός, ὁ χωρικὸς εἶναι στὸ πόδι. Πρὶν βγῇ ὁ ἥλιος, τραβᾷ στὸ χωράφι του ἢ στὸ ἀμπέλι του, ἢ πηγαίνει τὰ ζῶα του στὴ βοσκή.

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ εἶναι γεωργοί, ἀμπελουργοί, ἢ ἔχουν πρόβατα καὶ γίδια. Ὅλη τὴν ἡμέρα εἶναι στὴ δουλειά· μαζὶ μὲ τοὺς ἄντρες δουλεύουν καὶ οἱ γυναῖκες.

Γι' αὐτὸ τίς καθημερινὲς τὸ χωριὸ φαίνεται σὰν ἔρημο, καὶ μόνο τίς γιορτὲς βλέπει κανεὶς ἀνθρώπους στοὺς δρόμους. Τὶς Κυριακὰς καὶ τίς γιορτὲς οἱ χωρικοὶ μαζεύονται στὴ μικρὴ πλατεῖα τοῦ χωριοῦ.

Πολλὰ χωριά εἶναι σὲ κάμπους, ἄλλα σὲ ριζοβούνια καὶ ἄλλα στὶς πλαγιὰς τοῦ βουνοῦ ἢ καὶ ψηλὰ κατὰ τὴν κορφή. Ἀλλὰ χωριά εἶναι κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά, καὶ οἱ κάτοικοί τους γίνονται ναῦτες ἢ ψαράδες.

Τὰ πολὺ μικρὰ χωριά δὲν ἔχουν οὔτε ἐκκλησία οὔτε σχολεῖο· μικροὶ καὶ μεγάλοι πηγαίνουν στὴν ἐκκλησία τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ, καὶ τὰ παιδιὰ χειμῶνα καλοκαίρι κάνουν μισὴ ὥρα δρόμο καὶ περισσότερο γιὰ νὰ πᾶνε ἀπὸ τὰ

χωριουδάκια τους στο σχολεῖο ἑνὸς μεγαλύτερου χωριοῦ· μαθαίνουν γράμματα μὲ τὸν κόπο τους. Τὰ περισσότερα ὁμως χωριά ἔχουν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τους καὶ τὸ σχολεῖο τους.

2

Ἡ χώρα ἔχει πολλὰ σπίτια. Τὰ σπίτια τῆς χώρας εἶναι μεγάλα, ψηλά, ὠραῖα, χτισμένα μὲ πέτρες, στή σειρά, τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο.

Οἱ δρόμοι εἶναι μεγάλοι, πλατιοί, ἴσιοι, στρωμένοι. Κάθε δρόμος ἔχει ὄνομα γιὰ νὰ ξεχωρίζη ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Τῇ νύχτᾳ ὥς τὰ μεσάνυχτα, τοὺς δρόμους τοὺς φωτίζουν ὠραῖα φανάρια μὲ δυνατὸ φῶς.

Ἡ χώρα ἔχει καὶ δυὸ καὶ τρεῖς καὶ περισσότερες μεγάλες πλατεῖες. Γύρω σ' αὐτὲς εἶναι ὠραῖα μαγαζιά. Στὶς πλατεῖες μαζεύονται οἱ ἄνθρωποι τὸ βράδυ καὶ κάνουν περίπατο, ἢ κάθονται γύρω στὰ καφενεῖα. Κάποτε παίζει καὶ μουσική.

Ἡ χώρα ἔχει πολλὰς ἐκκλησίες· ἔχει καὶ ἄλλα λογῆς λογῆς μεγάλα χτίρια, σχολεῖα γιὰ τ' ἀγόρια καὶ γιὰ τὰ κορίτσια, στρατώνες γιὰ τοὺς στρατιῶτες, νοσοκομεῖα γιὰ τοὺς ἀρρώστους, ἢ καὶ θέατρα νὰ διασκεδάξῃ ὁ κόσμος τὰ βράδια.

Στοὺς μεγάλους δρόμους καὶ στὶς πλατεῖες εἶναι ξενοδοχεῖα· σ' αὐτὰ κοιμοῦνται τῇ νύχτᾳ οἱ ξένοι, οἱ ταξιδιώτες ποὺ δὲν ἔχουν συγγενικὸ σπίτι νὰ μείνουν. Εἶναι καὶ ξενοδοχεῖα τοῦ φαγητοῦ, ποὺ τρῶνε μεσημέρι βράδυ οἱ ξένοι καὶ ὅσοι δὲν ἔχουν ἐκεῖ τὴν οἰκογένειαν τους.

Στὰ χωριά κάθε σπίτι ἔχει τὸ φούρνο του καὶ ἡ νοικοκυρὰ ζυμώνει τὸ ψωμί της· στὴ χώρα εἶναι πολλοὶ φούρνοι ποὺ βγάζουν ψωμί καὶ μπακάλικα ποὺ πουλοῦν κάθε εἶδος φαγώσιμα. Εἶναι καὶ βιβλιοπωλεῖα ποὺ ἀγοράζουν τὰ παιδιὰ τὰ βιβλία τους, χαρτοπωλεῖα ποὺ ἀγοράζουν τὰ παιδιὰ τὰ τετράδια, χαρτοπλαστεῖα ποὺ

τρῶνε τὰ γλυκίσματα τοὺς καὶ ἐμπορικὰ πού ἀγοράζει ἡ μητέρα πανὶ γιὰ τὴ φορεσιά τοὺς.

Εἶναι καὶ ἐργοστάσια μὲ ψηλὰ τζάκια, ὅπου δουλεύουν πολλοὶ ἐργάτες, κλωστήρια πού κλώθουν νήματα, ὑφαντήρια ὅπου ὑφαίνουν. Σὲ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ δουλεύουν καὶ γυναῖκες.

Ὅσο οἱ δρόμοι τοῦ χωριοῦ εἶναι ἥσυχοι, τόσο οἱ δρόμοι τῆς χώρας εἶναι γεμάτοι ἀπὸ φωνές καὶ θόρυβο. Τί κόσμος! Διαβάτες ἀνεβαίνουν καὶ κατεβαίνουν· ἀμάξια ὥραϊα τρέχουν γρήγορα καὶ κάρα βαρυφορτωμένα πάνε ἀργὰ ἀργὰ τριζόντας. Ἕνας πουλᾷ κουλούρια ἢ παξιμάδια, ἄλλος χαρτὶ καὶ φακέλους, ἄλλος λαχεῖα, ἄλλος μαντίλια ἢ κάλτσες, καὶ ὁ καθένας φωνάζει τὴν πρᾶμάτεια του. Ἐδῶ παιδιὰ διαλαλοῦν τὶς ἐφημερίδες πού πουλοῦν· παρέκει λοῦστριοι προσκαλοῦν τοὺς διαβάτες νὰ τοὺς γυαλίσουν τὰ παπούτσια τοὺς.

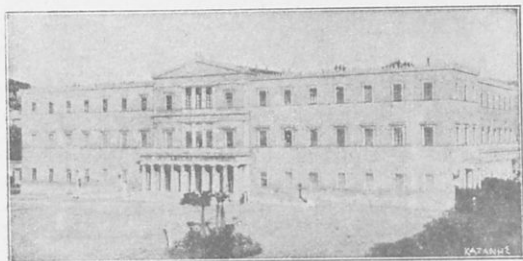
Ὅταν ἡ χώρα βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα τὴ λένε μεσόγεια, ὅταν εἶναι κοντὰ στὴ θάλασσα τὴ λένε παραθαλάσσια.

Ὅταν ἡ χώρα ἔχῃ ἐργοστάσια πού φτιάχνουν σαποῦνι, πανιά, χαρτὶ καὶ ἄλλα, τὴ λένε βιομηχανική. Σὲ μερικὰ μέρη εἶναι καταστήματα, ὅπου οἱ ἔμποροι μαζεῦουν ὅτι βγάζει ὁ τόπος μας καὶ περισσεύει, στασίδα, λάδι, κρασί, καὶ τὰ στέλνουν σὲ ξένους τόπους. Εἶναι καὶ καταστήματα πού πουλοῦν πράματα πού ἔρχονται ἀπὸ ξένους τόπους, μηχανές, ἀλέτρια, σιδερικά, γυαλικά, ὑφάσματα, σκοινιά, καὶ ἄλλα πολλά. Τὴ χώρα πού ἔχει τέτοια καταστήματα τὴ λένε ἐμπορική.

Ἡ ὥραϊα πατρίδα μας ἡ Ἑλλάδα ἔχει πολλὰ χωριά καὶ χωριουδάκια ἀπάνω σὲ πράσινα ψηλῶματα, κοντὰ σὲ δάση ἀπὸ πεῦκα, μέσα σὲ κάμπους ἢ κοντὰ σὲ ἀκρογιάλια. Ἐχει καὶ χώρες παραθαλάσσιες καὶ μεσόγειες, βιομηχανικὲς καὶ ἐμπορικὲς.

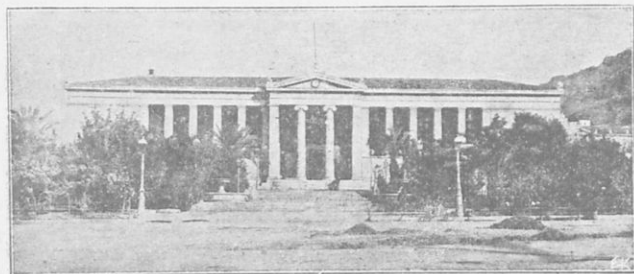
Ἡ Ἑλλάδα ἔχει καὶ μιὰ πρωτεύουσα, τὴν Ἀθήνα. Ἡ Ἀθήνα εἶναι ἡ μεγαλύτερη καὶ ὡραιότερη πόλη τῆς Ἑλλάδας. Εἶναι ξακουσμένη σὲ ὅλον τὸν κόσμον.

Χιλιάδες ἄνθρωποι ἔρχονται ἀπὸ παντοῦ νὰ τὴ δοῦν καὶ νὰ τὴν καμαρώσουν. Μαζὶ μὲ τοὺς μεγάλους ἔρχονται καὶ παιδιὰ· καὶ ἅμα γυρίζουν στὴν πατρίδα τους λένε μὲ καμάρι: «πῆγα στὴν Ἀθήνα!» Καὶ μιλοῦν μέρες καὶ ἑβδο-

Τὸ Παλάτι

μάδες γιὰ τὰ σπίτια της, τὶς πλατεῖες της, τὶς τοποθεσίες της γιὰ τὰ χτίρια τοῦ παλίου καιροῦ καὶ τὰ τσιρινά. Μιλοῦν γιὰ τὴ Μ η τ ρ ό π ο λ η, μὰ ἀπὸ τὶς μεγα-

Τὸ Πανεπιστήμιο

λύτερες ἐκκλησίες τῆς Ἑλλάδας, ὅπου λειτουργοῦν τὶς μεγάλες γιορτὲς ὁ μητροπολίτης· μιλοῦν γιὰ τὸ Παλάτι τοῦ βασιλιά, καὶ γιὰ τὸ μεγάλο καὶ ὁμορφο κῆπο του· μιλοῦν γιὰ τὸ Πανεπιστήμιο, ποὺ μαθαίνουν τὴν ἐπι-

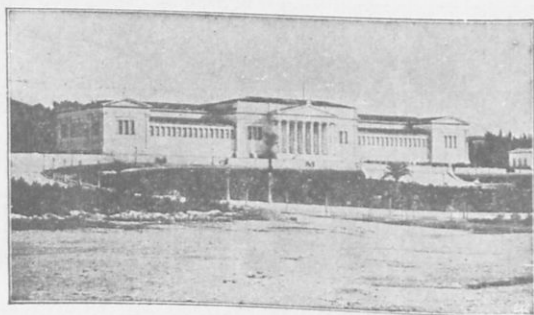
Κουρτίδη, Ἀναγνωστικὸ Β' Δημοτικῶ

στήμη τους οἱ γιατροὶ καὶ οἱ δικηγόροι, οἱ θεολόγοι, οἱ φιλόλογοι καὶ οἱ φαρμακοποιοί· μιλοῦν γιὰ τὴν ὁμορφῇ, μαρμαροπέλεκητὴ καὶ χρυσοστολισμένη Ἀκαδημία,

Ἡ Ἀκαδημία

ποῦ ἔγινε γιὰ νὰ μαζεύωνται μέσα οἱ σοφοὶ Ἕλληνες καὶ νὰ συζητοῦν· μιλοῦν καὶ γιὰ τὸ Ζάππειο μὲ τὴν

Τὸ Ζάππειο

ὥραία θέα του ὀλόγουρα, μὲ τὰ καταπράσινα δέντρα του καὶ τὶς ἀνθοστόλιστες πρασιές του, ποῦ εἶναι ὁ πιὸ ἀγαπημένος περίπατος μικρῶν καὶ μεγάλων.

Ἡ Μητρόπολις

75 — Τὸ χωριὸν

Ἐκεῖ στ' ἀπόσκια τοῦ βουνοῦ, στὰ δροσερὰ χορτάρια,
ποὺ μουρμουρίζουν τὰ νερὰ καὶ χύνονται καθάρια,
ἐκεῖ στ' ἀπόσκια τοῦ βουνοῦ, ὅπου φυσάει τ' ἀγέρι
καὶ χαιρετᾷ τὰ λούλουδα καὶ παῖζει μὲ τὴ φτέρη,
καὶ τὰ πουλάκια κελαηδοῦν στὰ δέντρα ταῖρι ταῖρι,
ἀπλώνεται μικρὸ χωριὸν μὲ πεῦθα στολισμένο
καὶ μὲς στὸν ἥλιο λούζεται λευκὸ καὶ εὐτυχισμένο.

Τὰ κάτασπρα σπιτάκια του μικρὰ καὶ μετρημένα
καθὼς φωλιὰς μικρῶν πουλιῶν στὰ δέντρα εἶναι κρυμμένα.
ἔχει κι ἀμπέλια νὰ χαρῇ καὶ στάχυα νὰ θερίσῃ,
ἔχει καὶ πρόσχαρη ἐκκλησιά κοντὰ στὴν κρῦα βρύση,
κι ἔρχεται κάθε χωρικὸς ἐκεῖ νὰ προσκυνήσῃ.
Φιλοῦν τὸ χέρι τοῦ παπὰ καὶ τὸν κἀλλημερίζουν
καὶ στὴ δουλειά τους ὕστερα μὲ προκοπὴ γυρίζουν.

76 — Τὸ πρωινὸ τραγούδι τοῦ παιδιοῦ

Γλυκοχαράζει στὸ βουνό,
ἡ ἀνατολὴ ροδίζει,
κι ἓνα τραγούδι πρωινὸ
ἡ πλάση ὅλη ἀρχίζει.

Γλυκεῖα σκορπίζει μυρουδιά
τὸ κάθε λουλουδάκι,
καὶ παίζει μέσα στὰ κλαδιὰ
τὸ ἥσυχο ἀγεράκι.

Καὶ τὰ πουλιὰ γοργὰ πετοῦν
στὰ δέντρα ἀπ' τὴ φωλιά τους,
καὶ τὴν αὐγούλα χαιρετοῦν
μὲ τὸ κελάρημα τους.

Κι ἐγὼ παιδάκι ταπεινὸ
μὲ τὴν ἀγνὴ ψυχὴ μου
ἀντὶ τραγούδι πρωινὸ
θὰ πῶ τὴν προσευχή μου.

77 — Πῶς φαίνεται στὸν Ἡλία κάθε ἐποχὴ τοῦ χρόνου

Εἶχε πέσει πολὺ χιόνι. Οἱ σκεπὲς τῶν σπιτιῶν ἦταν σκεπασμένες πέρα καὶ πέρα· οἱ δρόμοι ἦταν κάτασπροι. Τὰ παιδιὰ ἔτρεχαν ζωηρά, πετοῦσαν χιονιές τὸ ἓνα στὸ ἄλλο, ἔπαιζαν μὲ γέλια καὶ χαρές.

Ὁ Ἡλίας ἀφοῦ ἔπαιζε καλά, πῆγε στὸ σπίτι του μὲ πρόσωπο κατακόκκινο καὶ φώναξε:

«Ἀχ, πῶς ἤθελα νὰ ἦταν πάντα χειμῶνας!»

Ὁ πατέρας ἔβγαλε ἓνα σημειωματάριο καὶ εἶπε στὸν Ἡλία:

«Γράψε δῶ αὐτὸ πὺν εἶπες».

Ὁ Ἡλίας τὸ ἐγράψε.

Ὁ χειμῶνας πέρασε.

Μιά ὥραία ἀνοιξιὰτικὴ μέρα ὁ Ἡλίας εἶχε κατεβῆ στὸ περιβόλι μὲ τὸν πατέρα του. Τί ὁμορφιὰ πὺν ἦταν ὅλα στὸ περιβόλι!

Οἱ κερασίδες ἦταν ἀνθισμένες, καὶ τὰ κάτασπρα λουλούδια τοὺς ἦταν γιὰ ζωγραφιά. Οἱ πρασιές ἦταν στολισμένες μὲ λουλούδια· ἀπ' ὅλα ξεχώριζαν τ' ἀπριλιάτικα τριαντάφυλλα καὶ τὰ γαρίφαλα. Σκόρπιζαν ὥραία μυρουδιὰ καὶ τὸ μάτι γαϊρόταν νὰ τὰ βλέπη.

Τὸ παιδὶ ἐνθουσιάστηκε καὶ φώναξε:

«Ἀχ, πῶς ἤθελα νὰ ἦταν πάντα ἀνοιξή!»

Ὁ πατέρας ἔβγαλε πάλι τὸ σημειωματάριο καὶ εἶπε στὸν Ἡλία:

«Γράψε δῶ αὐτὸ πὺν εἶπες!»

Ἦρθε τὸ καλοκαίρι.

Ἐνα ἀπόγεμα ὁ Ἡλίας πῆγε μὲ τοὺς δικούς του στὴν ἐξοχή.

Κάθισαν κάτω ἀπὸ τὸ δροσερὸ ἴσκιον μεγάλων δέντρων.

Εκεί κοντά, ανάμεσα στὴ χορτάρια ἔτρεχε ἓνα ποταμάκι μὲ γλυκὸ μουρμούρισμα. Ἀπὸ μιὰ βερικοκιά ἐκψάν ὥραια, γλυκοχρῆμα, ὥριμα βερικοκιά, τὰ ἐπλυναν στ' ὀλοκάθαρο καὶ δροσερὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ ἔφαγαν μὲ πολλὴ εὐχαρίστηση.

Γύρισαν στὸ σπίτι ἀργὰ μὲ τὴ δροσιά.

Ὁ Ἡλίας καὶ τώρα ἦταν εὐχαριστημένος καὶ φώναζε :

« Ἄχ, πῶς ἤθελα νὰ ἦταν πάντα καλοκαίρι ! »

Ὁ πατέρας εἶπε στὸν Ἡλία νὰ γράψῃ αὐτὸ πού εἶχε πεῖ.

Ἦρθε καὶ τὸ φθινόπωρο.

Μιὰ μέρα ὅλη ἡ οἰκογένεια πῆγε στὸ μεγάλο τοῦς ἀμπέλι νὰ περάσῃ μερικὲς ὥρες. Τὰ κλήματα ἦταν φορτωμένα μὲ λογῆς λογῆς σταφύλια, ραζακιά, ροιδιτίες, ἀβγούλάτα, μωσκοστάφυλα. Ὁ Ἡλίας τ' ἀγαποῦσε πολὺ τὰ σταφύλια.

Ὅταν γύρισαν τὸ βράδυ στὸ σπίτι τοῦς φώναζε μὲ τὴν καρδιά του :

« Ἄχ καὶ νὰ ἦταν πάντα φθινόπωρο ! »

Ὁ πατέρας ἔδωκε τὸ σημειωματάριο στὸν Ἡλία νὰ γράψῃ αὐτὸ πού εἶχε πεῖ, καὶ ὁ Ἡλίας τὸ ἔγραψε.

Τότε τοῦ λέει ὁ πατέρας του :

« Ἀλήθεια, Ἡλία, ἤθελες νὰ ἦταν πάντα φθινόπωρο ; »

— « Ναί, ἤθελα » εἶπε τὸ παιδί.

— « Κοίταξε τί εἶναι δὴ γραμμένο : »

— « Πῶς ἤθελα νὰ ἦταν πάντα χειμῶνας ! »

Καὶ δῶ : « πῶς ἤθελα νὰ ἦταν πάντα ἀνοιξήϊ ! »

» Κοίταξε τώρα καὶ τὸ τελευταῖο :

« Ἄχ καὶ νὰ ἦταν πάντα φθινόπωρο ! »

» Δέ μοῦ λές, παιδί μου, ποῖος τὰ ἔγραψε αὐτὰ ἐδῶ ; »

— « Ἐγὼ τὰ ἔγραψα » εἶπε ὁ Ἡλίας.

— « Ἐ δὲ σοῦ φαίνεται παράξενο ; Τὸ χειμῶνα ἤθελες

νά ἦταν πάντα χειμῶνας, τὴν ἀνοιξή πάντα ἀνοιξή, τὸ καλοκαίρι πάντα καλοκαίρι, καὶ τὸ φθινόπωρο πάντα φθινόπωρο. Τί νόημα βγάζεις ἀπ' ὅλα αὐτὰ, παιδί μου ;»

— «Πῶς κάθε ἐποχὴ τοῦ χρόνου ἔχει τὴν ὀμορφιά της».

— «Ναί, ναί· ὅλες εἶναι ὠραῖες. Σὲ ὅλες βρίσκουμε ὅτι μᾶς χρειάζεται, καὶ ἡ καθημερὰ μᾶς δίνει ὅ τι μᾶς ἀρέσει. Ἔτσι ἔκαμε ὁ Θεὸς τὸν κόσμον. Ὁ πάνσοφος Θεὸς τὸν ἔκανε πολὺ καλύτερο ἀπ' ὅ τι ἐμεῖς νομίζουμε».

78 — Πῶς δυὸ παιδιὰ βλέπουν στρωμένο ἓνα μεγάλο τραπέζι

Ὁ Ἀλέκος καὶ ὁ Γιώργης εἶχαν γυρίσει ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Εἶχαν μεγάλη πείνα, καὶ ὅταν ἤρθαν στὸ σπίτι βρῆκαν ἑτοιμὸ τὸ τραπέζι.

Τὰ δυὸ παιδιὰ κάθησαν μὲ τοὺς γονεῖς τους, ἔκानαν τὸ σταυρό τους καὶ ἔφαγαν μὲ ὄρεξή.

Στὸ τέλος εἶπε ἡ μητέρα στὰ παιδιὰ :

«Παιδιά μου, στὴν προσευχὴ σας νὰ παρακαλῆτε τὸ Θεὸ νὰ ἔχῃ γερό τὸν πατέρα σας ποὺ φροντίζει γιὰ ὅλα».

— «Καὶ γιὰ τὴ μητέρα σας» εἶπε ὁ πατέρας· «τάχα καὶ αὐτὴ δὲ φροντίζει ; Χωρὶς τὴ δική της φροντίδα πῶς θὰ τὰ βρίσκουμε ὅλα ἑτοιμὰ καὶ τὸ τραπέζι στρωμένο ;»

«Παιδιά μου» εἶπε σὲ λίγο ὁ πατέρας «ἀφοῦ μιλοῦμε γιὰ τραπέζι, σήμερα τὸ ἀπόγευμα ποὺ δὲν ἔχετε σχολεῖο, νὰ ἐρθετε νὰ σᾶς δείξω ἓνα ἄλλο τραπέζι στρωμένο, πολὺ πολὺ μεγάλο καὶ πλούσιο».

Ὁ πατέρας πῆγε τὰ παιδιὰ στὴν ἐξοχή.

Ἦταν Ἀπρίλης. Στὶς κερασιές, ἀνάμεσα στὰ μυτερά φύλλα, κρέμονταν κατακόκκινα κεράσια· καὶ τὰ σπουρρίτια πετοῦσαν μὲ μεγάλη ὄρεξή καὶ τὰ ἔτρωγαν.

Οἱ μέλισσες πήγαιναν ἀπὸ λουλούδι σὲ λουλούδι γιὰ

νά ρουφήξουν γλυκό χυμό. Τὰ χελιδόνια μὲ τὶς μεγάλες φτερούγες καὶ τὴν ψαλιδωτὴ οὐρά τους πετοῦσαν γοργὰ καὶ μὲ ἀνοιγμένο ράμφος ἀρπάζαν στὸν ἀέρα ἕντομα.

Οἱ σπίνοι μὲ τὸ κόκκινο στῆθος, τὴν πρασινοκίτρινη ράχη καὶ τὶς δυὸ ἄσπρες λουριδίτσες στὶς φτερούγες τους, γύρευαν σπόρους ἀπὸ ζοχοῦς καὶ ἄγρια ραδίκια.

Οἱ σουσουράδες μὲ τὸ ἀσπρόμαυρο κεφάλι καὶ τὴν ἀσπρόμαυρη οὐρά ἔτρεχαν στ' αὐλάκια τῶν χωραφιῶν νά βροῦν κάμπιες, ἢ πετοῦσαν κοιτάζοντας στὸν ἀέρα νά χάψουν καμιά μίγα. Ἀλλὰ πουλιά ζητοῦσαν σπόρους στοὺς ἀγρούς.

Ὁ πατέρας δὲν ἔλεγε τίποτα καὶ τὰ παιδιά πρόσμεναν.

«Πατέρα» λέει στὸ τέλος τὸ μικρότερο, «ποῦ εἶναι τὸ μεγάλο μεγάλο τραπέζι ποῦ μάς εἶπες πὼς θὰ δοῦμε;»

— «Πῶς;» ἀποκρίθηκε ὁ πατέρας. «δὲν τὸ βλέπετε;» καὶ ἔδειχνε γύρω μὲ τὸ χέρι του περιβόλια, χωράφια, λιβάδια, δέντρα.

«Ὅπου νὰ γυρίσετε τὰ μάτια σας, θὰ δῆτε χόρτα τρυφερά, γλῶή πράσινη, λαχανικά, θάμνους ἀνθισμένους, λουλούδια ἀνοιγμένα, δέντρα μὲ φύλλα, καὶ ἀνθη καὶ καρπούς. Αὐτὸ εἶναι τὸ μεγάλο τραπέζι ποῦ ἔστρωσε μὲ τόση ἀγάπη ὁ Θεὸς γιὰ ὅλα τὰ πλάσματά του, μικρά καὶ μεγάλα, ἀπὸ τὸ μυρμήγκι καὶ τὴ μέλισσα καὶ τὰ πουλιά ὡς τὸν ἄνθρωπο.

» Ὁ Θεός, παιδιά μου εἶναι ὁ πατέρας ὅλων μας. Αὐτὸς φροντίζει γιὰ μάς νύχτα καὶ μέρα. Δοξασμένο ἅς εἶναι τ' ὄνομά του».

Τὴν ὥρα ἐκείνη βασιλεὺς ὁ ἥλιος. Ἦταν παραμονὴ γιορτῆς καὶ τὸ σήμαντρο στὸ ξωκλήσι, ἀπάνω στὸ ψήλωμα, σήμαινε τὸν ἑσπερινό.

Πόσο γλυκὰ ἀντιλαλοῦσε ἡ φωνή του μέσα στὴ σιωπὴ τῆς ἐξοχῆς!

Ὁ πατέρας καὶ τὰ παιδιά ἔδωγαν τὸ καπέλο τους καὶ ἔκαναν μὲ εὐλάβεια τὸ σταυρό τους.

79 — Τὸ ξωκλήσι

Εἰς τὸ βουνὸ ψηλὰ ἐκεῖ
εἶν' ἐκκλησιὰ ἐρημική·
τὸ σήμαντρο της δὲ χτυπᾷ,
δὲν ἔχει ψάλτη οὔτε παπά.

Ἐνα καντήλι θαμπερὸ
καὶ ἕναν πέτρινο σταυρὸ
ἔχει στολίδι μοναχὸ
τὸ ἐκκλησιάκι τὸ φτωχό.

Μὰ ὁ διαβάτης ποὺ περνᾷ
στέκεται καὶ τὸ προσκυνᾷ,
καὶ μὲ εὐλάβεια πολλή
τὸν ἄσπρο του σταυρὸ φιλεῖ.

80 — Τί εἶδε ὁ Νίκος στὴν ἐκκλησία

I

Ξημέρωνε μεγάλη γιορτή. Ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησίας προσκαλοῦσε τοὺς χριστιανοὺς στὴ λειτουργία.

«Σήκω. Ὡρα νὰ πᾶμε στὴν ἐκκλησία» εἶπε ὁ πατέρας στὸ γιό του.

Ὁ Νίκος πήδησε ἀμέσως ἀπὸ τὸ κρεβάτι του.

Γρήγορα γρήγορα πλύθηκε καὶ φόρεσε τὰ καθαρὰ κάτασπρα ἀσπρόρουχα. Ὑστερα φόρεσε τὰ γιορτινὰ φορέματα του.

Ἐκεῖ ποὺ πῆγαιναν στὴν ἐκκλησία, ὁ Νίκος ρώτησε τὸν πατέρα του :

«Πατέρα, ὁ δάσκαλος μᾶς εἶπε πὼς ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρὼν. Ἀφοῦ λοιπὸν εἶναι παντοῦ, γιατί πηγαίνομε στὴν ἐκκλησία νὰ τὸν παρακαλέσωμε ;»

— «Βέβαια, παιδί μου, ὁ Θεὸς εἶναι παντοῦ. Σὲ κάθε μέρος πού βρισκόμαστε μπορούμε νὰ κάνωμε τὴν προσευχή μας. Ἀλλὰ ξεχωριστὸ σπῆτι τοῦ Θεοῦ, οἶκος Κυρίου, εἶναι ἡ ἐκκλησία.

» Ἐκεῖ μέσα ὅλα μᾶς μιλοῦν γιὰ τὸ Θεό. Ἡ ἐκκλησία εἶναι τόπος ἅγιος.

ἐκκλησία

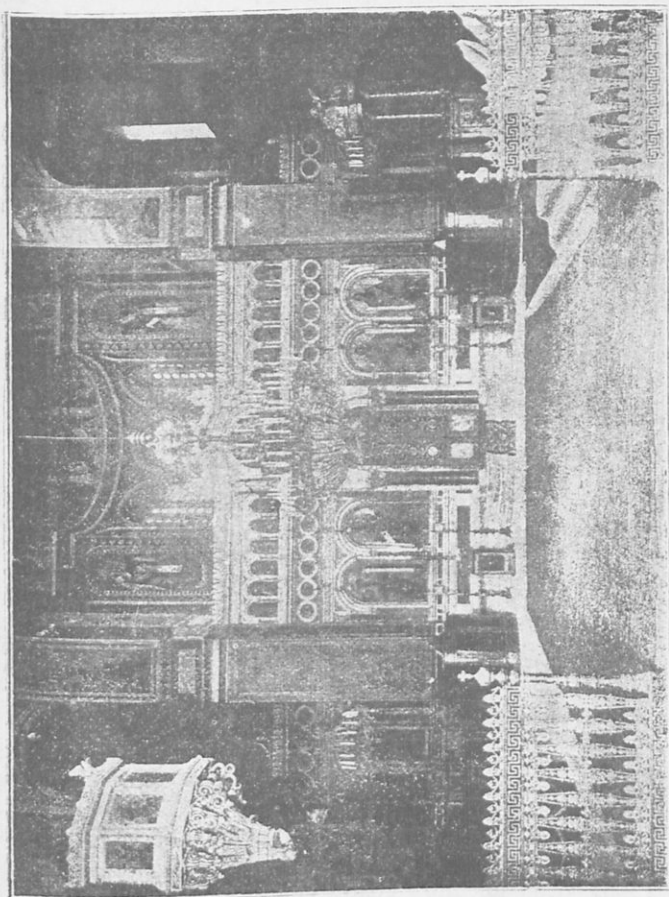
» Ἐκεῖ πηγαίνομε ν' ἀκούσωμε τὰ ἱερὰ λόγια, τὸ Εὐαγγέλιο, τὶς εὐχὲς πού λένε οἱ παπὰδες, τὶς ψαλμοδίες πού ψέλνουν οἱ ψάλτες.

» Ἐκεῖ ἡ προσευχή μας, ἐνωμένη μὲ τὴν προσευχὴ τῶν ἄλλων χριστιανῶν, ἀνεβαίνει σὰ λιβάνι στὸν πλάστη».

2

Ἄμα μπῆκαν στὴν ἐκκλησία, ὁ πατέρας ἀγόρασε δυὸ κεριά ἀπὸ τὸ πα γ κ α ρ ι. Ἔδωσε τὸ ἓνα στὸ Νίκο, τὸ ἄλλο τὸ κράτησε αὐτός. Τ' ἀναψαν, τὰ κόλλησαν στὸ μπρούντζινο μ α ν ο υ ἄ λ ι, ἔκαμαν τὸ σταυρό τους καὶ προσκύνησαν τὸ εἰκόνισμα τοῦ ἁγίου.

Ἐπειτα ὁ πατέρας ἀνέβηκε σ' ἓνα σ τ ῖ α σ ῖ δ ι, καὶ κοντὰ του στάθηκε καὶ ὁ Νίκος.

Θεατρὸν καὶ δόρυ τοῦ θεατροῦ

Τὸ παιδὶ κοίταζε τὸ καθεὶ μὲ προσοχή.

Οἱ τοῖχοι, οἱ θόλοι, οἱ καμάρες τῆς ἐκκλησίας ἦταν ζωγραφισμένα μὲ ὠραῖα, γαλάζια, βαθιὰ κόκκινα καὶ χρυσὰ στολίδια καὶ μὲ μικρὰς ἢ μεγάλας εἰκόνες ἁγίων.

Παντοκράτορας

Ψηλὰ στὸ μεγάλο θόλο εἶδε ζωγραφισμένο τὸν Παντοκράτορα νὰ εὐλογῇ ἀπὸ ψηλὰ μὲ καλοσύνη ὅλο τὸν κόσμο. Κάτω στὸ δεξιὸ μέρος εἶδε τὸ θρόνο, ὅπου στέκεται ὁ δεσπότης τῆς μεγάλης γιορτῆς.

3

Ἀντίκου στὸ θρόνο, στὸ ἀριστερὸ μέρος, ἦταν ὁ ἄμβωνα. Αὐτοῦ ἀνεβαίνει ὁ διάκος τὶς ἐπίσημες ἡμέρες καὶ λέει τὸ Εὐαγγέλιο. Ὁ Νίκος παρατήρησε πὺς τὸ μπροστινὸ μέρος τοῦ ἄμβωνα ἦταν στολισμένον μὲ χρυσοὺς ἀετούς, ποὺ εἶχαν ἀνοιγμένες τὶς φτεροῦγες τους. Ἐκεῖ ἀπάνω ἀκουμπᾷ τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιον ὁ διάκος.

Λίγο πρὶν ἐμπρός, στὶς δυὸ πλευρὰς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἦταν τὰ ἀναλόγια. Ἀπάνω σ' αὐτὰ ἦταν τὰ βιβλία τῆς ἐκκλησίας· κοντὰ στὸ δεξιὸ ἀναλόγιον, σὲ ψηλὸ στασίδι, ἔφεινε ὁ δεξιὸς ψάλτης, καὶ ἀντίκου του, ἀπὸ τὸ ψηλὸ του στασίδι, ἀποκρινόταν ὁ ἀριστερὸς ψάλτης.

Ἀκόμη πρὶν ἐμπρός, ἀπὸ τὸν ἕνα τοῖχο ὡς τὸν ἄλλο, πέρα ὡς πέρα, σὲ ὅλο τὸ πλάτος τῆς ἐκκλησίας, ἦταν τὸ εἰκονοστάσι. Αὐτὸ χωρίζει τὸ μέρος τῆς ἐκκλησίας, ποὺ εἶναι γιὰ ὅλους τοὺς χριστιανούς, ἀπὸ τὸ ἱερό, ποὺ εἶναι μόνο γιὰ τοὺς ἱερομένους. Τὸ εἰκονοστάσι ἦταν στολισμένον μὲ ὥραϊα καὶ μεγάλα εἰκονίσματα τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας καὶ ἄλλων Ἁγίων. Ψηλότερα ἦταν ἄλλα εἰκονίσματα μικρότερα.

Ἐμπρός στὸ εἰκονοστάσι κρέμονταν ἀναμμένα ἀσημένια καντήλια. Ψηλὰ ἀπὸ πάνω κρέμονταν χρυσοστολισμένοι πολυέλαιοι μὲ πολλὰ κεριά.

4

Μαζὶ μὲ τὶς φωνὰς τῶν ψαλτῶν ἀκούγονταν καὶ γλυκὲς παιδικὲς φωνές. Ἡ ἐκκλησία μοσχοβολοῦσε ἀπὸ λιβάνι.

Ὁ παπὰς μὲ τὰ ἱερὰ ἄμφια ἔλεγε δυνατὰ ἢ σιγὰ σιγὰ τὶς εὐχὰς μέσα στὸ ἱερὸ ἐμπρὸς στὴν Ἁγία Τράπεζα. Κάποτε ἐρχόταν καὶ στὴ μεσιανὴ πόρτα τοῦ εἰκονοστασίου, στὴν ὥρα ἡ Πύλη, καὶ ἔλεγε μερικὲς εὐχὰς.

Ἕνα παιδὶ εἶπε τὸν Ἀπόστολον. Ὑστερα ὁ διάκος χρυσοφορεμένος ἀνέβηκε στὸν ἄμβωνα καὶ εἶπε τὸ Εὐαγγέλιον.

“Ολοι κατέβηκαν ἀπὸ τὰ στασίδια καὶ ἄκουγαν μὲ σεβασμὸν τ’ ἅγια λόγια.

Ἐπειτα βγήκαν τ’ Ἅγια· ὁ παπὰς κροτώντας ἀπάνω στὸ κεφάλι του τὸ ἀσημένιο δυσκολόπηρο πέρασε ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς καὶ ὅλα τὰ κεφάλια ἔστυψαν, καὶ ὅλα τὰ στόματα ψιθύριζαν προσευχὲς εὐλαβητικά.

Ὅταν τελείωσε ἡ λειτουργία, ὁ παπὰς μοίρασε τὸ ἀντίδωρο στοὺς χριστιανοὺς.

Τότε ὁ Νίκος καὶ ὁ πατέρας γύρισαν στὸ σπίτι. Στὸ δρόμο ὁ πατέρας ἐξηγοῦσε στὸ Νίκο κάποια λόγια τῆς λειτουργίας.

Τὸ παιδί ἔνιωθε ξεχωριστὴ εὐχαρίστηση μέσα στὴν καρδιά του. Τοῦ φαινόταν πὼς ἡ ψυχὴ του μοσκοβολοῦσε ἀπὸ τὸ μοσκολίβανο ποὺ ἀνέβαινε ψηλὰ σὰν προσευχὴ πρὸς τὸ Θεό. Naί, καταλάβαινε πὼς εἶχε γίνεи καλύτερο, πὼς εἶχε μαζί του τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ!...

81 — Ἡ Κυριακὴ

Μόλις ἔλαμπαν τὰ κάλλη τῆς αὐγῆς τερπνά,
τὰ παιδάκια ἢ μητέρα τρέχει καὶ ξυπνᾷ.

«Ἐ, παιδιά, καιρός, ξυπνᾶτε, εἶναι Κυριακὴ·
ἢ καμπάνα μᾶς φωνάζει. Τὴν ἀκοῦτε ζεῖ ;»

— «Τώρα ἀμέσως, μητερίτσα» λένε μὲ χαρὰ
καὶ πηδοῦν ἀπ τὸ κρεβάτι ὅλα ζωηρά.

Ἡ μητέρα μὲ δροσάτο τάπλωνε νερό,
τὰ μαλλάκια τοὺς μὲ χτένι χώρισε ἀργυρό.

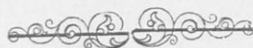
Τ’ ἄλλαξε σιδερωμένα ροῦχα γιορτερά
κι ἔλαμπαν σὰν ἀγγελοῦδια κι ἦταν μιὰ χαρά.

Τώρα νά στο πεζοδρόμι τὰ παιδιά. Κι' αὐτὴ
τὸ μικρό της ἀπ' τὸ χέρι τρυφερὰ κρατεῖ.

Φρόνιμα στήν ἐκκλησία στέκουν τὰ παιδιά
καὶ τὴ λειτουργία ἀκοῦνε μ' ἀνοιχτὴ καρδιά.

Φῶς καὶ μέσα φῶς κι ἀπ' ἔξω. Πάλι νά, μαζί
στὸ σπιτάκι ἡ συνοδεία ἔρχεται πεζή.

Σ' ὅλη χύθηκε τὴ στράτα μόνος θαυμαστός,
καὶ ἀόρατος μαζί τους ἔρχεται ὁ Χριστός.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1

	σελίδα
1—Τί κάνει μιὰ μίνα γιὰ τὸ ἄρρωστο παιδάκι της . .	3
2—Πῶς νὰ λυπήσω τὴ μητέρα (ποίημα Γ. Βιζυηνοῦ)	4
3—Τί κάνει μιὰ κότα γιὰ τὰ πουλάκια της	5
4—Ἡ κότα (πραγματογνωσία).	6

2

5—Πόσο ἀγαπᾷ ἓνα φτωχὸ παιδί τὴ μητέρα του. . .	9
6—Ἐρχεται ὁ πατέρας (ποίημα Γ. Βιζυηνοῦ) . . .	10
7—Ἐνα παιδί ποὺ ἀγαπᾷ τὴν ἀδερφή του	11

3

8—Τρεῖς ἀγαπημένες ἀδερφές.	12
9—Ἱστορία μιᾶς ἐλιάς (πραγματογνωσία).	13
10—Τ' ἀδέρφια καὶ τὰ κλαδιά (ποίημα Α. Κουρτίδη). .	17

4

11—Πῶς βοηθοῦν δυὸ μυρμήγκια ἓνα σύντροφό τους .	18
12—Τὸ ταξίδι τῶν χελιδονιῶν καὶ τὸ ἀδύνατο χελιδονάκι	18

13—Ἡ χελιδόνα (ποίημα Ἡλ. Τανταλίδη)	21
14—Τὸ φθινόπωρο (φυσιογνωσία).	21

5

15—Τί παθαίνουν δυὸ κατσίκες πὺν μάλωναν	23
16—Τί ἀκούει ἓνα παιδί στὸ δάσος	24
17—Τὰ παιδιά πὺν περιγελοῦν ἓνα κουτσό.	25
18—Ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀέρας (ποίημα Γ. Δροσίνη) . .	26
19—Ὁ εὐγενικὸς τρόπος ἑνὸς παιδιοῦ σ' ἓναν ξένο . .	27

6

20—Τί παθαίνει ἓνας φαντασμένος λύχνος.	28
21—Ὁ ὑπερήφανος καπνὸς (ποίημα Ι. Πολέμη) . .	28
22—Τί ἔπαθε ἓνας πετεινὸς μὲ τὴν ὑπερηφάνειά του. .	29
23—Ὁ πετεινὸς (πραγματογνωσία)	30

7

24—Πῶς ἡ Φανὴ καὶ ὁ Βάσος δείχνουν τὴν ἀγάπὴ τους σὲ μιὰ καρδερίνα.	32
25—Ὁ χειμῶνας (φυσιογνωσία).	34
26—Τὴν ὥρα τῆς τρικυμίας (ποίημα Γ. Βιζυηνοῦ) .	36

8

29—Πῶς ἓνα ἄλογο καὶ ἓνας σπουργίτης βοηθοῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο.	37
30—Τὸ ἄλογο (πραγματογνωσία)	38
31—Δυὸ διαβάτες κι ἓνας πλάτανος	41
32—Γιατί ἓνας χωρικὸς φροντίζει γιὰ τὰ ζῶα του . . .	42
33—Τὸ γαϊδούρη (πραγματογνωσία)	43

34—Τί ἔπαθε ὁ Πέτρος πὺν ἦπιδε ἰδρωμένος κρύο νερό .	σελίδα 46
35—Ἡ πηγὴ τοῦ χωριοῦ (ποίημα Ι. Πολέμη).	47

9

36—Τί καταστροφὴ γάνει ὁ Κώστας πὺν δὲν ἀκούει τοὺς γονεῖς του	48
37—Πῶς ἓνας μικρὸς βοσκὸς φυλάγει πιστὰ τὴν παραγ- γελία τοῦ πατέρα του	49
38—Τὸ πρόβατο (πραγματογνωσία)	52
39—Τὸ κοπάδι (ποίημα Α. Κατακουζηνοῦ).	56

10

40—Τί λέει ὁ δάσκαλος στὸ Σταῦρο πὺν εἶπε τὸ φταί- ξιμό του	56
41—Ψευτογιατροὺς (ποίημα Γιάννη Περγιαλίτη)	57
42—Τί παθαίνει μιὰ παμπόνηρη ἀλεπού	58
43—Ὁ σκύλος (πραγματογνωσία)	59
44—Τὸ σκυλὶ (ποίημα Γ. Βιζυηνοῦ)	65

11

45—Πῶς ἡ Ἑλένη δίνει πίσω μιὰ ξένη δεκάρα	66
46—Ἡ Μαρία, ἡ μητέρα της καὶ τὰ ξένα χρήματα	66
47—Πῶς φανερώθηκε ὁ κλέφτης ἐνὸς ἀλόγου	68
48—Τὰ νομίσματα (πραγματογνωσία).	69
49—Ἡ ἀνοιξη (ποίημα Α. Βλάχου)..	72
50—Ἡ ἀνοιξη (φυσιογνωσία)	73
51—Χελιδόνι γύρισε, κολκαίρι μίρισε (ποίημα Α. Κατακουζηνοῦ)	74
52—Ὁ Μᾶης (ποίημα Α. Βλάχου)	75

12

	σελίδα
53—Ποιοὺς ξύπνησε ὁ πρωινὸς ἥλιος.	75
54—Γιατί δὲ διάβαξε μὲ τὰ ματογνάλια ὁ Θάνος. . . .	76
55—Τὸ ρολόγι (π ο ί η μ α Α. Κουρτίδη)	77
56—Τί ἄλλο ἔπρεπε νὰ κάνη ἓνας χωρικὸς ποὺ ζητοῦσε βοήθεια ἀπὸ τοὺς ἄλλους	78
57—Πῶς ἀγάπησαν τὴ δουλειὰ τὰ παιδιὰ ἐνὸς γεωργοῦ.	79
58—Γιατί ἓνα ἀλέτρι ἔλαμπε κι ἓνα ἄλλο ἦταν σκουρια- σμένο.	80
59—Τρεῖς περίπατοι στὰ χωράφια (πραγματογνωσία). .	81
60—Ἡ βροχοῦλα (π ο ί η μ α Χ. Σαμαρτσίδη).	88
61—Σύννεφα καὶ βροχὴ (φυσιογνωσία).	90
62—Ἡ βροχὴ (π ο ί η μ α Γ. Βιζυηνοῦ)	93
63—Τὸ καλοκαίρι (φυσιογνωσία)	94
64—Τὸ καλοκαίρι (π ο ί η μ α Α. Βλάχου)	95

13

65—Γιατί ἓνας γνωστικὸς βάτραχος δὲν κατέβηκε σ' ἓνα πηγάδι	96
66—Ἐνας γνωστικὸς πετεινὸς καὶ μιὰ πονηρὴ ἀλεπού .	97
67—Ἡ ἀλεποὺ καλόγρια (π ο ί η μ α Γ. Δροσίνη). .	98
68—Τὸ περιβόλι (πραγματογνωσία)	99

14

69—Τί καλὸ εἶδαν τρία καθαρὰ παιδιὰ.	103
70—Τί συμβουλὴ ἔδωσε τὸ στομάχι σ' ἓνα λαίμαργο . .	104
71—Τί παθαίνει ὁ Χρῆς ος ποὺ ἔφαγε ἄγουρα καὶ σάπια ὀπωρικά.	105

	σελίδα
72—Πόσο ἀξίζει ἡ ὑγεία	106
73—Πρωινὸς περίπατος	107
74—Χωριὸ καὶ χώρα (πατριδογραφία)	109
75—Τὸ χωριὸ (π ο ί η μ α Ι. Πολέμη)	110

15

76—Τὸ πρωινὸ τραγοῦδι τοῦ παιδιοῦ (π ο ί η μ α Α. Κουρτίδη)	116
77—Πῶς φαίνεται στὸν Ἥλιον κάθε ἐποχὴ τοῦ χρόνου .	117
78—Πῶς δυὸ παιδιὰ βλέπουν στρωμένο ἓνα μεγάλο τραπέζι	119
79—Τὸ ξωκλήσι (π ο ί η μ α Α. Βλάχου)	121
80—Τί εἶδε ὁ Νίκος στὴν ἐκκλησίαν (πραγματογνωσία) .	121
81—Ἡ Κυριακὴ (π ο ί η μ α Ἡλ. Τανταλίδου) . . .	126

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς

τὸν κ. Ἀριθ. Π. Κουρτίδην.

Γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι τὸ Ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλιον διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 99 πράξεως αὐτοῦ τῆς 30 Αὐγούστου ἐ. ἐ. ἐνέκρινε τὸ ὑφ' ὑμῶν ἐν χειρογράφῳ ὑποβληθὲν πρὸς κρίσιν Ἀναγνωστικὸν τῆς Β' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως, πρὸ τῆς ἐκτυπώσεως αὐτοῦ, συμμορφωθῇτε πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου Συμβουλίου ὑποδειχθησόμενα ὑμῖν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Σεπτεμβρίου 1917.

Κατ' ἐντολὴν τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ τμηματάρχης τοῦ Γ' τμήματος

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

